

KNIHOVNA
RANÉ KŘESŤANSKÉ
LITERATURY

centrum
biblických
studií

KNIHOVNA RANÉ KŘESŤANSKÉ LITERATURY

VYDÁVÁ CENTRUM BIBLICKÝCH STUDIÍ
AKADEMIE VĚD ČESKÉ REPUBLIKY
A UNIVERZITY KARLOVY V PRAZE

EDIČNÍ RADA:

JAROSLAV BROŽ, Th.D., S.S.L.

Prof. PhDr. RŮŽENA DOSTÁLOVÁ, CSc.

JAN A. DUS, Th.D.

Prof. ThDr. PETR POKORNÝ, DrSc.

Prof. PhDr. PAVEL SPUNAR, CSc.

SVAZEK 5

RUKOPISY Z NAG HAMMÁDÍ 2

VYŠEHRAD PRAHA 2009

RUKOPISY Z NAG HAMMÁDÍ • 2 •

KODEX VI/2 A 4
KODEX IX/1-3

HROM: DOKONALÁ MYSL
POROZUMĚNÍ NAŠÍ VELKÉ MOCI
MELCHISEDEK
NÓREA
SVĚDECTVÍ PRAVDY

USPOŘÁDALI
W. B. OERTER A Z. VÍTKOVÁ

VYŠEHRADEK
2009

Na přebalu:
Kodex IX otevřený na stranách 30–31
kůže
4. století po Kr.

Na vazbě:
Postava evokující ztvárnění znaku života (*anch*)
motiv z vazby kodexu II z Nag Hammádí

Studies and Translations © Univ.-Doz. Dr. phil. habil. Wolf B. Oerter,
Mgr. Pavel Ryneš a Mgr. Zuzana Vítková, 2009

Translation © prof. PhDr. Růžena Dostálová, CSc., 2009

Illustrations © Institute for Antiquity and Christianity, Claremont, California, 2009

ISBN 978-80-7429-017-6

OBSAH

Předmluva	11
-----------------	----

ÚVOD

(*W. B. Oerter*)

Historie nálezů a vydání	15
Popis	18
<i>Kodex VI</i>	18
<i>Kodex IX</i>	20
Vazba	22
<i>Kodex VI</i>	22
<i>Kodex IX</i>	24
Paleografie	25
<i>Kodex VI</i>	25
<i>Kodex IX</i>	28
Jazyk překladu a jazyk originálu	29
Datování a autorství	32
Koptská abeceda	36
Literatura (výběr)	37

HROM: DOKONALÁ MYSL (NHC VI/2, 13,1–21,32)

(*Úvod, překlad a komentář Z. Vítková*)

Úvod	41
1. <i>Obsah, zařazení; místo a doba sepsání</i>	41
2. <i>Žánr, styl a rétorika textu</i>	41
3. <i>Poselství paní hromu</i>	42
4. <i>Zjevující bytost a její možné předlohy</i>	43
Eva	45
Mandejská Ruha	47
5. <i>Výpověď o božském</i>	48
6. <i>Edice a literatura</i>	48
Hrom: dokonalá mysl (překlad z koptštiny)	50

POROZUMĚNÍ NAŠÍ VELKÉ MOCI (NHC VI/4, 36,1–48,15)
(Úvod, překlad a komentář P. Rymeš)

Úvod	63
1. <i>Název traktátu</i>	63
2. <i>Datace</i>	63
3. <i>Dochování a obsah</i>	64
4. <i>Žánr</i>	65
5. <i>Porozumění naší velké moci – šimonovský text?</i>	66
6. <i>Edice a literatura</i>	67
Porozumění naší velké moci (překlad z koptštiny)	68
[Nadpis a úvod]	68
[Stvoření světa a první aión]	69
[Druhý aión]	69
[Hlasatel přicházejícího aiónu]	70
[Hněv archontů a zkáza světa]	71
[Vystoupení antikrista]	72
[Soud nad světem]	72
[Konečný úděl všech]	73
[Název spisu]	73

MELCHISEDEK (NHC IX/1, 1,1–27,10)
(Úvod, překlad a komentář Z. Vítková)

Úvod	77
1. <i>Datace, místo vzniku, zachovanost</i>	77
2. <i>Literární žánr</i>	77
3. <i>Obsah</i>	78
4. <i>Mytologické zařazení</i>	81
5. <i>Melchisedek a Kristus</i>	81
Postava Melchisedeka	82
Melchisedek v našem traktátu	83
Melchisedek v jiných gnostických pramenech	85
6. <i>Edice a literatura</i>	87
Melchisedek (překlad z koptštiny)	88
[Nadpis]	88
[Prorocství o Kristu]	88
[Nepřavá učení o Kristu]	89
[Představení zjevovatele]	90
[Invokace]	90

[O oběti]	92
[O křtu]	92
[O vzniku všech bytostí]	93
[Adam a Eva; potomci archontů]	93
[Odmítnutí archontů]	94
[Konec časů]	95
[Melchisedekova liturgie]	96
[Invokace]	97
[Strach a zděšení]	98
[Zjevení bratří pokolení života]	98
[Ježíš mluví o svém ukřižování]	99
[Mluví Melchisedek (?)]	100
[Melchisedekovo vítězství nad archonty a odchod zjevovatelů]	100

NÓREA (NHC IX/2, 27,11–29,5)
(Úvod, překlad a komentář Z. Vítková)

Úvod	105
1. <i>Název, datování, jazyk</i>	105
2. <i>Literární žánr a obsah</i>	105
3. <i>Charakter nauky a vlivy</i>	107
4. <i>Mytologický kontext</i>	108
5. <i>Postava Nórey</i>	108
Dcera Adama a Evy; sestra a žena Sétova	108
Žena Noemova	109
6. <i>Původ mýtu o Nóree</i>	110
7. <i>Nórein význam v gnostických textech</i>	112
8. <i>Edice a literatura</i>	113
Nórea (překlad z koptštiny)	114
[Invokace]	114
[Vysvobození]	114
[Zachráněná Nórea]	116
[Budoucí spása]	116

SVĚDECTVÍ PRAVDY (NHC IX/3, 29,6–74)

(Úvod, překlad a komentář Z. Vítková)

Úvod	119
1. <i>Název a zachovanost; autorství</i>	119
2. <i>Literární žánr, zařazení a význam</i>	120
3. <i>Enkratismus</i>	121
4. <i>Gnostická hermeneutika</i>	123
Ježíš	123
Bůh a demiurg	124
Ježíš a Jan Křtitel	124
Praví věřící a církevní křesťané	125
5. <i>Antiheretická polemika</i>	126
6. <i>Příběh z knihy Genesis 2–3</i>	127
7. <i>Edice a literatura</i>	129
Svědectví pravdy (překlad z koptštiny)	131
[I. Homilie o slově pravdy]	131
<i>[Pravda oproti Zákonu]</i>	131
<i>[Spásné poznání oproti marným nadějím]</i>	132
Mučednictví pošetilců	132
Prázdná naděje tělesného zmrtnýchvstání	134
<i>[Panenství oproti poskvrněnosti]</i>	135
<i>[Spása gnostika]</i>	137
<i>[Závěr homilie]</i>	139
[II. Výklad některých biblických motivů a příběhů; polemika proti různým herezím]	139
<i>[Tajemství zrození Jana Křtitele a Ježíše]</i>	139
<i>[Příběh z knihy Genesis 2–3 („Midraš na hada“)]</i>	139
<i>[Poznání Krista a pokolení Zákonu]</i>	142
<i>[O herezích a rozkolech]</i>	142
David, Šalomoun a démoni	146
Salamandr v peci	147
Přehledná tabulka rukopisů z Nag Hammádí a jejich zkratek	149
Seznam zkratk	151
Bibliografie	156
Rejstřík spisů	163
Rejstřík osobních jmen	180
Rejstřík místních názvů	183
Rejstřík vybraných pojmů	184

Předmluva

Druhý díl vybraných spisů z Nag Hammadí přináší českému čtenáři dalších pět textů z velkého nálezů koptských rukopisů z roku 1945. Tyto traktáty byly před objevem rukopisů z Nag Hammadí zcela neznámé a zahrnují celou škálu textů od textů literárních až po polemický spis namířený proti většinové křesťanské církvi.

Různorodé spisy v našem svazku poji především to, že všechny v určitém ohledu reprezentují gnostickou interpretativní mytologii. Ukazují, jak gnostická tradice přejímala některé biblické postavy, rozvinula (často též přehodnotila) jejich význam a zahrnula je do svého světa, ať už tyto postavy byly v bibli ústřední (Adam, Eva a had, Ježíš a Jan Křtitel, Noe), spíše okrajové (Melchisedek), nebo se v ní vůbec neobjevují a byly domyšleny na základě několika biblických narážek (Nórea).

I tentokrát děkujeme řadě osobností a institucí: paní Růženě Dostálové za to, že se opět ochotně ujala překladu příspěvku Wolfa B. Oertera, nakladatelství Vyšehrad za vydání knihy a jeho redaktorce Radce Fialové za svědomitou práci s rukopisem. Náš dík patří rovněž Jiřímu Gebeltovi za konzultace k mandejskému náboženství, Pavlu Sládkovi za pomoc při rozplétání Naaminy mytologie v rabínském judaismu a Tomáši Vítkovi za několikrát pročtení velké části textu a mnohé návrhy k jeho přepracování. V neposlední řadě děkujeme i Institute for Antiquity and Christianity za poskytnutí práv k snímkům originálních rukopisů.

Tato kniha by nemohla vzniknout ani být vydána bez finančního příspěví Grantové agentury České republiky (projekt č. 401/06/1790 „Výzkum a interpretace textů z Nag Hammadí [II]“), za což také jí patří náš dík, a zázemí poskytnutého Evangelickou teologickou fakultou (výzkumné centrum LC 538) a Egyptologickým ústavem Filosofické fakulty Univerzity Karlovy (výzkumný záměr MSM – 0021620826).

V Praze dne 14. ledna 2009

editoři

ÚVOD
W. B. OERTER

Zadní deska vazby kodexu IV
kůže

Historie nálezů a vydání

Těžištěm tohoto druhého dílu vybraných spisů z Nag Hammádí jsou dva spisy z kodexu VI a celý kodex IX. Zatímco kodex VI vedle spisů *Hrom: dokonalá mysl* a *Porozumění naší velké moci* obsahuje ještě dalších šest spisů, mezi nimi tři hermetické traktáty, nepřilíš zdařilý koptský překlad Platónovy *Ústavy* a dva texty křesťanské, je zde kodex IX svými třemi spisy *Melchisedek*, *Nórea* a *Svědectví pravdy* zastoupen v úplnosti. Než se však budeme věnovat jednotlivým spisům a než popíšeme kodexy, v nichž jsou zachovány, připomeňme si ještě jednou historii nálezů textů z Nag Hammádí. Můžeme tak učinit zcela stručně, protože podrobnější výklad o tomto nálezů najde čtenář v prvním svazku *Rukopisů z Nag Hammádí*.

Jak je známo, 13 kodexů obsahujících 52 spisů, z nichž se skládá nález z Nag Hammádí,¹ bylo objeveno v prosinci 1945 dvěma egyptskými bratry, kteří hledali hnojivo pro svá pole, v zapečetěném hliněném džbánu na úpatí Džebel el-Táریفu u Hamra Dúmu ve středním Egyptě. Hamra Dúm leží poblíž hornoegyptské vesnice Nag Hammádí a po tomto místě byl také nazván celý rukopisný nález.

Jak se to stává u mnoha rukopisů, které nebyly nalezeny při systematických vykopávkách, nedostaly se ani naše kodexy na veřejnost jako ucelený nález, ale vynořily se různými temnými cestami postupně v obchodě se starožitnostmi. První kodex (podle pozdějšího definitivního číslování kodex III) byl v říjnu 1946 zakoupen Koptským muzeem v Káhiře, veřejnost se však o jeho existenci dozvěděla teprve o dva roky později, v lednu 1948. Mezitím se v obchodě se starožitnostmi vynořily části a vazba dalšího kodexu – pozdějšího kodexu I. Poté co se tento kodex dostal z Egypta, stal se po letech nejistoty v květnu 1952 majetkem Ústavu C. G. Junga v Curychu. Jméno tohoto známého švýcarského psychologa pak nesl kodex ještě léta jako oficiální označení (kodex Jung). Mezitím se v průběhu r. 1948 objevily i zbylé kodexy z nálezů v Nag Hammádí a dostaly se do rukou obchodníka se starožitnostmi Fókióna J. Tano. Došlo k jednání mezi ním a Egyptskou správou starožitností. Mezitím zdržely nákup rukopisů nepředvídané události. Kodexy byly sice už v r. 1952 převezeny do Koptského muzea v Káhiře, až do r. 1956 však zůstaly uzavřené v kufru, než byly po objasnění majetkových poměrů konečně zpřístupněny odborné veřejnosti.

¹ Pokud bychom chtěli být zcela přesní, měli bychom mluvit jen o dvanácti kodexech, protože z třináctého kodexu se zachovalo pouze osm listů traktátu, které byly už v pozdní antice zasunuty do přední desky vazby kodexu VI, viz J. M. Robinson, „The Construction of the Nag Hammadi Codices“, in: M. Krause (ed.), *Essays on the Nag Hammadi Texts. In Honour of Pahor Labib*, Leiden 1975, str. 171.

Dobrodružný příběh nálezů a spletité cesty, jimiž se kodexy vydaly, než našly konečný domov v Koptském muzeu v Káhiře, se odrážejí i v pohnuté historii vydávání těchto textů. Osobní sympatie a antipatie při poskytování edičních práv a také politické události v Egyptě na začátku a v polovině 50. let 20. století přispěly k tomu, že významní odborníci v oblasti gnóze a koptologie si ještě patnáct let poté, co byl nález z Nag Hammádí znám, stěžovali na jeho vleklé zpracování. Pro příběh edice textů z Nag Hammádí je příznačné, že zpočátku nebyly vydávány úplné kodexy, ale pouze jednotlivé spisy. Při jejich volbě se nepostupovalo „podle čísel“, tedy podle číslování kodexů, ale zdánlivě velmi libovolně. Příčina toho spočívala – kromě výše uvedených okolností – konečně i na fyzických předpokladech pro edici příslušného kodexu. Zde je třeba připomenout, že k zasklení papyrů jako základní podmínky, aby s nimi bylo možno řádně nakládat, docházelo v různých časových úsecích. Zatímco kodex III byl zasklen již na podzim r. 1947 a kodex I (Jungův kodex) koncem května 1952, zbytek nálezů – jeho největší část – byl úplně zasklený k dispozici teprve v létě r. 1961.

Jako první kodex, a to ani ne jako hotová publikace, ale pouze ve sloupcových korekturách, byl zpřístupněn kodex III výběrem svých spisů *Tajná kniha Janova* (NHC III/1), *Evangelium Egyptanů* (III/2) a *Rozhovor se Spasitelem* (III/5).² Z Jungova kodexu (resp. kodexu I) vyšla jako první text r. 1956 faksimile jeho třetího spisu *Evangelium pravdy* (NHC I/3).³ Byly to ty stránky z Jungova kodexu, které se nedostaly do Curychu, ale zůstaly s větší částí rukopisného nálezů v Káhiře a teprve později byly identifikovány jako část Jungova kodexu. Spolu s nimi vydal P. Labib ve svém faksimilním vydání i prvních pět traktátů kodexu II, jejichž překlad a komentář pak ještě vyšly ve zvláštním vydání.⁴

Mezníkem v příběhu vydávání textů z Nag Hammádí se stal rok 1970. Tehdy se mezinárodní odborná veřejnost shodla na vydání svazků faksimilií celého rukopisného nálezů z Nag Hammádí, tedy nejen úplných kodexů, ale i vazby, pokud se zachovala, makulatury a mnoha volných listů a zlomků, které nebylo možno přiřadit. Tak se zrodil projekt *The Facsimile Edition of the Nag Hammadi Codices* Ústavu pro starověk a křesťanství („Institute for Antiquity and Christianity“) v Claremontu pod vedením J. R. Robinsona. Jako první svazek této řady vyšly v r. 1972 kodex VI a kodex VII, jako poslední pak v r. 1977 kodex I (někdejší Jungův kodex) a také kodexy IX a X.

² K. Rudolph, *Die Gnosis. Wesen und Geschichte einer spätantiken Religion*, (UTB 1577), Göttingen 1990³, str. 54.

³ P. Labib, *Coptic Gnostic Papyri in the Coptic Museum at Old Cairo*, sv. I, Cairo 1956.

⁴ J. M. Robinson, „Nag Hammadi: The First Fifty Years“, in: J. D. Turner – G. M. McGuire (eds.), *The Nag Hammadi Library after Fifty Years. Proceedings of the 1995 SBL Commemoration*, (NHMS 44), Leiden – New York – Köln 1997, str. 9.

Vydávání kodexů a jejich spisů ve faksimiliích ovšem neprobíhalo zároveň s jiným projektem, který byl zahájen ediční řadou *Nag Hammadi Studies* (nyní se jmenuje *Nag Hammadi and Manichaean Studies*): jejím cílem bylo textověkritické vydání jednotlivých spisů. Tento ediční záměr nesmíme samozřejmě zaměňovat s pouhými překlady jednotlivých spisů, které neprovází koptský text. O takové, převážně (německé) první překlady, se koncem 50. let minulého století zasloužil berlínský koptolog H.-M. Schenke, později pak (v 70. letech) Berlínský pracovní kruh pro koptské gnostické spisy („Berliner Arbeitskreis für koptisch-gnostische Schriften“).⁵ Ale vraťme se k řadě *Nag Hammadi Studies*: nebyla zahájena r. 1972 kodexem VI jako u faksimilního vydání, ale *Evangelium pravdy* z kodexů I a XII.⁶ Že tento text vyšel až jako druhý svazek edice, souvisí s tím, že zde vycházejí i sborníky z konferencí apod.; jako poslední byl pak v r. 1996 vydán kodex VII.⁷ Textověkritická vydání spisů z kodexů VI a IX, jimiž se zde zabýváme, vyšla v r. 1979, resp. 1981 jako 11. a 15. svazek řady.⁸

Chtít podrobně vyložit příběh vydávání textů z Nag Hammadí by nás zavedlo příliš daleko, zvláště když se čtenář o tom může podrobně informovat v již zmíněném prvním svazku *Rukopisů z Nag Hammadí*. Budiž řečeno jen tolik: příběh vydávání spisů z Nag Hammadí se stále ještě píše i více než 60 let po jejich nález! I když v rámci *Coptic Gnostic Library* je úplný rukopisný nález k dispozici v koptsko-anglickém překladu už ve 4. revidovaném vydání⁹ a německý překlad (ovšem bez koptského textu) je nyní k máni rovněž ve studijním vydání *Nag Hammadi Deutsch*¹⁰, stále ještě probíhá francouzský projekt *Bibliothèque Copte de Nag Hammadi*, v jehož rámci vycházejí texty s komentářem a překladem.¹¹

⁵ Viz přehled u M. Krauseho, „Die Texte von Nag Hammadi“, in: B. Aland (ed.), *Gnosis. Festschrift für Hans Jonas*, Göttingen 1978, str. 243, pozn. 6, a str. 219, pozn. 26.

⁶ J.-É. Ménard, *L'Évangile de Vérité*, (NHS 2), Leiden 1972.

⁷ B. A. Pearson (ed.), *Nag Hammadi Codex VII*, (NHMS 30), Leiden – New York – Köln 1996, str. 15–127.

⁸ D. M. Parrott (ed.), *Nag Hammadi Codices V,2–5 and VI with Papyrus Berlinensis 8502, I and 4*, (NHS 11), Leiden 1979; B. A. Pearson (ed.), *Nag Hammadi Codices IX and X*, (NHS 15), Leiden 1981.

⁹ *The Nag Hammadi Library in English*, 4. rev. vyd. Leiden – New York – Köln 1996.

¹⁰ H.-M. Schenke – H.-G. Bethge – U. U. Kaiser (eds.), *Nag Hammadi Deutsch. Studienausgabe*, (de Gruyter Texte), Berlin – New York 2007.

¹¹ Jako poslední svazek řady „Textes“ vyšel P. H. Poirier, *La pensée première à la triple forme (NH XIII,1)*, (BCNH.T 32), Leiden – Paris – Dudley 2006.

Popis

Kodex VI

Šestý kodex Nag Hammadí, který je napsán podobně jako všechny ostatní kodexy z Nag Hammadí na papyru, se skládá z osmi spisů a jedné písarské poznámky. Dnes je uložen spolu se zbytkem rukopisného nálezu v Koptském muzeu v Káhiře pod inventárním číslem 10549. Číslem VI jej jako první označil J. Doresse¹² a toto označení je dnes platným, oficiálním číslováním a je používáno i Koptským muzeem v Káhiře. Tak tomu ovšem nebylo vždy, jak dosvědčuje pohled na první zprávy o rukopisném nálezu. Tehdy byl počítán jako kodex IX, resp. XI.¹³

Listy tohoto kodexu jsou 27,9 cm vysoké a 14,9 cm široké, ve středu kodexu jsou široké jen 12,9 cm. Zachovalo se celkem 20 archů neboli dvoulistů o 78 stranách.¹⁴ Strany byly vždy nahoře vpravo nebo vlevo číslovány, původní paginace se však zachovala jen na šesti stranách; na většině stran je zachována jen částečně nebo se kvůli poškození nebo mezerám nezachovala vůbec.¹⁵

Stav zachování textu lze hodnotit jako dobrý, pouze na několika místech je inkoust lehce odřený. Protože horní okraj většiny listů je poškozený, je na těchto stranách v průměru prvních deset řádek neúplných. Jen na několika málo listech se mezery netýkají horní části textu. Zvláštní problém, který nacházíme i u jiných kodexů a který ztěžuje na těchto místech čtení textu, se týká prosvítání kaněk (*blotting*) na stranách 3–7. Protože směrem ke středu kodexu kaňky ubývají, pocházejí snad z klížení vazby a ne z čerstvého inkoustu, z čehož lze usoudit, že listy kodexu byly nejdřív popsány a pak teprve svázaný.¹⁶

¹² *Les livres secrets des gnostiques d'Égypte: Introduction aux écrits gnostiques coptes découverts à Khénoboskion*, Paris 1958.

¹³ J. M. Robinson, „Preface“, in: *The Facsimile Edition of the Nag Hammadi Codices. Codex VI*, 1972, str. VIII.

¹⁴ 1 složka = více na sebe složených a svázaných archů; 1 arch nebo 1 dvoulist = 4 strany, 1 list = 2 strany. Dvoulisty byly poskládány na sebe, uprostřed byly přeloženy a svázaný do jedné složky, podobně jako tomu bylo u ostatních kodexů z Nag Hammadí (s výjimkou kodexu I, který obsahuje více složek).

¹⁵ D. M. Parrott, *Nag Hammadi Codices V,2–5 and VI with Papyrus Berolinensis 8502,1 and 4*, (NHS 11), Leiden 1979, „Introduction“, str. 6; J. M. Robinson, „The Construction of the Nag Hammadi Codices“, in: M. Krause (ed.), *Essays on the Nag Hammadi Texts. In Honour of Pahor Labib*, Leiden 1975, str. 170–190, zvl. str. 185.

¹⁶ D. M. Parrott, tamt.

Text tvoří jeden sloupec zarovnaný vlevo, směrem doprava text plyne volně, tedy bez zarovnání k pravému okraji. Počet řádků na jedné straně se velmi liší: tak má strana 34 (AutLog) 32 řádků, strana 37 (MVeIM) 35 řádků, strana 72 (Askl-NHC) 38 řádků a poslední stránka (str. 78) dokonce 43 řádků! Při listování faksimilním vydáním kodexu jsou nápadné stránky, kde je text „stísněný“, jako by náš písař měl náhle akutní nedostatek papýru. Právem se pak podivujeme, když na jiném místě kodexu vidíme, že text končí uprostřed na stránce a nový text začíná až na další stránce.¹⁷ Sloupec písma kolísá mezi 9–10 cm na šířku a 21,5–22 cm na výšku. Zdá se, že vpravo od něj byl ponechán širší okraj než na levé straně.

Kodex VI obsahuje tyto spisy:

- VI/1 *Skutky Petra a dvanácti apoštolů* (SkPtAp, str. 1–12)
- VI/2 *Hrom: dokonalá mysl* (Hrom, str. 13–21)
- VI/3 *Authentikos Logos* (AutLog, str. 22–35)
- VI/4 *Porozumění naší velké moci* (MVeIM, 36–48,15)
- VI/5 *Platónova Ústava 588a–589b* (Platón-NHC, 48,16 – str. 51)
- VI/6 *Výklad o osmém a devátém nebi* (OsmDev, 52,2–63,32)
- VI/7 *Hermetická modlitba z traktátu Asklépios* (ModAskl, 63,33–65,7)
- VI/7a) písařská poznámka (65,8–14)
- VI/8 *Asklépios* (Askl-NHC, 65,15 – str. 78)

Na první pohled se zdá, že do kodexu VI byly zahrnuty velmi různorodé texty: vyprávění o tom, jak se Kristus zjeví svým učedníkům v podobě obchodníka s perlami a lékaře (SkPtAp), záhadná řeč ženského božstva (Hrom), příběh o pádu a spasení duše (AutLog), apokalyptické dílo, jehož námětem je dějinný průběh od stvoření až do konce světa (MVeIM), krátký výtah z Platónovy *Ústavy* (Platón-NHC) a konečně tři hermetické texty (VI/6–VI/8). Navíc ještě v pozdní antice bylo do přední desky vazby – poté co odsud byla odstraněna makulatura, aby se tak získal nutný prostor – dodatečně vloženo osm volných listů spisu *Protennoia ve třech tvarech* z kodexu XIII (NHC XIII/1). To vše vedlo k tomu, že šestý kodex z Nag Hamádí získal pověst „sbírky“ nejrůznějších textů. Nyní však další zkoumání ukázalo, že nejen dodatečné vtělení volných listů spisu z kodexu XIII, který ostatně vykazuje obsahovou příbuznost se druhým spisem našeho kodexu

¹⁷ Tak např. na str. 12 kodexu, kde je poslední stránka prvního traktátu popsána jen ze dvou třetin a zbytek zůstává prázdný. Co se týče dalších příkladů, viz M. A. Williams – L. Janott, „Inside the Covers of Codex VI“, in: L. Painchaud – P.-H. Poirier (eds.), *Coptica – Gnostica – Manichaica. Mélanges offerts à Wolf-Peter Funk*, (BCNH.É 7), Québec – Louvain – Paris 2006, str. 1029–1035.

Hrom: dokonalá mysl, ale i celá stavba kodexu VI sledovala určitý plán a že jednotlivé spisy, na první pohled heterogenní a bez jakékoli souvislosti, byly zvoleny a velmi dobře uspořádány podle určitých představ. Jako červená nit všemi zde obsaženými spisy prochází postava „velké moci“: ve *Skutcích Petra a dvanácti apoštolů* je Ježíš nazýván „Velkou silou, jež uděluje moc“ (VI/1, 6,17), v *Hromu* zjevující bytost říká „přišla jsem od moci“ (VI/2, 13,2n), čtvrtý spis (*Porozumění naší velké moci*) má tuto postavu dokonce v názvu (VI/4, 36,2), resp. v dodatku k titulu (48,14n), ve *Výkladu o osmém a devátém nebi* vysvětluje mystagog, že „obdržel ducha skrze moc“ (VI/6, 52,14–31). K tomu přistupují vzájemná obsahová propojení jiného druhu, která opět uvádějí do souvislosti jiné spisy tohoto kodexu, takže starověký čtenář jej mohl číst a rozumět mu jako „souboru spisů s koherentním poselstvím“.¹⁸

Z osmi spisů kodexu VI byly před objevením nálezu v Nag Hammádí známy již tři spisy, z toho dva v řeckém originálu (*Platónova Ústava 588a–589b* a *Hermetická modlitba z traktátu Asklépios*) a jeden v latinském překladu (*Asklépios*). Do češtiny byly zatím přeloženy pouze *Skutky Petra a dvanácti apoštolů*¹⁹ a *Hermetická modlitba z traktátu Asklépios*²⁰.

Kodex IX

Kodex IX z rukopisného nálezu v Nag Hammádí obsahuje tři opět na papyru napsané spisy a dále četné neidentifikovatelné zlomky. Stejně jako ostatní kodexy z Nag Hammádí je uložen v Koptském muzeu v Káhiře, pod inventárním číslem 10553. Jeho číslování vychází z původního úmyslu uveřejnit jej jako devátý kodex celého rukopisného nálezu;²¹ toto číslo se pak prosadilo jako dodnes platné, oficiální číslo kodexu.²²

¹⁸ K argumentaci podrobněji viz M. A. Williams – L. Janott, „Inside the Covers of Codex VI“, in: L. Painchaud – P.-H. Poirier (eds.), *Coptica – Gnostica – Manichaica. Mélanges offerts à Wolf-Peter Funk*, (BCNH.É 7), Québec – Louvain – Paris 2006, str. 1043–1048, a M. A. Williams, „Interpreting the Nag Hammadi Library as ‚Collection(s)‘ in the History of ‚Gnosticism(s)‘“, in: L. Painchaud – A. Pasquier (eds.), *Les textes de Nag Hammadi et le problème de leur classification. Actes du colloque tenu à Québec du 15 au 19 septembre 1993*, (BCNH.É 3), Québec – Louvain – Paris 1995, str. 3–50.

¹⁹ P. Pokorný, „Skutky Petra a dvanácti apoštolů“, in: NZA II, str. 85–100.

²⁰ Z. Vlčková – M. Zvelebil, „Děkovná modlitba z traktátu Asclepius“, in: M. Havrda – R. Chlup – T. Vitek (eds.), *Mediterranea. Sborník k padesátinám Zdeňka Kratochvíla*, Praha 2002, str. 154–167 (překlad koptské, řecké a latinské verze, komentář).

²¹ Srv. J. M. Robinson, „Introduction“, in: *The Nag Hammadi Library in English*. Translated and Introduced by Members of the Coptic Gnostic Library Project of the Institute for Antiquity and Christianity, Leiden 1977, str. 11.

Kodex se původně skládal z 19 archů neboli dvoulistů, tj. z 38 listů nebo 76 stran. Dvoulisty byly poskládány na sebe a takto vzniklý sloupec byl uprostřed přeložen a svázán do jedné složky.²³ Stav zachování kodexu je velmi špatný: poměrně dobře zachováno je jen 22 stran z původních 74, tedy ani ne polovina stran. Většina stran (str. 1–26 a pak str. 49–74) se dochovala jen ve fragmentární podobě. Mezery se vyskytují hlavně uprostřed listů (např. str. 31–42) nebo se zachovaly jen skrovné zbytky listů s několika málo nebo žádnými písmeny (tak zvláště str. 21–24 a 51–54), jiné stránky zcela chybí (str. 63, 64 a poslední stránky 75 a 76). Stránky byly paginovány, a to buď nahoře vpravo, nebo vlevo, jak je zřejmé ze zachovaného číslování stránek (např. str. 25–36 nebo 42–50). Na výšku strany dosahují až 26,3 cm, jejich šířka se liší podle jejich postavení ve složce: vnější stránky jsou široké až 15,2 cm, stránky ve středu kodexu asi 13,9 cm. Vnitřní stránky jsou tedy výrazně užší, protože by jinak při zavření kodexu vyčnívaly přes okraj vnějších stran.

Text je většinou dobře čitelný, ale místy je inkoust vybledlý popř. silně odřený, zvláště na počátečních stránkách (např. str. 1 a 2, ale také str. 27) a ke konci kodexu (např. str. 65, 69 a 74). Také v tomto kodexu tvoří text jeden sloupec zarovnaný vlevo a plyne zleva doprava, i když místy lze pozorovat snahu o zarovnání vpravo. Počet řádků se i zde různí: od 26 řádků na str. 15 až po 33 řádků na str. 69. Počet písmen na řádku sahá od pouhých 13 (str. 27, ř. 27) až k 26 (str. 73, ř. 5). Údaje pro změření sloupce písma lze kvůli špatné zachovalosti listů, resp. stran uvést jen přibližně. V každém případě je vnější okraj zřetelně širší než vnitřní, poměr je někdy 2 : 1.

Kodex IX obsahuje tyto spisy:

IX/1 *Melchisedek* (Melch, 1,1–27,10)

IX/2 *Nórea* (Nor, 27,11–29,5)

IX/3 *Svědectví pravdy* (SvPr, 29,6–74,30)²⁴

Před objevením tohoto kodexu nebyl žádný z těchto spisů známý a dosud žádný z nich nebyl přeložen do češtiny.

²² Srv. k tomu J. M. Robinson, „Preface“, in: *The Facsimile Edition of the Nag Hammadi Codices. Codices IX and X*, 1977, zvl. str. VIII.

²³ Viz výše pozn. 14.

²⁴ Protože list s posledními dvěma stránkami (75 a 76) chybí, nevíme, kde přesně končí *Svědectví pravdy*.

Vazba

Kodex VI

Vazba kodexu VI – přední deska s vsazenou chlopní, hřbet a zadní deska vazby – byla zhotovena z ovčí kůže, která se podobně jako u většiny ostatních kodexů skládá z jednoho jediného kusu. V otevřeném stavu měří kodex 41,6 cm (na šířku) x 31,4 cm (na výšku).²⁵ Zlatohnědou vnější stranu vazby tvoří vlasová strana ovčí kůže, světlehnědou vnitřní stranu tzv. strana masová (tj. kůže původně obrácená k masu zvířete). Chlopeň našeho kodexu má podobu úzkého obdélníku, podobně jako je tomu u kodexů IX a X – uvedené kodexy se tím liší od ostatních a tvoří zvláštní podskupinu skupiny označované jako „vazby kodexů s chlopněmi“.²⁶

Na rozdíl od kodexu II s jeho bohatou raženou a malovanou výzdobou²⁷ je vazba kodexu zcela bez ozdob. Jediný **dekor** na hladké vazbě tvoří úzký vodorovně probíhající ražený pás uprostřed přední desky vazby, a to přesně tam, kde vede šněrování kolem kodexu. **Šněrování** samo sestává z koženého řemínku dlouhého asi 56 cm (uvádí se i 58,7 cm²⁸), který je z vnější strany přišitý a pevně přilepený k pravouhlé chlopni přední desky vazby a následně vodorovně ovinutý kolem zavřeného kodexu.²⁹ Měl udržovat kodex zavřený a chránit tak jeho obsah. Aby se zabránilo rozevírání kodexu na horním a dolním okraji, mají přední a zadní deska vazby 11 až 13 cm dlouhé **řemínky**, které umožňují uzavřený kodex na těchto místech svázat.³⁰

Hřbet knihy vyplňuje téměř 5 cm široký a více než 27 cm dlouhý kožený pás. Na tento kožený pás a na vazbu jsou přišity dva asi 5 cm dlouhé a 3 až 4 cm široké, do záhybů složené kusy kůže; měly zabránit tomu, aby se listy papýru natrhly v místě, kde jsou připevněny. Tak jako u kodexu IX (viz níže) probíhá nahoře i dole mezi vazbou a vyplní hřbetu vodorovně kulatá kožená šňůra, která sahá přibližně do poloviny vazební desky a zpevňuje celek.

²⁵ J. M. Robinson, „The Construction of the Nag Hammadi Codices“, in: M. Krause (ed.), *Essays on the Nag Hammadi Texts. In Honour of Pahor Labib*, (NHS 6), Leiden 1975, str. 170–190, zvl. str. 170.

²⁶ Viz např. M. Krause, „Die Texte von Nag Hammadi“, in: B. Aland (ed.), *Gnosis. Festschrift für Hans Jonas*, Göttingen 1978, str. 222.

²⁷ Srv. RNH 1, str. 51n.

²⁸ J. M. Robinson, „Preface“, in: *The Facsimile Edition of the Nag Hammadi Codices. Codex VI*, 1972, str. IX.

²⁹ J. M. Robinson, „The Construction of the Nag Hammadi Codices“, str. 179.

³⁰ J. M. Robinson, „The Construction of the Nag Hammadi Codices“, str. 178; týž, „Preface“, in: *The Facsimile Edition of the Nag Hammadi Codices. Codex VI*, 1972, str. IX.

Makulatura ve vazbě kodexu VI se skládá z více vrstev papýru. Nejdříve byly obě desky, každá zvlášť, zpevněny nepopsaným papýrem. Poté byl pro zesílení knižního hřbetu dovnitř vlepen úzký kožený pruh. Následně byla celá vnitřní plocha vazby polepena další vrstvou papýrů. Makulatura byla na okrajích desek přidržíována okraji koženého potahu zahrnutými směrem dovnitř a pevně přilepenými. Mezi útržky papýru se nacházejí i zlomky, které jsou překvapivě psané řecky. Jsou to seznamy jmen a účty, ve dvou případech předpokládáme něco jako žádost nebo oficiální korespondenci s vyšším správním úředníkem (stratégem nebo epistratégem). Zdá se, že papýry pocházejí z téhož pramene a doby jako makulatura z vazeb kodexů IV a V. Datují se všechny do pozdního 3. resp. 4. století po Kr.³¹ Kromě toho, a tím se liší vazba kodexu VI od vazeb ostatních kodexů, bylo do přední desky vazby vloženo 8 listů z kodexu XIII.³²

Kodex VI se, podobně jako většina kodexů z Nag Hammádí, skládá jen z jedné složky. Do desek byla svázána pomocí úzkého koženého řemene, jehož oba konce byly protaženy otvory uprostřed složky a v knižním hřbetě, na jehož vnější straně byly pevně utaženy a zavázány na uzel. Dva podlouhlé skládané pásy ze světlehnědé štípané kůže uprostřed papýrové složky bránily tomu, aby se listy papýru v místě skladu při protahování koženého řemene natrhávaly.

Pohlížíme-li na vazbu a svázání kodexu VI v souvislosti s ostatními kodexy a učiníme-li příslušná srovnání, pak shledáme společné rysy a rozdíly, které J. M. Robinsona přiměly, aby přiřadil náš kodex ke třetí vazební skupině kodexů z Nag Hammádí, zahrnující kodexy VI, IX a X (a částečně i kodex II).³³ Ke společným rysům jmenovaných kodexů patří mimo jiné žlutohnědá barva původní kožené vazby, nepřítomnost ražené ozdoby a vazební chlopně ve tvaru úzkého obdélníku, především ale „knihvazačské“ rysy, které nesdílejí s žádným jiným kodexem: kodexy VI, IX a X mají jako jediné mezi vazbou a makulaturou, poblíž horního a spodního vazebního řemínku, vodorovně probíhající řemínky uvnitř kodexu (k dalším znakům viz níže str. 25).

³¹ K tomu srv. J. W. B. Barns – G. M. Browne – J. C. Shelton, *Nag Hammadi Codices. Greek and Coptic Papyri from the Cartonnage of the Covers*, (NHS 16), Leiden 1981, str. 3n; J. M. Robinson, „The Construction of the Nag Hammadi Codices“, str. 170–190, zvl. str. 177.

³² J. M. Robinson, „Introduction“, in: *The Nag Hammadi Library in English*, Leiden 1977, str. 11; týž, „Preface“, in: *The Facsimile Edition of the Nag Hammadi Codices. Codex VI*, 1972, zvl. str. IX.

³³ J. M. Robinson, „The Construction of the Nag Hammadi Codices“, str. 186–190.

Kodex IX

Nepoškozená kožená **vazba** kodexu IX se skládá z přední vazební desky s úzkou obdélníkovou chlopní, z knižního hřbetu a zadní vazební desky. Materiálem vazby je zlatohnědá ovčí a kozí kůže: do ovčí kůže je vázána horní polovina kodexu, do kozí kůže část spodní. Tam, kde se oba druhy kůže uvnitř kodexu překrývají, probíhá přes celou šíři kodexu šev.³⁴ Rozevřený kodex měří na šířku maximálně 30,8 cm a na výšku maximálně 26,6 cm. Kožená vazba byla zhotovena tak, že její vlasová strana pokrývá vnější stranu a masová strana vnitřní stranu vazebních desek. Barva vazebních desek potažených kůží je zlatohnědá. Svými chlopněmi ve tvaru úzkého obdélníku se náš kodex liší od jiných kodexů z Nag Hammádí a tvoří spolu s kodexy VI a X zvláštní skupinu.³⁵

Jako většina kodexů z Nag Hammádí má také kodex IX **šněrování**, a to jak vodorovně probíhající kolem kodexu, tak šněrování na horním a dolním okraji kodexu. Horizontální zavázání umožňuje 54 cm dlouhý a 1,4 cm široký kožený řemínek z ovčí kůže, který je přišitý a pevně přilepený doprostřed chlopně na přední deskové vazbě. Nahoře a dole mohl být zavřený kodex svázan kratšími koženými řemínky, které jsou upevněny na zadní a přední vazební desce, a to vždy na jejím horním (u přední vazební desky je dnes ztracen) a dolním okraji. Také ony měly umožňovat zavření kodexu.

Makulatura ve vazbě kodexu IX se skládá z více vrstev většinou nepopsaných zlomků papyru. První vrstva byla vlepena přímo do vazební desky, nikoli však do knižního hřbetu. Na tuto první papyrovou vrstvu přibýly pak ještě další vrstvy, tentokrát však přes celou plochu desky a kožené náplně knižního hřbetu. Přes poslední vrstvu makulatury byly pak na vnějších okrajích vazebních desek ohrnuty a pevně přilepeny okraje kožené vazby.

Do knižního **hřbetu** byl jako výplň vlepen kolmo probíhající kožený pás. Mezi vazbou a výplní probíhá nahoře i dole vodorovně kožená šňůra, která vždy sahá až do středu vazební desky a zpevňuje celou vazbu.

Jako většina kodexů z Nag Hammádí se i náš kodex skládá jen z jedné složky. Z dvou způsobů svázání, které jsou doložitelné v kodexech, má kodex IX tutéž vazbu jako kodex VI: oba konce řemínku ze štípané kůže byly nejdříve z nitra kodexu protaženy dvěma skládanými podlouhlými koženými pásy, které se nacházejí uprostřed záhybu složky, pak otvory ve složce

³⁴ J. M. Robinson, „Preface“, in: *The Facsimile Edition of the Nag Hammadi Codices. Codices IX and X*, 1977, str. VIII–XXVII, zvl. str. IX.

³⁵ M. Krause, „Die Texte von Nag Hammadi“, in: B. Aland (ed.), *Gnosis. Festschrift für Hans Jonas*, Göttingen 1978, str. 222.

samotné, dále vazební makulaturou, výplní vazebního hřbetu, a konečně knižním hřbetem samotným a na vnější straně zavázány na uzel.³⁶

Jako mnohé kodexy z Nag Hammádí postrádá i náš kodex jakýkoli ražený **dekor**, pokud odhlédneme od švu, který probíhá vodorovně přes kodex a spojuje obě části kůže, z nichž se vazba skládá, a vyvolává zdání takové ražby.

Srovnáme-li vazbu kodexu IX s vazbami jiných knih z Nag Hammádí, pak spolu s J. M. Robinsonem³⁷ dojdeme ke zjištění, že kodex IX patří mezi kodexy z Nag Hammádí k jedné vazební skupině s kodexy VI a X. Kromě obdélníkového tvaru chlopně a jiných společných znaků je spojuje především ten rys, že jejich složka je svázána koženou šňůrou, která je viditelně zavázána na uzel vně na knižním hřbetu.

Rozdělení kodexů do různých vazebních skupin podporuje ještě jiná pozorovaná okolnost. Je totiž nápadné, že duplikáty spisů *Evangelium pravdy* (NHC I/3 a XII/2), *Tajná kniha Janova* (II/1, III/1 a IV/1), *O původu světa* (II/5 a XIII/2), *Evangelium Egyptanů* (III/2 a IV/2) a konečně *Požehnaný Eugnostos* (III/3 a V/1) jsou rozděleny do kodexů, které vždy patří k jiným vazebním skupinám, a že nikdy nejsou napsány touž písařskou rukou.³⁸ Tato okolnost je podnětem k úvaze, zda nám známé kodexy z Nag Hammádí skutečně pocházejí z jedné knihovny, či zda bychom se s vžitým pojmem „knihovna z Nag Hammádí“ neměli rozloučit. Bylo by skutečně podivné, že by si někdo sestavoval knihovnu, která by se ze značné části skládala z duplikátů, nehledě na to, že kodex IV se z tohoto hlediska ukazuje jako nadbytečný, ledaže by majitel knihovny byl starověkým sběratelem knih!³⁹

Paleografie

Kodex VI

Spisy v kodexu VI jsou, jak tomu zpravidla v koptštině bývá, psány tzv. *scriptio continua*, která nezná dělení slov a v níž jsou věty jen velmi zřídka oddělovány interpunkcí, pokud lze vůbec tento termín pro koptštinu použít. Pokud už byla „interpunkce“ použita, tak především pro označení úseků

³⁶ J. M. Robinson, „The Construction of the Nag Hammadi Codices“, str. 170–190; týž, „Preface“, in: *The Facsimile Edition of the Nag Hammadi Codices. Codices IX and X*, 1977, zvl. str. VII–XI.

³⁷ „The Construction of the Nag Hammadi Codices“, str. 186n.

³⁸ Srv. J. M. Robinson, „The Construction of the Nag Hammadi Codices“, str. 190.

³⁹ Podrobněji srv. RNH 1, str. 35n.

podle smyslu, malých frází, případně menších gramatických nebo fonetických jednotek. Pro tento účel se dává přednost téměř bez výjimky teče v horní části linky (řec. *kolon*). Dvojtečka (řec. *dikolon*) se vyskytuje jen ojedinele, a to vždy na konci spisu (Hrom 21,30; MVeLM 48,13) nebo po nadpisu (MVeLM 48,15). Na rozdíl např. od kodexu IX se zjevně nepoužívá *serif* (franc. „nožička“), podobající se lomítku. Použití apostrofu se vyskytuje především u koncového /t/.

Zdobení se v tomto kodexu šetří. Ozdobeny jsou především nadpisy (Hrom, MVeLM, ModAskI), případně podtituly (SkPtAp, AutLog, MVeLM). Zvolený dekor sahá od čárkovaných linií (Hrom) resp. čárkovaného orámování tzv. *diplé* (podobá se francouzským uvozovkám) na okrajích řádků (SkPtAp, nadpis MVeLM) přes čárkované linie v kombinaci se vzorem rybí kosti (konec Hromu) až po orámování řádků prostým vzorem rybí kosti (podtitul AutLog). *Porozumění naší velké moci*, text, který jako jediný v tomto kodexu má nadpis i podtitul – ovšem vždy jiného znění – má na levém okraji prvních dvou řádků textu stopy zdobení, které by mohly odkazovat na paragraf, jak je tomu zcela zřetelně u počátečních řádků *Platónovy Ústavy 588a–589b*. Konec tohoto spisu tvoří dva řádky se vzorkem rybí kosti a čárkované linie (str. 51). Zvláštní zdobení získala písařská poznámka na konci *Hermetické modlitby z traktátu Asklépios* (65,8–14): zarámování v podobě, kterou známe z egyptských etiket na mumích. Bez nadpisu je koptský překlad Platóna, *Výklad o osmém a devátém nebi a Asklépios*.

Použití takzvané supralineární, tj. vodorovné čáry nad jednotlivými písmeny nebo skupinami písmen, která má v koptštině slabikotvornou funkci, je více méně pravidelné. To ovšem nevylučuje některé zvláštnosti, například výskyt této čáry nad určitým členem v plurálu a – jako například v kodexu IX – nad předložkou „v“, čímž má být zřejmě naznačena vazba této předložky k následujícímu slovu. Neobvyklý je také průtažný přízvuk nad po sobě následujícími hláskami /h/ + /i/. Na konci řádku má písmeno *epsilon* téměř vždy prodlouženou prostřední linku sahající přes pravý okraj řádku a písmena *alfa* a *lambda* mají podobně prodlouženou svislou čáru. Na rozdíl od např. kodexu II zde není zvykem nahrazovat u slova končícího na písmeno *ny* na konci řádku toto *ny* vodorovnou čarou nad koncovým vokálem.⁴⁰

Celkový charakter písma kodexu VI napovídá, že byl psán cvičenou a rychlou písařskou rukou. Dojem, který v nás vzbuzuje pravidelná mezera mezi řádky, kazí asi šest posledních řádků: ty jsou totiž stísněné, písař se asi obával, že mu místo, které má ještě k dispozici, nebude stačit. V této souvislosti si všimněme ještě tzv. písařské poznámky: zarámovaná poznámka

⁴⁰ K tomuto úzu v kodexu II srv. RNH 1, str. 53.

o sedmi řádcích (VI/7, 65,8–14), která je vtačena mezi *Hermetickou modlitbu z traktátu Asklépios* (VI/7) a samotný traktát *Asklépios* (VI/8), má písmena asi poloviční výšky, než jsou normální písmena běžného textu. Poznámka sem zřejmě byla vpravena ještě před opisováním osmého spisu traktátu (*Asklépios*). Vztahuje se snad na *Hermetickou modlitbu z traktátu Asklépios* a je zřejmě jakousi omluvou opisovače objednavateli, že sem vepsal více textů tohoto druhu, poněvadž se zde píše: „... pojednání o něm⁴¹, která se mi dostala do rukou, jsou (přece) četná.“⁴² Je velmi pravděpodobné, že opisovač si nejspíše zde všiml, že množství papyru určené pro tento kodex se blíží ke konci, přičemž on sem musí umístit ještě nejméně jeden text. Svědčí o tom, že od tohoto místa průměrný počet řádků na stránce stoupá z maximálně 35 na 38 a na poslední stránce dokonce na 43 řádků.

Pokud se týče běžných chyb vzniklých při opisování, vyskytují se v kodexu četná místa, kde kopista své chyby opravil. Používá při tom obvyklých prostředků, které nacházíme i v jiných kodexech (uvedené příklady se omezují na spisy *Hrom: dokonalá mysl a Porozumění naší velké moci*): vynechaná písmena nebo slova jsou buď vsunuta nad řádek (Hrom 20,34; MVelM 40,7), nebo opravena na okraji, škrtnutí písmen se děje pomocí teček (Hrom 19,28n), nebo přeškrtnutím křížkem (Hrom 13,10; MVelM 43,21), případně vygumováním (Hrom 17,34). Zůstaly zde ovšem ještě četné chyby, např. vynechání písmen (např. Hrom 15,11; MVelM 39,3,24), ponechání nadbytečných písmen (MVelM 45,4.13), chybná písmena (Hrom 13,20; MVelM 45,10) nebo v jednom případě špatný slovosled (MVelM 40,14).

Kodex VI je jako většina kodexů z rukopisného nálezu v Nag Hammádí dílem jednoho písaře.⁴³ Tento písař ovšem není totožný, jak jsme se dříve domnívali,⁴⁴ s písařskými rukami kodexů IV, V, VIII a IX, snad jen kodexu VIII, jak ukázala studie M. Manfrediho.⁴⁵ Nepřímo tento předpoklad podporuje i podobná paleografická analýza kodexu IX (k tomu viz níže, str. 28n).

⁴¹ Mínen je zřejmě Hermés Trismegistos.

⁴² K písařské poznámce srv. D. M. Parrott, „The Scribal Note“, in: týž, *Nag Hammadi Codices V, 2–5 and VI with Papyrus Berolinensis 8502, 1 and 4*, (NHS 11), Leiden 1979, str. 389–393; K.-W. Tröger, „Ein (hermetisches) Dankgebet?“ (NHC VI,7)“, in: H.-M. Schenke – H.-G. Bethge – U. U. Kaiser (eds.), *Nag Hammadi Deutsch 2*, Berlin – New York 2003, str. 523.

⁴³ K rukám písařů kodexů viz přehled v RNH 1, str. 22n.

⁴⁴ Tamt.

⁴⁵ Citováno u B. A. Pearsona, „Introduction to Codex IX“, in: týž (ed.), *Nag Hammadi Codices IX and X*, (NHS 15), Leiden 1981, str. 1n.

Kodex IX

Také ve všech spisech tohoto kodexu se setkáváme se *scriptio continua*. Nicméně i koptština, jak jsme viděli výše, zná něco, co bychom mohli označit jako interpunkci. K vyznačení určitých úseků spojených smyslem používá náš písař tečku nahoře vedle písmen, která se ovšem časem stává tečkou (!), a apostrof. Zatímco ten se používá jen po určitých písmenech, kdy označuje konec slov, nebo jako ekvivalent horní tečky a naznačuje konec fráze, je použití horní tečky nepravidelné. Vedle své funkce dělitele úseků podle smyslu nebo jako označení fráze se horní tečka používá také k označení konce věty nebo k oddělení slov ve výčtech (např. ve výčtu vlastních jmen v Melch 6,4). Její použití je však na některých místech nejasné. Jiná značka, tzv. *serif*, slouží písaři k označení konce slabik resp. určitých významových gramatických jednotek (vztažné zájmeno, určité předpony).

Na rozdíl od průběžného textu traktátů jsou od sebe jednotlivé spisy opticky odděleny. V kodexu IX se to ovšem neděje ani pomocí nadpisů – nadpis má jenom první spis (*Melchisedek*) –, ani pomocí opakování titulu na závěr spisu (podtitul neboli *subscriptio*), ale pomocí většího odstupeu řádků a pomocí ozdob, které se skládají z rovných čar a z ornamentů „rybí kosti“ (str. 27 a 29). Kromě toho je začátek nového spisu – s výjimkou spisu *Melchisedek* – vždy ozdoben znakem paragrafu s korunou (*paragraphus cum corona*), který zabírá na levém okraji čtyři řádky (velmi dobře to lze vidět na začátku posledního spisu *Svědectví pravdy* 29,6–9).

K paleografickým zvláštnostem našeho kodexu patří různé provedení a různé použití supralineární čáry, tj. vodorovné čáry nad jednotlivými písmeny nebo skupinami písmen. Vedle své slabikotvorné funkce se tu používá nad předložkou „v“, kterou svazuje s následujícím slovem, a nad mužským i ženským určitým členem. Kromě supralineární čáry se nad několika málo určitými slovesy setkáváme s průtažným přízvukem (*circumflex*) a nad některými řeckými částicemi se zvláštní vodorovnou čarou, která zde zřejmě označuje řecký jemný přízvuk (*spiritus lenis*). Nápadné je rovněž, že mnohá *epsilon* na konci řádků mají prostřední čáru prodlouženou přes pravý okraj; možná je to výsledek zvláštního estetického citu písaře. Co se tu na rozdíl od kodexu II neobjevuje, je vodorovná čára nad samohláskou na konci řádku nahrazující písmeno *ny*.⁴⁶

Celkový grafický dojem z kodexu IX je i zde obraz cvičené písařské ruky, která používá kulaté uncíální písmo s nádechem kurzívnosti. Ale ani cvičená písařská ruka se neubrání chybám, většinou je ovšem písař sám zpoz-

⁴⁶ K této praxi v kodexu II viz RNH 1, str. 53n.

ruje a opraví. Jako znamínko pro korekturu používá tečky nad chybně napsanými písmeny, diagonální čáry, jimiž špatně napsaná písmena přeškrťává, nebo nad chybně napsaným písmenem napíše prostě písmeno správné. Z nepostřehnutých chyb se vyskytují ditografie, tedy chybné opakování písmene, vypuštění a doplnění. Gramatické chyby, např. záměna osoby, čísla a rodu, které se nápadně vyskytují jen v traktátu *Nórea* – jinde se v celém kodexu nevyskytují –, připouštějí závěr, že písař v tomto případě měl k dispozici chybnou předlohu.

Jednotlivé grafické znaky našeho kodexu nám dovolují konstatovat, že byl dílem jediného opisovače. Tento písař však není, jak jsme i my dříve předpokládali,⁴⁷ týž, který pracoval také na kodexech IV, V, VI a VIII. Stávající podobnosti v písmu kodexu IX a uvedených kodexů je třeba přičíst spíše vlivu určité písařské školy.

Jazyk překladu a jazyk originálu

Jazykem, jímž byly sepsány oba kodexy, kterým se zde věnujeme, stejně jako všechny ostatní knihy z nálezu textů z Nag Hammadí, je koptština, tedy poslední vývojové stadium egyptštiny. Vzhledem ke zcela správné definici, podle níž (dnešní) Koptové jsou egyptští křesťané, a z toho vyplývajícího závěru, že koptština je jazykem egyptských křesťanů, uveďme ještě jednou, že pojem „Kopt“, příp. „koptský“ původně neznamenal nic jiného než „Egyptan“, „egyptský“ (z řec. *aigyptios* „egyptský“, *Aigyptos* „Egypt“ přes arabský název *qibt* a novolatinický *coptus*).⁴⁸ Tedy tvrzení, že koptština je jazykem egyptských křesťanů, je správné jen potud, pokud se vztahuje na křesťanskou literaturu. Koptskou literaturu však nelze omezovat jen na literaturu křesťanskou, jak nás o tom poučují hermetické a gnostické kodexy z Nag Hammadí.

Od svých předchůdců se koptština, odhlédneme-li od jazykového vývoje, liší svými systémy písma, které jí nyní umožňují vypisovat i vyslovované vokály v plném rozsahu. Grafický systém, k němuž se přistoupilo po mnoha pokusech, je jak známo řecká abeceda, ke které bylo vždy podle nářečí přidáno ještě šest nebo více písmen, podle toho, jak to vyžadovala zvuková situace egyptštiny, která v řečtině neexistovala (přehled koptské abecedy viz níže na str. 36). Dnes slouží koptština jen jako liturgický jazyk, a to ve své bohairské nářeční podobě.

⁴⁷ Srv. výše pozn. 44.

⁴⁸ Srv. už RNH 1, str. 23n.

Tím se dostáváme k důležitému pojmu: nářečí.⁴⁹ Vedle bohairštiny (od Bohaira, provincie v západní části nilské delty) zná koptština totiž nejméně šest dalších nářečí, z nichž nás zde zajímá především saidština (z arab. *sais*, tj. Horní Egypt). Saidština je koptské nářečí, v němž je napsána nejen tzv. „klasická“ literatura pozdějších staletí (od 4. stol. po Kr.), ale na němž lze velmi dobře pozorovat i rané fáze standardizace koptštiny. Na takovou ranou fázi ukazují i ty spisy z Nag Hammadí, které jsou napsány právě v saidském nářečí, tedy kromě kodexů I a X a prvních dvou spisů kodexu XI všechny ostatní kodexy z Nag Hammadí, včetně zde přeložených spisů z kodexů VI a IX. Ve většině případů se zde setkáváme s regionálními typy předklasické saidštiny, která nejenže ještě není standardizována, ale navíc nemá ještě „čistou“ podobu – objevují se v ní četné dialektismy. Tuto okolnost si vysvětlujeme tím, že spisy z Nag Hammadí, které byly původně napsány řecky, byly nejdříve přeloženy do nesaidských nářečí, a teprve potom v dalším „vnitrokoptském“ překladatelském procesu různými osobami na různých místech a s rozličnou dovedností převedeny do rané saidštiny. Teprve tyto saidské verze se staly předlohou opisovačům rukopisů z Nag Hammadí, které jsou zachovány v této podobě.⁵⁰

Kodex VI patří k pěti kodexům z Nag Hammadí, které jsou podle W.-P. Funka „jasněji heterogenní“, tj. obsahují spisy, které nelze přiřadit jen k jedné skupině textů – buď k jižní (hornoegyptské), nebo severní (dolnoegyptské), ale jak k první, tak i ke druhé skupině.⁵¹ Už první spis šestého kodexu (*Skutky Petra a dvanácti apoštolů*) je z lingvistického hlediska velmi netypický, nejen v rámci kodexu, ale i ve srovnání se všemi ostatními „saidskými“ texty z Nag Hammadí. Se severními texty sdílí definitivní determinátor *pi*, který je typický pro bohairštinu a který W.-P. Funk zvolil jako hlavní rozlišující znak pro příslušnost k severní skupině textů. Nadto však mají *Skutky Petra a dvanácti apoštolů* mnohé společné znaky se spisy jižní skupiny textů – k ní ostatně patří také *Hrom: dokonalá mysl* (VI/2) a *Porozumění naší velké moci* (VI/4) –, z nichž některé chybí v jasně rozlišitelných textech severních. Nicméně jazyk *Skutků* má rysy, které prozrazují severní pozadí spisu.

⁴⁹ Ke koptským dialektům obecně viz podrobněji R. Dostálová – R. Hošek – G. Messeri – W. B. Oerter – R. Pintaudi (eds.), *Papyrologie (řecká, latinská, koptská)*, Praha 2006, str. 93nn, k jazykové situaci v textovém souboru z Nag Hammadí srv. RNH 1, str. 25–29.

⁵⁰ Srv. důkladnou studii W.-P. Funka, „Toward a Linguistic Classification of the ‚Sahidic‘ Nag Hammadi Texts“, in: T. Orlandi – D. W. Johnson (eds.), *Acts of the Fifth International Congress of Coptic Studies*, sv. 2, Roma 1993, str. 163–177, a též, „The Linguistic Aspect of Classifying the Nag Hammadi Codices“, in: L. Painchaud – A. Pasquier (eds.), *Les textes de Nag Hammadi et le problème de leur classification. Actes du colloque tenu à Québec du 15 au 19 septembre 1993*, (BCNH.É 3), Québec – Louvain – Paris 1995, str. 107–147.

⁵¹ W.-P. Funk, „The Linguistic Aspect“, str. 127.

Na rozdíl od toho můžeme ostatní spisy kodexu VI přiřadit k jižní textové skupině. Z jazykového hlediska jsou si ostatně *Hrom: dokonalá mysl* (VI/2) a po něm následující spis *Authentikos Logos* (VI/3) blízké tak, že je lze spojit do jedné skupiny. saídština *Porozumění naší velké moci* (VI/4) a posledního traktátu kodexu VI *Asklépios* má silné regionální zabarvení a ze saídských textů z celého nálezu z Nag Hammádí tyto dva nejzřejměji nesou jižní (= hornoegyptské) znaky.⁵²

Kodex IX je počítán k velmi homogenním kodexům, jejichž texty se přiřazují jen k jedné z obou textových skupin. Jeho tři spisy reprezentují regionální, jižně (= hornoegyptsky) zabarvenou saídštinu.⁵³ K rysům, které má tento kodex společně se spisy kodexu VI a které všechny jsou znakem jižní achmímštiny, resp. lykopského nářečí, patří mimo jiné použití prenomiální konstrukce (tzv. *status nominalis*) saídské prepozice ε *e* nebo použití adverbia επιτιν *epitn* místo saídské podoby επιεσιτη *epesét*. Je pozoruhodné, že v případech, kdy má saídský dialekt společné jazykové formy s jinými dialekty, patří tyto většinou k lykopskému dialektu nebo k jeho různým podobám.⁵⁴ Lze tedy předpokládat, že za vnitrokoptskými saídskými překlady stáli autoři, jejichž „mateřským jazykem“ byl lykopský dialekt a kteří se zde pokusili psát saídsky, ať už to dělali z jakéhokoliv důvodu.⁵⁵

Nápadné jsou v kodexu IX dále časté fonetické varianty, které známe z lykopského dialektu, kde představují zcela normální jev. Sem patří změny vokálů: kde v saídštině je /o/, nacházíme v určitých slovech /a/ nebo změnu od /a/ k /e/, abychom uvedli jen nejčastější jevy z této oblasti. Vedle toho existuje ještě několik fonologických nebo dialektických variant, které však lze spočítat na prstech jedné ruky. Vedle těchto spíše vnějších vlivů nacházíme vliv lykopského nářečí i ve struktuře saídštiny, např. při konstrukci záporů, při použití typicky lykopského sufixu ve 3. osobě množného čísla u posesivního členu, občas i u obyčejného futura, které vykazuje vedle podoby běžné v saídštině i tvary typické pro lykopský dialekt.⁵⁶

Spisy obou kodexů patří, jak již bylo řečeno, do kategorie překladové literatury, poněvadž dnes se obecně předpokládá, že všechny texty z Nag Hammádí jsou překlady z řečtiny. Možná však bude nutno položit otázku původ-

⁵² W.-P. Funk, „The Linguistic Aspect“, str. 128.

⁵³ Tamt. str. 143.

⁵⁴ Srv. diagramy u W.-P. Funka, „The Linguistic Aspect“, obr. 1–5, str. 173–177.

⁵⁵ Srv. B. Layton u B. A. Pearsona, *Nag Hammadi Codices IX and X*, (NHS 15), Leiden 1981, str. 16.

⁵⁶ Podrobné údaje ke kodexu IX s odkazy na příslušná místa v textu viz B. A. Pearson, „Introduction to Codex IX“, in: týž (ed.), *Nag Hammadi Codices IX and X*, (NHS 15), Leiden 1981, str. 15–18.

ního jazyka vždy znovu u každého spisu zvlášť, poněvadž ne vždy poskytují texty samy tak přesvědčivé argumenty pro to, abychom předpokládali řečtinu jako původní jazyk, jako je tomu v případě spisu *Melchisedek* (XI/1), kde je v koptském textu uvedeno jedno koptsky psané vlastní jméno v řeckém genitivu (Melch 6,8n: *Mirocheirothetu*). Ale ne vždy nás odkazují k původnímu řeckému jazyku „spolupřeložené“ řecké tvary ať už svým skloňením, nebo morfologií. Někdy stačí pouhý ráz textu v koptském podání – např. v případě *Porozumění naší velké moci* (VI/4) je koptský text „v celých úsecích tak nesrozumitelný ... že můžeme jeho předpokládaný smysl uhodnout jen s odkazem na špatně pochopenou řeckou předlohu“ (H.-M. Schenke⁵⁷), nebo v případě *Platónovy Ústavy 588a–589b* (VI/5) a *Hermetické modlitby z traktátu Asklépios* (VI/7). Na druhé straně prozrazují svůj řecký jazykový původ ty spisy, jejichž názvy si podržely řeckou podobu i v případech, kdy je bylo možno podat v čistě koptské podobě, jako např. *Authentikos Logos* (VI/3). Naproti tomu vynikající ovládnutí koptštiny může ukazovat i na koptský jazykový originál, jako např. v případě *Hromu* (VI/2), kdy U.-K. Plisch vzhledem k „dokonalému a odstíněnému použití koptského systému nominální věty a *cleft sentence*“⁵⁸ připouští možnost originálně koptského textu.⁵⁹

Nezřídká ale lze na existenci řeckého originálu usuzovat na základě prosté analogie s většinou dalších textů z Nag Hammádí, protože dotyčný text neposkytuje žádné jednoznačné indicie, z nichž by bylo možné usuzovat na existenci řecké předlohy, jako je tomu například v případě traktátů *Nórea* (IX/2) nebo *Svědectví pravdy* (IX/3).⁶⁰

Datování a autorství

V otázce datování musíme rozlišovat mezi datováním kodexu, datováním jednotlivých spisů v jejich původní (řecké) podobě a mezi datováním spisů v koptském překladu. Co se týče datování kodexů z Nag Hammádí jako celku, existují určité časové mezníky. Horní hranice je časově 5. století po Kr. – k tomuto datu musela většina kodexů i s kopiemi jednotlivých spisů již existovat, protože střep, jímž byla zapečetěna nádoba, v níž kodexy spočívaly, lze datovat do 5. století (přirozeně za předpokladu, že kodexy nebyly vlo-

⁵⁷ In: *Nag Hammadi Deutsch* 2, 2003, str. 484.

⁵⁸ Zvlášť zdůrazněná relativní věta v koptštině.

⁵⁹ In: *Nag Hammadi Deutsch* 2, 2003, str. 456. Podrobnější úvahy o tom, proč předpokládáme řecký originál, viz RNH 1, str. 33n.

⁶⁰ Srv. U.-K. Plisch in: *Nag Hammadi Deutsch* 2, 2003, str. 693 (*Nórea*) a 698 (*Svědectví pravdy*).

ženy do džbánu až v 6. století a že džbán nebyl pak zapečetěn střepem z 5. století!). V každém případě je toto ale nejranější časová mez, kdy se kodexy mohly dostat do džbánu, v němž pak byly nalezeny. Máme však i dolní časovou mez pro zhotovení vazeb kodexů z Nag Hammadí, protože ve vazebních deskách kodexu VII byly jako makulatura nalezeny zlomky datovaných dokumentů na papyru: nejmladší zlomek ukazuje na druhou polovinu 4. století (datování: rok 348 + 25 let archivování = 373 po Kr. jako datum sekundárního použití těchto zlomků).⁶¹ Bohužel papyrové zlomky, které byly nalezeny v deskách vazeb kodexů VI a IX a na nichž se dochovalo písmo, nenesou žádné datum. V případě vazby kodexu VI se většinou jedná o seznamy jmen, řídicího účty za obilí, z nichž se nedají získat časové údaje. V případě kodexu IX bylo z 50 zlomků papyru jen 7 dost velkých na to, aby se na ně vešlo několik slov, která ovšem neobsahují žádné časové údaje. Pro datování makulatury ve vazbě jsme tedy odkázáni jen na paleografické indicie, které ukazují na pozdní 3. nebo rané 4. století po Kr.⁶² Tak získáváme pro dobu zhotovení kodexů *terminus ante quem non*, tedy časový údaj, před nímž kodexy nemohly být zhotoveny. Kodex IX se na základě paleografických a kodikologických indicií datuje do 4. století po Kr.⁶³

Také při datování jednotlivých spisů se musíme opírat více méně o nepřímé údaje. Nejdříve ještě jednou připomeňme, že koptské texty, které máme k dispozici, nejsou autografy, tedy že se nejedná o prvotní koptský překlad, ale o opisy, a že proto musíme počítat s delším procesem jejich překládání a tradování.⁶⁴ Ptáme-li se tedy na dobu vzniku těchto spisů, máme na mysli vznik původní (řecké) verze. Pro datování *Hromu* (VI/2) můžeme použít některá jazyková a věcná pozorování, na která upozornil U.-K. Plisch⁶⁵ a která připouštějí vznik textu v pozdější době (3. stol.).⁶⁶ V případě *Porozumění naší velké moci* lze o době vzniku sotva něco říci. Argument, který svého času předložil F. Wisse, totiž že na řeckou výpůjčku *anhomoion* (MVelM 40,7) je třeba nahlížet jako na narážku na herezi anhomoiou a datovat

⁶¹ Viz k tomu RNH 1, str. 21 (ovšem s chybným výpočtem!).

⁶² Sr. J. W. B. Barns – G. M. Browne – J. C. Shelton, *Nag Hammadi Codices. Greek and Coptic Papyri from the Cartonnage of the Covers*, Leiden 1981 (NHS XVI), str. 39–51 (kodex VI) a 103n (kodex IX).

⁶³ Viz B. A. Pearson, „Introduction to Codex IX“, in: týž (ed.), *Nag Hammadi Codices IX and X*, (NHS XVI), Leiden 1981, str. 14.

⁶⁴ K procesu překládání a tradování spisů z Nag Hammadí sr. úvahy S. Emmela, „Religious Tradition, Textual Transmission, and the Nag Hammadi Codices“, in: J. D. Turner – A. M. McGuire (eds.), *The Nag Hammadi Library after Fifty Years. Proceedings of the 1995 Society of Biblical Literature Commemoration*, (NHMS 44), Leiden – New York – Köln 1997, str. 34–43.

⁶⁵ In: *Nag Hammadi Deutsch 2*, 2003, str. 456.

⁶⁶ Podrobnější diskusí o předpokládaném datování viz níže str. 41, pozn. 6.

redakci tohoto spisu v souladu s tím po polovině 4. století, byl mezitím korigován.⁶⁷ Naproti tomu doba napsání spisu, kterou je třeba datovat mnohem dříve – Williams ji klade dokonce před 3. století – je neznámá. V případě *Melchisedeka* dochází mezi odborníky ke shodě, vznik tohoto spisu se datuje do pozdního 2. nebo raného 3. století.⁶⁸ Text spisu *Nórea* je bohužel příliš krátký, než abychom mohli k období jeho vzniku říci něco přesnějšího. Stojí ovšem za úvahu – a to by byl určitý nepřímý odkaz –, zda nemáme předpokládat u recipientů textu znalost mýtu o Nóree a snad i mýtu o Sofii. Tento argument alespoň používají U. U. Kaiserová a U.-K. Plisch,⁶⁹ takže bychom vlastně byli už uvnitř „gnóze“ (snad rané 3. stol.), což by vylučovalo rané datování textu.⁷⁰ Naproti tomu pokud se týče *Svědectví pravdy*, zdá se, že se v otázce datování ocitáme už na pevnější půdě. Z rozsáhlé autorovy polemiky proti touze některých církevních křesťanů po mučednictví snad můžeme uvažovat o době skutečného pronásledování křesťanů. Poněvadž to však v římské říši skončilo už v r. 313, ukazoval by tento letopočet na horní časovou hranici vzniku tohoto spisu. Jako dolní hranici předpokládají někteří badatelé dobu působení patriarchy Démétria z Alexandrie (189–231), kdy došlo k prudkým střetům mezi církevními a gnostickým křesťanstvím.⁷¹

Konečně se nám vnučuje i otázka doby vzniku prvních koptských překladů – je to ovšem otázka zcela rétorická, protože po ruce nemáme nic, abychom ji mohli zodpovědět alespoň s relativní platností. Zde se otvírá široký prostor pro předpoklady, a tak je docela dobře možné, že některé první překlady existovaly už v druhé polovině 3. století a jiné možná vznikly až krátce před pořízením každého z opisů, které máme k dispozici v kodexech, tedy asi kolem r. 350.⁷² Kodikologická pozorování ovšem nevylučují, naopak spíše vedou k předpokladu, že kodexy z Nag Hammádí, které máme k dispozici, vycházejí z jiných a jinak složených kodexů.⁷³ Pakliže by tomu tak bylo, pak by předpoklad, že první koptské překlady vznikly až kolem r. 350, nebyl správný.

Otázku autorství nemůžeme zodpovědět u žádného z našich spisů – na mysl máme samozřejmě původní texty –, protože tyto spisy, podobně jako

⁶⁷ Viz diskuse u H.-M. Schenkeho in: *Nag Hammadi Deutsch 2*, 2003, str. 484, a níže úvod k *Porozumění naší veliké moci*, str. 63a.

⁶⁸ Srv. B. A. Pearson – S. Giversen, „Melchizedek (IX,1)“, in: B. A. Pearson (ed.), *Nag Hammadi Codices IX and X*, (NHS 15), Leiden 1981, str. 40, a níže str. 77.

⁶⁹ In: *Nag Hammadi Deutsch 2*, 2003, str. 692.

⁷⁰ K tomu viz níže str. 105n.

⁷¹ Viz diskusi u U.-K. Plische in: H.-M. Schenke – H.-G. Bethge – U. U. Kaiser (eds.), *Nag Hammadi Deutsch 2*, 2003, a dále níže str. 119.

⁷² Viz k tomu Funkovy úvahy v „The Linguistic Aspect“, str. 143.

⁷³ Viz k tomu RNH 1, str. 35n.

tomu bylo i u jiných kodexů z Nag Hammádí, se nám dochovaly jako anonymní. Totéž platí i o opisovačích, jimž vděčíme za kodexy z Nag Hammádí. Jediné místo, kde se opisovač dostává ke slovu, je písařská poznámka v kodexu VI (v sousedství spisu *Hermetická modlitba z traktátu Asklépios*), ale i ta je anonymní.⁷⁴

Jediné, co můžeme učinit při snaze určit autora, je přiřadit spis k určitým náboženským historickým proudům (křesťanským, gnostickým či jiným), v jejichž blízkosti bychom měli autora hledat, přičemž i tento pokus zůstane často jen hypotetický. *Hrom* (NHC VI/2) např. vykazuje vztah k setovským tradicím a textům jako *Tajná kniha Janova* (II/1) či *Protennoia ve třech tvarech* (XIII/1). Tyto vztahy ovšem nacházíme spíš na povrchu a týkají se především např. podoby mytologických ženských postav, zatímco ústřední setovský obsah chybí. Vzhledem k tomu je nesnadné hledat autora tohoto textu v určitém (křesťansko-) gnostickém směru.⁷⁵ Jinak je tomu u *Melchisedeka* (IX/1) a *Nórey* (IX/2), jejichž autory bychom mohli přece jen s větší jistotou hledat v setovském prostředí.⁷⁶ U *Nórey* Pearson dokonce předkládá hypotézu, že tento spis je dílem gnostičky.⁷⁷ V případě *Svědectví pravdy* (IX/3) svědčí mnohé pro to, že bychom autora tohoto spisu měli hledat v Alexandrii. Alexandrijský původ tohoto spisu je pak východiskem Pearsonovy teze, že jeho autorem je významný alexandrijský enkratita Julius Kassianus (2. pol. 2. stol.), zatímco K. Koschorke přináší do diskuse protiargumenty, takže v současnosti je otázka autorství spisu *Svědectví pravdy* otevřená.⁷⁸ Velmi nesnadné je zodpovědět otázku o autorství spisu *Porozumění naší velké moci*, protože odpověď zde úzce souvisí s tím, jak budeme charakterizovat tento spis jako žánr. Např. podle Williamse se zde jedná o apokalyptické dílo, jehož interpret (a autor?) byl katechetou, jehož bychom měli hledat mezi šimonovskými reformátory.⁷⁹

⁷⁴ K písařské poznámce a závěrům, které odtud plynou pro stavbu kodexu, naposledy: M. A. Williams – L. Janott, „Inside the Covers of Codex VI“, in: L. Painchaud – P.-H. Poirier (eds.), *Coptica – Gnostica – Manichaica. Mélanges offerts à Wolf-Peter Funk*, (BCNH.É 7), Québec – Louvain – Paris 2006, str. 1035–1043.

⁷⁵ U.-K. Plisch in: *Nag Hammadi Deutsch 2*, 2003, str. 458, a níže str. 42.

⁷⁶ K traktátu *Melchisedek* srv. H.-M. Schenke in: *Nag Hammadi Deutsch 2*, 2003, str. 677–681, a níže str. 77, k *Nóree* srv. U. U. Kaiser – U.-K. Plisch tamt., str. 691–694, a níže str. 107.

⁷⁷ B. A. Pearson – S. Giversen, „The Thought of Norea (IX,2)“, in: J. M. Robinson (ed.): *The Nag Hammadi Library in English*, 4. rev. vyd. Leiden – New York – Köln 1996, str. 446.

⁷⁸ Krátký přehled o diskusích o autorství je u U.-K. Plische in: *Nag Hammadi Deutsch 2*, 2003, str. 698n, a níže str. 119n.

⁷⁹ Viz k tomu níže str. 65n a různé úvahy u H.-M. Schenkeho in: *Nag Hammadi Deutsch 2*, 2003, str. 486n.

BIBLIOGRAFIE

- Aland, B. (ed.), *Gnosis. Festschrift für Hans Jonas*, Göttingen 1978, str. 216–243;
- Arai, S., „Zum ‚Simonianischen‘ in AuthLog und Bronte“, in: M. Krause (ed.), *Gnosis and Gnosticism*, Leiden 1981, str. 3–15;
- Arthur, R.H., *The Wisdom Goddess. Feminine Motifs in Eight Nag Hammadi Documents*, Lanham – New York – London 1984;
- Atiya, A. S. (ed.), *The Coptic Encyclopedia*, 8 sv., New York 1991;
- Barc, B. – Roberge, M., *L'hypostase des archontes. Traité gnostique sur l'origine de l'homme, du monde et des archontes (NH II,4) et Noréa (NH IX,2)*, Québec – Louvain – Paris 1980;
- Barns, J. W. B. – Browne, G. M. – Shelton, J. C., *Nag Hammadi Codices. Greek and Coptic Papyri from the Cartonnage of the Covers*, (NHS 16), Leiden 1981;
- Berliner Arbeitskreis für koptisch-gnostische Schriften, „Die Bedeutung der Texte von Nag Hammadi für die moderne Gnosisforschung“, in: K.-W. Tröger (ed.), *Gnosis und Neues Testament*, Berlin 1973, str. 13–76;
- Bethge, H.-G., „‚Nebront.‘ Die zweite Schrift aus Nag-Hammadi-Codex VI: Eingeleitet und übersetzt vom Berliner Arbeitskreis für koptisch-gnostische Schriften“, *ThLZ* 98 (1973) 97–104;
- Betz, W., „Melchisedek – eine gnostische Initiationsliturgie“, in: *ZRGG* 33 (1981) 153–158;
- Brož, J., „Melchisedech v listu Židům a v kumránských textech“, in: *Sporník katolické teologické fakulty*, sv. III, Praha 2000, str. 9–23;
- Buckley, J. J., „A Rehabilitation of Spirit Ruha in Mandaean Religion“, *History of Religions* 22 (1982) 60–84;
- Buckley, J. J., „Thunder, Perfect Mind, The“, in: D. N. Freedman (ed.), *Anchor Bible Dictionary*, sv. 6, New York 1992, str. 545–546;
- Buckley, J. J., „Two Female Gnostic Revealers“, *History of Religions* 19 (1979/80) 259–269;
- Budge, E. A. W., *Coptic Apocrypha in the Dialect of Upper Egypt*, London 1913;
- Cherix P., *Le Concept de Notre Grande Puissance (CG VI,4), Texte, remarques philologiques, traduction et notes*, (OBO 47), Fribourg – Göttingen 1982;
- Cherix P., *Concordance des textes de Nag Hammadi. Le Codex VI*, (BCNH.C 2.), Sainte-Foy – Louvain – Paris 1993;
- Doresse, J., *Les livres secrets des gnostiques d'Égypte: Introduction aux écrits gnostiques coptes découverts à Khénoboskion*, Paris 1958;
- Doresse, J., *The Secret Books of the Egyptian Gnostics. An Introduction to the Gnostic Coptic Manuscripts discovered at Chenoboskion*, London 1960;
- Dostálová, R. – Hošek, R. – Messeri, G. – Oerter, W. B. – Pintaudi, R. (eds.), *Papyrologie (řecká, latinská, koptská)*, Praha 2006;
- Drower, E. S. – Macuch, R., *A Mandaic Dictionary*, Oxford 1963;
- Eijk, T. H. C. van, „Marriage and Virginité, Death and Immortality“, in: J. Fointaine – C. Kannengiesser (eds.), *Epektasis. Mélanges patristiques offerts au cardinal Jean Daniélou*, Paris 1972, str. 209–235;
- Emmel, S., „Religious Tradition, Textual Transmission, and the Nag Hammadi Codices“, in: J. D. Turner – A. M. McGuire (eds.), *The Nag Hammadi Library after Fifty Years. Proceedings of the 1995 Society of Biblical Literature Commemoration*, (NHMS 44), Leiden – New York – Köln 1997, str. 34–43;
- The Facsimile Edition of the Nag Hammadi Codices*. Published under the Auspices of the Department of Antiquities of the Arab Republic of Egypt in Conjunction with the United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization. 12 sv., Leiden, 1972–1984;

- The Facsimile Edition of the Nag Hammadi Codices*. Published under the Auspices of the Department of Antiquities of the Arab Republic of Egypt in Conjunction with the United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization. *Cartonnage*, Leiden 1979;
- The Facsimile Edition of the Nag Hammadi Codices*. Published under the Auspices of the Department of Antiquities of the Arab Republic of Egypt in Conjunction with the United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization. *Codex VI*, Leiden 1972;
- The Facsimile Edition of the Nag Hammadi Codices*. Published under the Auspices of the Department of Antiquities of the Arab Republic of Egypt in Conjunction with the United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization. *Codices IX and X*, Leiden 1977;
- The Facsimile Edition of the Nag Hammadi Codices*. Published under the Auspices of the Department of Antiquities of the Arab Republic of Egypt in Conjunction with the United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization. *Introduction*, Leiden 1984;
- Fischer, K. M., „Der Gedanke unserer großen Kraft (Noëma). Die vierte Schrift aus Nag-Hammadi-Codex VI: Eingeleitet und übersetzt vom Berliner Arbeitskreis für koptisch-gnostische Schriften“, *ThLZ* 98 (1973) 169–176;
- Frankfurter, D., „Narrating Power: the Theory and Practice of the Magical *Historiola* in Ritual Spells“, in: M. Meyer – P. Mirecki (eds.), *Ancient Magic and Ritual Power*, Leiden 2001, str. 457–476;
- Funk, W.-P., *Concordance des textes de Nag Hammadi. Les Codices VIII et IX*, (BCNH.C 5.), Sainte-Foy 1997;
- Funk, W.-P., „The Linguistic Aspect of Classifying the Nag Hammadi Codices“, in: L. Painchaud – A. Pasquier (eds.), *Les textes de Nag Hammadi et le problème de leur classification. Actes du colloque tenu à Québec du 15 au 19 septembre 1993*, (BCNH.É 3), Québec – Louvain – Paris 1995, str. 107–147;
- Funk, W.-P., „L'orthographe du manuscrit“, in: P.-H. Poirier, *Le Tonnerre, Intellect parfait (NH VI,2)*, (BCNH.T 22), Québec 1995, str. 13–53;
- Funk, W.-P., „Toward a Linguistic Classification of the ‚Sahidic‘ Nag Hammadi Texts“, in: T. Orlandi – D. W. Johnson (eds.), *Acts of the Fifth International Congress of Coptic Studies*, sv. 2, Roma 1993, str. 163–177;
- Funk, W.-P. – Mahé, J.-P. – Gianotto, C., *Melchisédek (NH,1). Oblation, baptême et vision dans la gnose séthienne*, Québec – Louvain – Paris 2001;
- Gaster, M., *The Chronicles Of Jerahmeel: Or, The Hebrew Bible Historiale*, London 1899;
- Gianotto, C., *Melchisedek e la sua tipologia. Tradizioni giudaiche, cristiane e gnostiche (sec. II a.C. – sec. III d.C.)*, Brescia 1984;
- Gianotto, C., *La testimonianza veritiera*, (Testi del Vicino Oriente antico 8. Letteratura egiziana gnostica e cristiana 1.), Brescia 1990;
- Ginzberg, L., *The Legends of the Jews*, sv. V, Philadelphia 1947;
- Giversen, S., „Solomon und die Dämonen“, in: M. Krause (ed.), *Essays on the Nag Hammadi Texts in Honour of Alexander Böhlig*, (NHS 3), Leiden 1972, str. 16–21;
- Giversen, S. – Pearson, B., „NHC IX,1: Melchizedek“, in: B. A. Pearson (ed.), *Nag Hammadi Codices IX and X*, (NHS 15), Leiden 1981, str. 19–85;
- Giversen, S. – Pearson, B. A., „NHC IX,2: The Thought of Norea“, in: B. A. Pearson (ed.), *Nag Hammadi Codices IX and X*, (NHS 15), Leiden 1981, str. 87–99;
- Glazer, B., „The Goddess with a Fiery Breath: the Egyptian Derivation of a Gnostic Mythologoumena“, *Novum Testamentum* 33 (1991) 92–94;
- Goehring, J. E., „Concept of Our Great Power“, in: ABD, sv. 1, str. 1125;
- Helck, W. – Westendorf, W. (eds.), *Lexikon der Ägyptologie*, 7 sv., Wiesbaden 1975–1992;

- Helderman, J., „Melchisedek, Melchisedekianer und die koptische Frömmigkeit“, in: M. Ras-sart–Debergh – J. Ries (eds.), *De la linguistique au gnosticisme. Actes du IVe congrès Copte Louvain-la-Neuve, 5–10 septembre 1988*, sv. II, Louvain-la-Neuve 1992, str. 402–415;
- Helderman, J., „Melchisedeks Wirkung. Eine traditionsgeschichtliche Untersuchung eines Motivkomplexes in NHC IX,1,1–27,10 (Melchisedek)“, in: J.-M. Sevrin (ed.), *The New Testament in Early Christianity – La réception des écrits néotestamentaires dans le christianisme primitif*, Leuven, 1989, str. 335–362;
- Hopfner, Th., *Griechisch-ägyptischer Offenbarungszauber*, Leipzig 1921;
- Horton, F.L. jr., *The Melchisedek Tradition*, Cambridge 2005²;
- James, M. R., *The Lost Apocrypha of the Old Testament*, London 1920;
- Jefáček, M. – Soušek, Z., „Mučednictví a vidění Izajášovo“, in: Z. Soušek (ed.), *Knihy tajemství a moudrosti II*, Praha 1998;
- Kahle, P. E., *Bala'izah: Coptic Texts from Deir el-Bala'izah in Upper Egypt*, sv. I., London 1954;
- Kaiser, U. U., *Die Hypostase der Archonten (Nag-Hammadi-Codex II,4)*, (TU 156), Berlin 2006, str. 394–399;
- Kaiser, U.U. – Plisch, U.-K., „Die Ode über Norea‘ (NHC IX,2)“, in: H.-M. Schenke – H.-G. Bethge – U. U. Kaiser (eds.), *Nag Hammadi Deutsch*, 2. sv.: NHC V,2 – XIII,1, BG 1 und 4, (GCS.NF 12, Koptisch-Gnostische Schriften II), Berlin – New York 2003, str. 691–696;
- Kasser, R., „Dialects“ a „Dialects, Grouping and Major Groups of“, in: A. S. Atiya (ed.), *The Coptic Encyclopedia*, New York 1991, sv. 8, str. 87–97 a 97–101;
- Khosroyev, A. L., „Bemerkungen über die vermutlichen Besitzer der Nag-Hammadi-Texte“, in: C. Fuck – L. Langener – S. Richter – S. Schaten – G. Wurst (eds.), *Divitiæ Aegypti. Koptologische und verwandte Studien zu Ehren von Martin Krause*, Wiesbaden 1995, str. 200–205;
- Khosroyev, A., *Die Bibliothek von Nag Hammadi. Einige Probleme des Christentums in Ägypten während der Jahrhunderte*, (Arbeiten zum spätantiken und koptischen Ägypten 7), Altenberge 1995;
- Koschorke, K., „Der gnostische Traktat ‚Testimonium Veritatis‘ aus dem Nag-Hammadi-Codex IX. Eine Übersetzung“, *ZNW* 69 (1978) 91–117;
- Koschorke, K., *Die Polemik der Gnostiker gegen das kirchliche Christentum. Unter besonderer Berücksichtigung der Nag-Hammadi-Traktate „Apokalypse des Petrus“ (NHC VII,3) und „Testimonium Veritatis“ (NHC IX,3)*, (NHS 12), Leiden 1978;
- Krause, M. (ed.), *Essays on the Nag Hammadi Texts. In Honour of Alexander Böhlig*, (NHS 14), Leiden 1972;
- Krause, M., „Die Texte von Nag Hammadi“, in: B. Aland (ed.), *Gnosis. Festschrift für Hans Jonas*, Göttingen 1978, str. 216–243;
- Krause, M., „Zur Bedeutung des gnostisch-hermetischen Handschriftenfundes von Nag Hammadi“, in: M. Krause (ed.), *Essays on the Nag Hammadi Texts. In Honour of Pahor Labib*, Leiden 1975, str. 65–89;
- Krause, M. – Labib, P., *Gnostische und hermetische Schriften aus Codex II und Codex VI*, (Abhandlung des Deutschen Archäologischen Instituts Kairo, Koptische Reihe 2), Glückstadt 1971;
- Labib, P., *Coptic Gnostic Papyri in the Coptic Museum at Old Cairo*, sv. 1, Cairo 1956;
- Layton, B., „The Riddle of the Thunder (NHC VI,2): The Function of Paradox in a Gnostic Text from Nag Hammadi“, in: Ch. W. Hedrick – R. Hodgson Jr. (ed.), *Nag Hammadi Gnosticism and Early Christianity*, Massachusetts 1986, str. 37–54;
- Layton, B., „The Thunder – Perfect Intellect“, in: týž, *The Gnostic Scriptures*, London 1987, str. 77–85;
- Leicht, R., „Gnostic Myth in Jewish Garb: Niriya (Norea), Noah's Bride“, *JJS* 51 (2000) 133–140;
- F. Lexa, *Staroegyptské čarodějnictví*, Praha 1996²;

- MacRae, G. W., „The Thunder: Perfect Mind: VI,2: 13, 1–21, 32,“ in: D. M. Parrott (ed.), *Nag Hammadi Codices V,2–5 and VI with Papyrus Berolinensis 8502, 1 and 4*, Leiden 1979, str. 231–255;
- Mahé, A. – Mahé, J.-P., *Le Témoignage Véritable (NH IX,3). Gnose et Martyre*, (BCNH.T 23), Québec – Louvain – Paris 1996;
- Meyer, M. W. – Smith, R. (ed.), *Ancient Christian Magic. Coptic Texts of Ritual Power*, Princeton 1994;
- Myszor, W., „Melchizedek (NHC IX,1)“, *Studia theologica Varsaviensia* 24 (1986) 209–226;
- Myszor, W., „Melchizedek w tekstach gnostyków“, *Studia theologica Varsaviensia* 22 (1984) 203–204;
- Myszor, W., „Oda o Norei (NHC IX,2)“, *Studia theologica Varsaviensia* 24 (1986) 197–203;
- The Nag Hammadi Library in English*. Translated and Introduced by Members of the Coptic Gnostic Library Project of the Institute for Antiquity and Christianity, 4. rev. vyd. Leiden – New York – Köln 1996;
- Oerter, W. B. – Pokorný, P. (eds.), *Rukopisy z Nag Hammadi 1. Kodex II/2–7*, (Knihovna rané křesťanské literatury, sv. 4), Praha 2008;
- Orlandi, T. – Johnson, D. W. (eds.), *Acts of the Fifth International Congress of Coptic Studies*, 2 sv., Roma 1993;
- Pagels, E., „Exegesis and Exposition of the Genesis Creation Accounts in Selected Texts from Nag Hammadi“, in: C. W. Hedrick – R. Hodgson (eds.), *Nag Hammadi Gnosticism and Early Christianity*, Massachusetts 1986, str. 261–262;
- Painchaud, L. – Pasquier, A. (eds.), *Les textes de Nag Hammadi et le problème de leur classification. Actes du colloque tenu à Québec du 15 au 19 septembre 1993*, (BCNH.É 3), Québec – Louvain – Paris 1995;
- Painchaud, L. – Poirier, P.-H., (eds.), *Coptica – Gnostica – Manichaica. Mélanges offerts à Wolf-Peter Funk*, (BCNH.É 7), Québec – Louvain – Paris 2006;
- Parrott, D. M., (ed.), *Nag Hammadi Codices V,2–5 and VI with Papyrus Berolinensis 8502, 1 and 4*, (NHS 11), Leiden 1979;
- Parrott, D. M., „The Scribal Note“, in: týž, *Nag Hammadi Codices V,2–5 and VI with Papyrus Berolinensis 8502, 1 and 4*, (NHS 11), Leiden 1979, str. 389–393;
- Pearson, B. A., „Anti-Heretical Warnings“, in: týž, *Gnosticism, Judaism, and Egyptian Christianity*, Minneapolis 2006², str. 183–193;
- Pearson, B. A., „The Figure of Melchizedek in the First Tractate of the Unpublished Coptic-gnostic Codex IX from Nag Hammadi“, in: C. J. Bleeker – G. Widengren – E. J. Sharpe (eds.), *Proceedings of the XIIIth International Congress of the International Association for the History of Religions (Stockholm, 1970)*, Leiden 1975, str. 200–208;
- Pearson, B. A., „The Figure of Melchizedek in Gnostic Literature“, in: týž, *Gnosticism, Judaism, and Egyptian Christianity*, Minneapolis 2006², str. 108–123;
- Pearson, B. A., „The Figure of Norea in Gnostic Literature“, in: G. Widengren (ed.), *Proceedings of the International Colloquium on Gnosticism*, Stockholm 1977, str. 143–152 (2. vydání in: B. A. Pearson, *Gnosticism, Judaism and Egyptian Christianity*, Minneapolis 1990, str. 84–94);
- Pearson, B. A., „Gnostic Interpretation of the Old Testament in the Testimony of Truth (NHC IX,3)“, *HThR* 73 (1980) 311–319;
- Pearson, B. A., „Gnosticism as a Religion“, in: týž, *Gnosticism and Christianity in Roman and Coptic Egypt*, New York – London 2004, str. 201–213;
- Pearson, B. A., „Introduction to Codex IX“, in: týž (ed.), *Nag Hammadi Codices IX and X*, (NHS 15), Leiden 1981, str. 1–18;

- Pearson, B. A., „Jewish Haggadic Traditions in the ‚Testimony of Truth‘ from Nag Hammadi (CG IX, 3)“, in: týž (ed.), *Gnosticism, Judaism and Egyptian Christianity*, Minneapolis 1990, str. 39–51;
- Pearson, B. A., „Jewish Sources in Gnostic Literature“, in: M. E. Stone (ed.), *Jewish Writings of the Second Temple Period*, Philadelphia 1984, str. 443–481;
- Pearson, B. A., „Melchisedek in Early Judaism, Christianity, and Gnosticism“, in: M. E. Stone – T. A. Berggren (eds.), *Biblical Figures outside the Bible*, Harrisburg (Pennsylvania) 1998, str. 176–202;
- Pearson, B. A., *Nag Hammadi Codices IX and X*, (NHS 15), Leiden 1981;
- Pearson, B. A., „The Problem of ‚Jewish Gnostic‘ Literature“, in: C. W. Hedrick – R. Hodgson (eds.), *Nag Hammadi Gnosticism and Early Christianity*, Massachusetts 1986, str. 15–35;
- Pearson, B. A., „Revisiting Norea“, in: K. L. King (ed.), *Images of the Feminine in Gnosticism*, Philadelphia 1988, str. 265–275;
- Pearson, B. A. – Giversen, S., „The Testimony of Truth (IX,3)“, in: *The Nag Hammadi Library in English*. Translated and Introduced by Members of the Coptic Gnostic Library Project of the Institute for Antiquity and Christianity, 4. rev. vyd. Leiden – New York – Köln 1996, str. 406–416;
- Plisch, U.-K., „‚Das Zeugnis der Wahrheit‘ (NHC IX,3) (Testimonium Veritatis)“, in: H.-M. Schenke – H.-G. Bethge – U. U. Kaiser (eds.), *Nag Hammadi Deutsch*, 2. sv.: *NHC V,2–XIII,1, BG 1 und 4*, (GCS.NF 12), Berlin – New York 2003, str. 697–712;
- Plisch, U.-K., „‚Die Bronté – Vollkommener Verstand‘ (NHC VI,2)“, in: H.-M. Schenke – H.-G. Bethge – U. U. Kaiser (eds.), *Nag Hammadi Deutsch*, 2. sv.: *NHC V,2–XIII,1, BG 1 und 4*, (GCS.NF 12), Berlin – New York 2003, str. 455–466;
- Poirier, P.-H., *Le tonnerre, intellect parfait (NH VI,2)*, (BCNH.T 22), Québec – Louvain – Paris 1995;
- Pokorný, P. – Vítková, Z., „Podstata archontů (NHC II/4, 86,20–97,23). Úvod, překlad a komentář“, in: W. B. Oerter – P. Pokorný (eds.), *Rukopisy z Nag Hammádí 1. Kodex II/2–7*, (Knihovna rané křesťanské literatury, sv. 4), Praha 2008, str. 207–227;
- Quispel, G., „Jewish Gnosis and Mandaean Gnosticism. Some Reflections on the Writing Bronté“, in: J.-E. Ménard, *Les Textes de Nag Hammadi*, Leiden 1975, str. 82–122;
- Riessler, P., *Altjüdisches Schrifttum außerhalb der Bibel*, Heidelberg 1966;
- Robinson, J. M., „Codicological Analysis of Nag Hammadi Codices V and VI and Papyrus Berolinensis 8502“, in: D. M. Parrott (ed.), *Nag Hammadi Codices V,2–5 and VI with Papyrus Berolinensis 8502,1 and 4*, (NHS 11), Leiden 1979, str. 30–36;
- Robinson, J. M., „The Construction of the Nag Hammadi Codices“, in: M. Krause (ed.), *Essays on the Nag Hammadi Texts. In Honour of Pahor Labib*, Leiden 1975, str. 170–190;
- Robinson, J. M., „Inside the Front Cover of Codex VI“, in: M. Krause (ed.), *Essays on the Nag Hammadi Texts. In Honour of Alexander Böhlig*, (NHS 3), Leiden 1972, str. 74–87;
- Robinson, J. M., „Introduction“, in: *The Nag Hammadi Library in English*. Translated and Introduced by Members of the Coptic Gnostic Library Project of the Institute for Antiquity and Christianity, Leiden 1977, str. 1–25; 4. rev. vyd. Leiden – New York – Köln 1996, str. 1–25;
- Robinson, J. M., „Nag Hammadi: The First Fifty Years“, in: J. D. Turner – A. M. McGuire (eds.), *The Nag Hammadi Library after Fifty Years. Proceedings of the 1995 SBL Commemoration*, (NHMS 44), Leiden – New York – Köln 1997, str. 3–33;
- Robinson, J. M., „Preface“, in: *The Facsimile Edition of the Nag Hammadi Codices*. Published under the Auspices of the Department of Antiquities of the Arab Republic of Egypt in Conjunction with the United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization. *Codex VI*, Leiden 1972, str. VII–XI;

- Robinson, J. M., „Preface“, in: *The Facsimile Edition of the Nag Hammadi Codices*. Published under the Auspices of the Department of Antiquities of the Arab Republic of Egypt in Conjunction with the United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization. *Codices IX and X*, Leiden 1977, str. IX–XXVII;
- Rudolph, K., *Die Gnosis. Wesen und Geschichte einer spätantiken Religion*, Göttingen 1990³ (UTB 1577);
- Schenke, H.-M., „Die jüdische Melchisedek-Gestalt als Thema der Gnosis“, in: K.-W. Tröger (ed.), *Altes Testament, Frühjudentum, Gnosis*, Berlin 1980, str. 111–136;
- Schenke, H.-M., „Melchisedek‘ (NHC IX,1)“, in: H.-M. Schenke – H.-G. Bethge – U. U. Kaiser (eds.), *Nag Hammadi Deutsch*, 2. sv.: *NHC V,2–XIII,1, BG 1 und 4*, (GCS.NF 8, Koptisch-Gnostische Schriften II), Berlin – New York 2003, str. 677–689;
- Schenke, H.-M., „Das Verständnis unserer großen Kraft (NHC VI,4)“, in: H.-M. Schenke – H.-G. Bethge – U. U. Kaiser (eds.), *Nag Hammadi Deutsch*, 2. sv.: *NHC V,2–XIII,1, BG 1 und 4*, (GCS.NF 12, Koptisch-Gnostische Schriften II), Berlin – New York 2003, str. 483–493;
- Schenke, H.-M. – Bethge, H.-G. – Kaiser, U. U. (eds.), *Nag Hammadi Deutsch*. 1. sv.: *NHC I,1 – V,1* (GCS.NF 8, Koptisch-Gnostische Schriften II), Berlin – New York 2001; 2. sv.: *NHC V,2 – XIII,1, BG 1 und 4*, (GCS.NF 12, Koptisch-Gnostische Schriften II), Berlin – New York 2003;
- Schenke, H.-M. – Bethge, H.-G. – Kaiser, U. U. (eds.), *Nag Hammadi Deutsch. Studienausgabe*, (de Gruyter Texte), Berlin – New York 2007;
- Scopello, M., „Concept of Our Great Power“, in: A. S. Atiya (ed.), *The Coptic Encyclopedia*, New York 1991, sv. 2, str. 583–584;
- Sevrin, J.-M., *Le dossier baptismal séthien*, Québec 1986, str. 222–246;
- Stroumsa, G. A. G., *Another Seed. Studies in Gnostic Mythology*, Leiden 1984;
- Tröger, K.-W., „Ein (hermetisches) Dankgebet‘ (NHC VI,7)“, in: H.-M. Schenke – H.-G. Bethge – U. U. Kaiser (eds.), *Nag Hammadi Deutsch*, 2. sv.: *NHC V,2 – XIII,1, BG 1 und 4*, (GCS.NF 12, Koptisch-Gnostische Schriften II), Berlin – New York 2003, str. 519–526;
- Turner, J. D. – McGuire, A. M. (eds.), *The Nag Hammadi Library after Fifty Years. Proceedings of the 1995 SBL Commemoration*, (NHMS 44), Leiden – New York – Köln 1997;
- Vlčková, Z., „Gnostické interpretace biblického příběhu o stvoření člověka“, *Religio* 14 (2006) 87–100;
- Widengren, G., *The King and the Tree of Life in Ancient Near Eastern Religion*, Uppsala 1951;
- Widengren, G., *Mani and Manichaeism*, New York 1965;
- Williams, F. E., „The Concept of Our Great Power: Jumble, ‚Coherent‘, or Composite?“ *AARSBLA* 1997, str. 160;
- Williams, F. E., *Mental Perception, A Commentary on NHC VI, 4: The Concept of Our Great Power*, (NHMS 51), Leiden – New York – Köln 2001;
- Williams, F. E. – Wisse, F., „The Concept of Our Great Power“, in: D. M. Parrott (ed.), *Nag Hammadi Codices V, 2–5 and VI with Papyrus Berolinensis 8502, 1 and 4*, (NHS 11), Leiden 1979, str. 291 – 323;
- Williams, F. E. – Wisse, F. – Parrott, D. M., „The Concept of Our Great Power (VI,4)“, in: *The Nag Hammadi Library in English*. Translated and Introduced by Members of the Coptic Gnostic Library Project of the Institute for Antiquity and Christianity, 4. rev. vyd. Leiden – New York – Köln 1996, str. 311–317;
- Williams, M. A., „Interpreting the Nag Hammadi Library as ‚Collection(s)‘ in the History of ‚Gnosticism(s)‘“, in: L. Painchaud – A. Pasquier (eds.), *Les textes de Nag Hammadi et le problème de leur classification. Actes du colloque tenu à Québec du 15 au 19 septembre 1993*, (BCNH.É 3), Québec – Louvain – Paris 1995, str. 3–50;

- Williams, M. A. – Jenott, L., „Inside the Covers of Codex VI“, in: L. Painchaud – P.-H. Poirier (eds.), *Coptica – Gnostica – Manichaica. Mélanges offerts à Wolf-Peter Funk*, (BCNH.É 7), Québec – Louvain – Paris 2006, str. 1025–1052;
- Wilson, R. McL., „Alimentary and Sexual Encratism in the Nag Hammadi Texts,“ in: U. Bianchi (ed.), *La tradizione dell'Enkrateia*, Roma 1985, str. 317–339;
- Wisse, F., „The Nag Hammadi Library and the Heresiologists“, *VigChr* 25 (1971) 205–223;
- Wisse, F., „Gnosticism and Early Monasticism in Egypt“, in: B. Aland (ed.), *Gnosis. Festschrift für Hans Jonas*, Göttingen 1978, str. 431–440;
- Wisse, F., „Die Sextus-Sprüche und das Problem der gnostischen Ethik,“ in: A. Böhlig – F. Wisse (eds.), *Zum Hellenismus in den Schriften von Nag Hammadi*, Wiesbaden 1975, str. 81–83;
- Wuttke, G., *Melchisedech der Priesterkönig von Salem*, Giessen 1927.

REJSTRÍK SPISŮ

1. Biblické knihy

STARÝ ZÁKON

1. Mojžíšova (Genesis) 81
 Gn 1,1 44
 Gn 1,26–28 107
 Gn 1,26n 116
 Gn 1,26 94
 Gn 1,28 121, 131, 135
 Gn 2–3 120n, 127n, 139
 Gn 2,9 140
 Gn 2,16n (LXX) 140
 Gn 2,17 140
 Gn 2,18 109
 Gn 2,21–23 45
 Gn 2,24 121, 131
 Gn 3 79
 Gn 3,1 140
 Gn 3,3 140
 Gn 3,4n 140
 Gn 3,5 140
 Gn 3,6–24 93
 Gn 3,6n 140
 Gn 3,7n 128
 Gn 3,7 128, 140
 Gn 3,8n 140
 Gn 3,8 140
 Gn 3,11 140
 Gn 3,12n 140
 Gn 3,20 (LXX) 45, 110
 Gn 3,22–24 140
 Gn 3,22n 141
 Gn 4,2 92
 Gn 4,22 110
 Gn 4,25–5,8 90
 Gn 5,1 94, 142
 Gn 6 64, 69
 Gn 6,1–4 108, 131, 136, 145
 Gn 6,2 110
 Gn 6,4 (LXX) 69
 Gn 8,17 131
 Gn 9,1.17 135
 Gn 9,1 131
 Gn 14,13–24 82
- Gn 14,17–20 83
 Gn 14,18–20 80, 82
 Gn 14,18 80, 83n, 86, 90, 99
 Gn 14,18 (LXX) 94
 Gn 17,10–14 80
 Gn 21,4 80
 Gn 22 80
 Gn 22,17 131
 Gn 32,13 131
2. Mojžíšova (Exodus)
 Ex 4 127
 Ex 4,2–4,17 128
 Ex 7 127
 Ex 7,15 128
 Ex 9,12 141
 Ex 9,14 141
 Ex 20,5 124, 141
 Ex 24,4–8 96
 Ex 29,14 92
3. Mojžíšova (Leviticus)
 Lv 4 92
 Lv 5,15 92
 Lv 5,19 92
 Lv 6,25 92
4. Mojžíšova (Numeri)
 Nu 21 127
 Nu 21,6–9 128
5. Mojžíšova (Deuteronomium)
 Dt 3,22 147
 Dt 3,46 147
 Dt 21,22n 89
 Dt 31,6n 100
- Jozue
 Joz 1,6n 100
1. Samuelova
 1S 12,24 147
2. Samuelova
 2S 5,9 146
 2S 11 147
 2S 12,15–18 147
1. Královská
 1Kr 5–7 147
 1Kr 6,7 147
 1Kr 9,15 147
2. Královská
 2Kr 21,16 136
- Jób
 Jb 26,14 50
- Žalmy 105
 Ž 18,8 97
 Ž 91,13 93
 Ž 92,3 50
 Ž 109,1n (LXX) 100
 Ž 110,4 (109,4 LXX) 82
 Ž 113,3,5 (LXX) 132
 Ž 113,9 50
- Príslovi
 Př 1,20–33 41, 57
 Př 1,22–32 44
 Př 1,20n 44
 Př 1,33 44
 Př 8,1–36 57
 Př 8,1–3 44
 Př 8,22–31 44, 51
 Př 9,5 57
 Př 10,20 50
- Kazatel
 Kaz 7,23 44
- Izajáš
 Iz 1,10–17 78
 Iz 6,3 97
 Iz 6,9n 131, 141
 Iz 7,14 136

J 6,31–35 57	Ř 10,9n 146	Ef 1,21 89
J 6,39 134	Ř 10,9 98	Ef 3,2,9 137
J 6,62–65 123	Ř 10,20 50	Ef 3,10 89
J 6,62 123	Ř 11,16 133	Ef 4,9 133
J 6,63.68 134, 145	Ř 12,1 92	Ef 4,10 101
J 7,28 133	Ř 13,12 132	Ef 4,14 148
J 8,14 133, 139	Ř 16,20 93	Ef 4,27 137
J 8,19 133		Ef 5,11 132
J 8,42–44 141	1. Korintským 121	Ef 6,12 133, 137
J 8,46 133	1K 1,10 143	
J 11,24 134	1K 1,24 132	Filipským
J 12,28n 50	1K 2,6–8 99	Fp 2,9 96
J 12,32 134n	1K 2,8 92, 100	Fp 2,10 89, 93, 95
J 12,35 133	1K 2,14 142	Fp 2,16 134
J 13,1.34 97	1K 3,1 148	
J 13,20 132, 135	1K 4,20 132	Koloským
J 14,3 135	1K 5,6–8 131	Ko 1,16 89, 133
J 14,21.23 97	1K 9,20 131	Ko 2,10.15 89, 133
J 15,5.16 132	1K 10,6 139	
J 16,25 88	1K 11,18 143	1. Tesalonickým
J 16,28 138	1K 12,25 143	1Te 1,5 132
J 17,9n 125	1K 13,4 138	
J 17,17 132	1K 13,11 148	1. Timoteovi
J 17,23 97	1K 13,12 88	1Tm 4,3–5 135
J 18,37 138, 144	1K 15,20 133	1Tm 6,4 138, 145
J 18,38 133	1K 15,24n 100	
J 19,4.6 133	1K 15,24 89	2. Timoteovi
J 19,18 100	1K 15,26 88, 95	2Tm 2,14 138
J 19,35 139		2Tm 4,7 134, 142
J 19,38–42 89	2. Korintským	
J 21,24 139	2K 4,4 99, 141	Titovi
Skutky	2K 4,11 134	Tt 1,13 139
Sk 7,42 133	2K 6,7 132	Tt 3,1 133
Sk 15,5 148	2K 9,22 138	Tt 3,10 143
Sk 20,24 134, 142		Židům
Sk 21,24 142	Galatským 121	Žd 1,4 96
Sk 26,26 148	Ga 1,8 148	Žd 1,13 100
Sk 27,26n 131	Ga 2,2 134	Žd 1,14 90
Římanům 121	Ga 3,19 131	Žd 2,2 131
Ř 2,20 148	Ga 4,3 148	Žd 2,11–13 90, 97
Ř 3,24n 78	Ga 4,4 134	Žd 2,11n 92
Ř 5,12–21 96	Ga 4,21 131	Žd 2,14 95
Ř 5,14–17 88	Ga 5,1 135	Žd 3,1 98
Ř 6,14n 131	Ga 5,2–9 131	Žd 3,12 92, 97
Ř 7,5–23 148	Ga 6,4 137	Žd 4,14–5,10 83
Ř 8,1n 148	Efezským 121	Žd 4,14 88
Ř 10,9–11 132	Ef 1,10 137	Žd 5,3 89
	Ef 1,13 132	Žd 5,6 83

Žd 5,10 83, 90, 100	Žd 11,4–7 94	3. Janova
Žd 5,13 148	Žd 11,37 136	3J 12 139
Žd 6,6 100	Žd 12,2 100	
Žd 6,11 90		Judova
Žd 6,20 90	Jakubova	Ju 13 131
Žd 7 78	Jk 1,25 97	
Žd 7,2 83	Jk 5,1–6 145	Zjevení Janovo
Žd 7,3 81–85, 88, 96		Zj 1–2 66
Žd 7,4–10 83	1. Petrova	Zj 2,7 131
Žd 7,16 90	1Pt 1,23 136	Zj 5,3 89
Žd 7,17 83	1Pt 3,18–20 133	Zj 6,14 50
Žd 7,19 90	1Pt 3,21 145	Zj 7,1 135
Žd 7,24 99	1Pt 4,14 134	Zj 8,17 50
Žd 7,26 100	1Pt 5,4 139	Zj 11,1–14 95
Žd 7,27 92		Zj 11,3–12 79
Žd 9,1–10,22 78	1. Janova	Zj 12,9 140
Žd 9,7 92	1J 3,18 146	Zj 14,2 50
Žd 9,12 92	1J 4,2n 89	Zj 19,6 50
Žd 9,24–26 92		Zj 20,8 135
Žd 10,13 100	2. Janova	
Žd 10,29 88	2J 1,14 89	

2. Rukopisy z Nag Hammádí

Za názvem spisu uvádíme číslo kodexu a spisu, případně též názvovou variantu. Polotučně výtiskované názvy označují spisy, jejichž překlady byly zařazeny do tohoto svazku.

<i>Asklépios</i> (NHC VI/8) 19n, 26n, 31	EvEg III/2, 41,14n 91
<i>Authentikos Logos</i> (NHC VI/3) 19, 26, 31n, 45	EvEg III/2, 51,4n 138
AutLog 27,5–12 138	EvEg III/2, 59,20 138
AutLog 32,2–4 135	EvEg III/2, 64,22–65,1 86
<i>Druhé zjevení Jakubovo</i> (NHC V/4, česky: NZA III, str. 485–492)	EvEg III/2, 64,26 90
2ZjJk 60,5–10 141	EvEg III/2, 65,7 97
<i>Druhý traktát velkého Séta</i> (NHC VII/2)	EvEg III/2, 65,19n 90
2TrSet 54,34 93	EvEg IV/2, 51,3 91
2TrSet 59,7–15 145	EvEg IV/2, 64,15 90
2TrSet 59,11–14 138	EvEg IV/2, 73,11n 51
2TrSet 63,4–17 147	EvEg IV/2, 76,17 90
2TrSet 64,16n.28n 133	EvEg IV/2, 77,18 90
2TrSet 64,22–26 141	<i>Evangelium pravdy</i> (NHC I/3; XII/2) 17, 25
<i>Evangelium Egyptanů</i>	EvPrav (NHC I/3) 16
(<i>Svatá kniha velkého neviditelného ducha</i> , NHC III/2; IV/2) 25, 122	EvPrav 20,30–34 135
EvEg (NHC III/2) 16	EvPrav 22,13–15 133
EvEg III/2, 52,21 90	<i>Filipovo evangelium</i> (NHC II/3)
	FpEv 5,23 47
	FpEv 53,11n 132

FpEv 55,6–14 57
 FpEv 55,27n 109
 FpEv 59,31–60,1 50
 FpEv 68,4–6 58
 FpEv 72,1–4 146
Hermetická modlitba z traktátu Asklépios
 (NHC VI/7) 19n, 26n, 32, 35

Hrom: dokonalá mysl (NHC VI/2) 15,
 19n, 26n, 30–33, 35, 41–59
 Hrom 13,1 55
 Hrom 13,2–5 42
 Hrom 13,2 43
 Hrom 13,3–6 43
 Hrom 13,3–5 43
 Hrom 13,5–12 42
 Hrom 13,6 43
 Hrom 13,7 43
 Hrom 13,8–12 43
 Hrom 13,10 27
 Hrom 13,13–15 43
 Hrom 13,15–20 43
 Hrom 13,19–14,9 45
 Hrom 13,20–22 43
 Hrom 13,20 27
 Hrom 13,25–27 43
 Hrom 14,9–15 43
 Hrom 14,10 44
 Hrom 14,12–14 114
 Hrom 14,15–20 42
 Hrom 14,20–22 42
 Hrom 14,23–25 42
 Hrom 14,32–15,27 42
 Hrom 14,33 44
 Hrom 14,34–15,1 43
 Hrom 15,1–14 43
 Hrom 15,2–14,27–29 44
 Hrom 15,2–14 43, 45
 Hrom 15,11 27
 Hrom 15,32–35 43
 Hrom 16,3–6 43
 Hrom 16,3–5 44
 Hrom 16,6–8 41
 Hrom 16,7 42
 Hrom 16,11–15 43
 Hrom 16,11–13 46
 Hrom 16,26 53
 Hrom 16,31n 53
 Hrom 17,20–32 43

Hrom 17,34 27
 Hrom 18,7–12 42
 Hrom 18,12 42
 Hrom 18,20–23 50
 Hrom 18,28–35 42
 Hrom 19,15–17 46
 Hrom 19,20–35 43
 Hrom 19,20–30
 Hrom 19,28–34 43
 Hrom 19,28–30 43, 45
 Hrom 19,28 27
 Hrom 20,28–35 43
 Hrom 20,34 27
 Hrom 21,11–13 43
 Hrom 21,20–28 43
 Hrom 21,20–32 43
 Hrom 21,25 53
 Hrom 21,29–32 42
 Hrom 21,30 26

Marsanés (NHC X/1) 105
 Mars 64*,19 90

Melchisedek (NHC IX/1) 15, 21, 28, 32,
 34n, 77–101, 105
 Melch 1,1–14,15 78
 Melch 1,2–2,11 78
 Melch 1,5–8 90
 Melch 2,5n 95
 Melch 2,11–3,9 78
 Melch 3,9–11 100
 Melch 3,9–4,6 78
 Melch 3,14 96
 Melch 4,7–5,11 78
 Melch 4,8–10 93, 95
 Melch 4,9 96
 Melch 5,11–16 78, 81, 83
 Melch 5,14–16 83
 Melch 5,15 83
 Melch 5,17–23 78
 Melch 5,17–20 101
 Melch 5,17n 94
 Melch 5,18 96
 Melch 5,19n 77, 88
 Melch 5,20–22 92
 Melch 5,23–6,10 78, 80, 98
 Melch 5,26n 97
 Melch 5,28–61 97
 Melch 6,2–5 77, 98

Melch 6,3–5 107
 Melch 6,4 28
 Melch 6,6 97
 Melch 6,8 32, 77, 98
 Melch 6,11–14 97
 Melch 6,16–19 78
 Melch 6,16n 97
 Melch 6,19–21 78
 Melch 6,20n 95
 Melch 6,24–7,5 78
 Melch 6,24–7,3 97
 Melch 6,24–28 78, 96
 Melch 6,24–26 78
 Melch 6,27–7,3 99
 Melch 7,6 78
 Melch 7,27–8,5 78
 Melch 7,27 97
 Melch 8,28–9,3 79, 83
 Melch 8,28 79
 Melch 9,3–10 79
 Melch 9,8–10 95
 Melch 9,9 96
 Melch 9,25–10,11 79
 Melch 9,27 96
 Melch 10,10 93
 Melch 10,29–11,12 79
 Melch 12,1–4 79
 Melch 12,2–4 101
 Melch 12,3 88
 Melch 12,7–9 79
 Melch 12,8 80
 Melch 12,10n 83, 96, 99
 Melch 13,1–14,9 79
 Melch 13,2 79
 Melch 13,13–15 93
 Melch 14,6 99
 Melch 14,8 84
 Melch 14,9–14 79, 101
 Melch 14,15 – asi 18,11 78
 Melch 14,15–15,16 80
 Melch 14,15–16,6 80
 Melch 14,27 93
 Melch 15,9n 83, 99
 Melch 15,11–13 80, 83
 Melch 15,12n 100
 Melch 15,22–25 80
 Melch 15,22 78
 Melch 15,23 99
 Melch 15,24n

Melch 16,2 92
 Melch 16,3–16 80
 Melch 16,3 96
 Melch 16,5 93
 Melch 16,6–18,7 80
 Melch 16,6–16 83
 Melch 16,7–11 80
 Melch 16,7n 92
 Melch 16,9,17n 93, 96
 Melch 16,9 97
 Melch 16,11–16 80
 Melch 16,11 100
 Melch 16,12–16 79
 Melch 16,19 92
 Melch 16,26 77, 91
 Melch 16,29 91
 Melch 17,8–19 91
 Melch 18,4–6
 Melch 18,8–19,11 80
 Melch 18,11–27,10 78
 Melch 19,12–27,6 80
 Melch 19,12–14 80
 Melch 19,14 83
 Melch 19,15n 80
 Melch 19,24 99
 Melch 25 82n
 Melch 25,1–9 81
 Melch 25,7–9 89
 Melch 25,11 81n
 Melch 26 83
 Melch 26,1–9 81
 Melch 26,2n 83
 Melch 27,3–6 81, 95
 Melch 27,3 77
 Melch 27,7–10 81
 Melch 27,7n 80, 92
 Melch 27,7 88

Moudrost Ježíše Krista (NHC III/4; BG)

Mdr JKr BG 94,18n 132
 Mdr JKr BG 121,3.16 132

Nórea (NHC IX/2) 15,21, 29, 32, 34, 48,

80, 105–116
 Nor 27,11 107
 Nor 27,12 107
 Nor 27,15 107
 Nor 27,16n 107
 Nor 27,17 107

Nor 27,17,25	107	ParSem 14,5n	52
Nor 27,18	107	ParSem 43,1	52
Nor 27,19	107	<i>Platónova Ústava 588a–589b</i> (NHC VI/5)	
Nor 27,20	107	19n, 26, 32	
Nor 27,21	108	<i>Podstata archontů</i> (NHC II/4)	45n,
Nor 27,25n	107	107–109, 111, 119	
Nor 28,2	107	PodArch 86,20–26	133
Nor 28,4	107	PodArch 86,27	133
Nor 28,6	91, 107	PodArch 88,18n	109
Nor 28,15	107	PodArch 88,26–91,7	128
Nor 28,19	107	PodArch 88,26–32	140
Nor 28,22–25	107	PodArch 89,14–17	45, 51
Nor 28,26	107	PodArch 89,17–30	93
Nor 28,29n	107	PodArch 89,22	54
Nor 28,30	114	PodArch 89,32n	140
Nor 29,3	105, 108	PodArch 90,3–19	140
<i>O původu světa</i> (NHC II/5; XIII/2)	25,	PodArch 90,6–12	140
45n, 79, 105, 107		PodArch 90,8	141
PuvSv 102,10n	105, 108	PodArch 90,11	140
PuvSv 102,24n	105, 108	PodArch 90,20–23	140
PuvSv 103,32–106,25	124	PodArch 90,20n	140n
PuvSv 105,20–23	90	PodArch 90,24–27	140
PuvSv 106,3–11	45	PodArch 90,28–91,3	140
PuvSv 113,12–34	45	PodArch 91,4n	140
PuvSv 110,28	138	PodArch 91,34–92,3	10
PuvSv 114,4–15	45	PodArch 92,2n	1099
PuvSv 114,8–15	51	PodArch 92,8–14	112
PuvSv 116,6–8	45	PodArch 92,14–18	109
PuvSv 116,11–117,18	93	PodArch 92,15	108
PuvSv 117,2	93	PodArch 92,21.32	108
PuvSv 117,11	93	PodArch 92,32–93,2	114
PuvSv 117,24	137	PodArch 92,33–93,2	108
PuvSv 118,17–121,5	128	PodArch 93,1n	106
PuvSv 118,17–24	140	PodArch 93,2–32	108
PuvSv 118,24–26	140	PodArch 93,2–13	107
PuvSv 118,32–119,4	140	PodArch 93,6	108
PuvSv 119,5	141	PodArch 95,5–13	109
PuvSv 119,6n	140	PodArch 95,14–26	124
PuvSv 119,19–29	140	PodArch 96,19–22	109
PuvSv 119,26	141	PodArch 96,33n	93
PuvSv 119,29–120,6	140	PodArch 97,6n	93
PuvSv 119,29–32	140	Porozumění naší velké moci (NHC VI/4)	
PuvSv 120,26–29	140	15,19n, 26n, 30–32, 34n, 63–73	
PuvSv 120,35–121,25	140	MVeIM 39,3.27	27
PuvSv 125,13	138	MVeIM 40,7	27, 33
PuvSv 125,32–127,17	95	MVeIM 40,14	27
PuvSv 125,32–35	50	MVeIM 41,9–17	133
<i>Parafráze Sémova</i> (NHC VII/1)		MVeIM 43,21	27

- MVeM 45,4.13 27
 MVeM 45,10 27
 MVeM 45,29–47,26 95
 MVeM 48,13 26
 MVeM 48,15 26
- Požehnaný Eugností* (NHC III/3; V/1) 25
Protoeia ve třech tvarech (NHC XIII/1)
 19, 35, 41n, 44, 50
 Proten 33*,32–35 44
 Proten 35*,1,22 44
 Proten 36*,4n 133
 Proten 36*,12–19 44
 Proten 37*,20–24 51
 Proten 38*,7–10 44
 Proten 38*,11–16 51
 Proten 40*,28–41,1 44
 Proten 42*,4–7 44
 Proten 43*,13–15 50
 Proten 44*,10–12 114
 Proten 45*,2n 51
 Proten 45*,10–12 114
 Proten 47*,7–9 55
 Proten 48*,26–29 90
- První zjevení Jakubovo* (NHC V/3, česky:
 NZA III, str. 479–484) 66
 úvod 66
 1ZjJk 31,16–25 89
- Rozhovor se Spasitelem* (NHC III/5, česky:
 NZA I, str. 169–176) 16
- Skutky Petra a dvanácti apoštolů* (NHC VI/1,
 česky: NZA II, str. 90–100) 19n, 26, 30
- Svědectví pravdy** (NHC IX/3) 15, 21, 32,
 34n, 79, 119–148
 SvPrav 29,6–45,6 120
 SvPrav 29,6–29 126
 SvPrav 29,6–9 28, 120
 SvPrav 29,15–18 145
 SvPrav 29,22–24 125
 SvPrav 30,2–5 121
 SvPrav 30,5–17 121
 SvPrav 30,12–14 125
 SvPrav 30,16n 134
 SvPrav 30,16 124
 SvPrav 30,18–31,5 121
 SvPrav 30,18–31,3 124
 SvPrav 30,18–25 123
 SvPrav 30,18–20 138
- SvPrav 30,18n 123
 SvPrav 30,18 123
 SvPrav 30,20–31,5 123
 SvPrav 30,20–28 136
 SvPrav 30,29n 128
 SvPrav 30,30–31,33 126
 SvPrav 31–34 119
 SvPrav 31,3–5 121
 SvPrav 31,5–10 123, 135
 SvPrav 31,6 123
 SvPrav 31,8 119, 124n
 SvPrav 31,13–15 125
 SvPrav 31,22–32,21 139
 SvPrav 31,22–32,8 125
 SvPrav 31,22 124n
 SvPrav 31,25n 124
 SvPrav 31,29n 121
 SvPrav 32,8–12 125, 146
 SvPrav 32,19–21 125
 SvPrav 32,19 124
 SvPrav 32,22–33,14 124n
 SvPrav 32,22 123
 SvPrav 32,24n 123
 SvPrav 33,24–34,25 139
 SvPrav 32,28 143
 SvPrav 34,4–6 124n
 SvPrav 34,4n 124
 SvPrav 34,10 142
 SvPrav 34,11 131
 SvPrav 34,24–26 125, 135
 SvPrav 34,25n 126
 SvPrav 34,25 145
 SvPrav 35,8 124
 SvPrav 35,22–36,28 126
 SvPrav 35,22–25 138
 SvPrav 35,25n 137n
 SvPrav 36,23–30 121
 SvPrav 36,24 123
 SvPrav 36,26–28 134, 137n
 SvPrav 36,29–37,9 126
 SvPrav 37,5 131
 SvPrav 37,6,22 124
 SvPrav 37,23–29 124
 SvPrav 37,24n 124, 126, 134, 145
 SvPrav 38,6–10 126
 SvPrav 38,27–39,11 121
 SvPrav 39,3,7 124
 SvPrav 39,18 143
 SvPrav 39,29–31 123

SvPrav 40,2–6 121
 SvPrav 40,18 124
 SvPrav 40,23–29 124
 SvPrav 40,24–29 121
 SvPrav 40,25–29 121
 SvPrav 40,30–41,4 123
 SvPrav 41,5 124
 SvPrav 41,4–10 126
 SvPrav 41,10–15 126
 SvPrav 41,17–42,16 126
 SvPrav 41,27 134 138
 SvPrav 41,31 124
 SvPrav 42,7 121
 SvPrav 42,23–43,1 126
 SvPrav 43,2n 126
 SvPrav 43,14–17 126, 144
 SvPrav 43,14 138
 SvPrav 43,17n 134
 SvPrav 43,18–20 126
 SvPrav 43,25n 136
 SvPrav 43,26 124, 145
 SvPrav 44,3–16 126
 SvPrav 44,8 143
 SvPrav 44,19–30 126
 SvPrav 44,30–45,6 119n
 SvPrav 45,1–4 134, 137n
 SvPrav 45,1 119
 SvPrav 45,6–22
 SvPrav 45,9–18
 SvPrav 45,11n 135
 SvPrav 45,14–18 121
 SvPrav 45,17n 121
 SvPrav 45,19–22 120, 123
 SvPrav 45,20 135
 SvPrav 45,23–49,10 120
 SvPrav 45,23–49,7 127
 SvPrav 45,24 124
 SvPrav 45,31–46,2 127
 SvPrav 46,7n 131
 SvPrav 46,16–47,4 124
 SvPrav 46,16,24 124
 SvPrav 47,15,20 124
 SvPrav 48,1,5 124
 SvPrav 48,4–7 124
 SvPrav 49,7–10 127n
 SvPrav 49,7 123
 SvPrav 50,1–3 120
 SvPrav 50,6 128, 143
 SvPrav 55,1 121, 126

SvPrav 55,7–10 131
 SvPrav 56,1–5 119
 SvPrav 56,2n 121
 SvPrav 57 126
 SvPrav 57,5 126
 SvPrav 57,6–8 126, 143
 SvPrav 57,6 131
 SvPrav 58 126
 SvPrav 58,1n 126
 SvPrav 58,2–4 126
 SvPrav 58,4n 126
 SvPrav 58,5n 126
 SvPrav 59,4 126
 SvPrav 59,5 126
 SvPrav 60,3 136
 SvPrav 60,4–6 125, 145
 SvPrav 60,5n 144
 SvPrav 67,1–3 137
 SvPrav 67,3–13 125
 SvPrav 67,6–9 128
 SvPrav 67,7–10 143
 SvPrav 67,8 145
 SvPrav 67,9–13 128
 SvPrav 67,29–31 127
 SvPrav 68,1–8 127
 SvPrav 68,2–6 144
 SvPrav 68,8–12 125, 128
 SvPrav 68,10n 143n
 SvPrav 68,28n 143
 SvPrav 69,1 126
 SvPrav 69,2 124
 SvPrav 69,7–24 126, 130
 SvPrav 69,7–21 127
 SvPrav 69,7–14 125
 SvPrav 69,15–17 125
 SvPrav 69,20 131
 SvPrav 69,22–24 125
 SvPrav 69,27n 145
 SvPrav 69,32–70,30 127
 SvPrav 70,24–30 123
 SvPrav 70,30 135
 SvPrav 71,26–29 123
 SvPrav 72,26n 148
 SvPrav 73,30 124

Tajná kniha Jakubova (NHC I/2)

TkJk 4,37–6,18 125

Tajná kniha Janova (NHC II/1; III/1; IV/1;

BG) 25, 35, 41n, 44, 46, 79

- TKJ NHC II/1, 4,26–5,11 44
 TKJ NHC II/1, 4,36–5,5 91
 TKJ NHC II/1, 8,5,9.13.18 91, 107
 TKJ NHC II/1, 8,29 5011,8n 44
 TKJ NHC II/1, 8,34n 91
 TKJ NHC II/1, 9,2.14.16.23 91, 107
 TKJ NHC II/1, 9,25–10,23 44
 TKJ NHC II/1, 13,8–26 44
 TKJ NHC II/1, 13,8 141
 TKJ NHC II/1, 14,13–24 114
 TKJ NHC II/1, 20,16n 109
 TKJ NHC II/1, 20,18n 53
 TKJ NHC II/1, 20,22–21,14 79
 TKJ NHC II/1, 22,26–28 141
 TKJ NHC II/1, 22,28–29,1 51
 TKJ NHC II/1, 23,20–24 53
 TKJ NHC II/1, 24,8–18 93
 TKJ NHC II/1, 25,23, 59
 TKJ NHC II/1, 29,20 59
 TKJ NHC II/1, 30,11–31,25 44, 133
 TKJ NHC II/1, 31,31n 59
 TKJ NHC II/1, 31,34–37 95
 TKJ (NHC III/1) 16, 107
 TKJ NHC III/1, 13,21 90
 TKJ BG 21,4n 55
 TKJ BG 23,15 114
 TKJ BG 45,16–18 44
 TKJ BG 58,16n 142
 TKJ BG 59,17n 142
 TKJ BG 66,1–7 86
 TKJ BG 73,4n 142
 TKJ BG 73,18–74,7 131
Tomášova kniha (NHC II/7, česky: RNH 1, str. 287–299) 122
Tomášovo evangelium (NHC II/2, česky: RNH 1, str. 65–182) 119, 121n
 log. 2 50
 log. 4 55
 log. 13 145, 147
 log. 19 86
 log. 22 58, 145
 log. 23 144
 log. 95 145
 log. 114 138
- Traktát o vzkříšení* (NHC I/4)
 TrVzk43.25–34 131
 TrVzk 45,40–46,2 134
Trojdílný traktát (NHC I/5)
 TrojTr 68,29–69,10 133
Tři Sétovy stěly (NHC VII/5)
 SetStel 118,12n 90
 SetStel 118,25n 114
 SetStel 118,26–28 91
 SetStel 118,26 97
 SetStel 118,31–119,1 114
 SetStel 119,11–13 91
 SetStel 120,15–19 91
 SetStel 121,14–16 97
Valentinovský výklad (NHC XI/2)
 ValV 36,16 137
 ValV 38,34–37 131
 ValV *O křtu* A, B, C 40–42 142
Výklad o duši (NHC II/6, česky: RNH 1, str. 271–283) 45, 119
 VDü 131,8–13 133
Výklad o osmém a devátém nebi (NHC VI/6) 19n, 26
Zjevení Adamovo (NHC V/5)
 ZjAd 70,16–71,26 112
 ZjAd 72,15–73,12 112
 ZjAd 75,23 90
 ZjAd 76,8–77,3 78
 ZjAd 78,5.17.26 123, 132
 ZjAd 78,27–79.19 147
Zjevení Pavlovo (NHC V/2, česky: NZA III, str. 475–478)
 ZjPa-NHC 95
Zjevení Petrovo (NHC VII/3, česky: NZA III, str. 493–498)
 ZjPt-NHC 81,4–24 89
Zóstrianos (NHC VIII/1) 41, 105
 Zostr 6,23 91
 Zostr 18,6n 50
 Zostr 28,18 50
 Zostr 47,2 90
 Zostr 47,3 97
 Zostr 129,9 97

3. Další apokryfní, deuterokanonické, pseudepigrafní, gnostické a hermetické spisy

Corpus Hermeticum

- Corp. herm. I 116
 Corp. herm. I.6 138
 Corp. herm. I.9,11 138
 Corp. herm. I,15–28 137
 Corp. herm. I,24–26 135
 Corp. herm. I,30n 116
 Corp. herm. I,31 97
 Corp. herm. VII,1 131
 Corp. herm. XIII,17–21 116

Druhá kniha Jeu 86

- 2Jeu, kap. 42 86
 2Jeu, kap. 45 86, 97
 2Jeu, kap. 46 86
 2Jeu, kap. 47 97
 2Jeu, kap. 52 97

Evangelium Hebrejců (česky: NZA I, str. 189–193) 121

Evino evangelium 45, 50

gnostický spis z Deir el-Bala'izah 86
 ř. 32 86

1. *Heno*ch (etiopský, česky: KTM I, str. 81–184)

- 1Hen 6–36 108
 1Hen 6–11 131
 1Hen 14,22 90
 1Hen 39,12 97
 1Hen 46–49 82
 1Hen 60,1 90
 1Hen 71,8 90
 1Hen 71,14 82

2. *Heno*ch (staroslověnský, delší recenze slovanské verze; český překlad kratší verze: KTM I, str. 185–201) 84

- 2Hen 21,1 97
 2Hen appendix III,34 84

Jubilea

- Jub 4,8 109
 Jub 4,11 109

*Knih*a Moudrosti (*Moudrost Šalomounova*)

- Mdr 2,24 124, 140
 Mdr 6,12–16 41
 Mdr 7,24n 44
 Mdr 7,25 50
 Mdr 10,1 44
 Mdr 19,13 50

List apoštolů 121

EpAp 27 134

Mučednictví a vidění Izajášovo (česky in:

- KTM II, str. 156–178) 121, 136
 MučlZ V,1–14 136
 MučlZ V,1 136
 MučlZ V,4–10 136
 MučlZ V,13 136
 MučlZ XI,8n 139
 VidlZ VIII,12–23 136
 VidlZ XI,41 136

Naasejský traktát (Hipp. refut. V,8,2) 114, 122

Neznámý gnostický traktát (Bruceho kodex)

- kap. 6 90
 kap. 7 92

„Nória“ (PuvSv) 105

Ódy Šalomounovy (česky: KTM III, str. 156–201) 105

Pistis Sofia (BG) 86

- PSf, kap. 7–8 139
 PSf, kap. 25–26 86
 PSf, kap. 25 86
 PSf, kap. 29–81 107
 PSf, kap. 32 114
 PSf, kap. 61 88
 PSf, kap. 86 86
 PSf, kap. 91 137
 PSf, kap. 95 137, 146
 PSf, kap. 100 137, 146
 PSf, kap. 102 137, 146
 PSf, kap. 112 86
 PSf, kap. 113 132
 PSf, kap. 128–129 86
 PSf, kap. 131 86
 PSf, kap. 136 86
 PSf, kap. 139 86
 PSf, kap. 140 86
 PSf, kap. 143 97

Protoevangelium Jakubovo (česky: NZA I, str. 257–269) 121

JkEv 19–20 139

První kniha Jeu

1Jeu 7 97

„První kniha Nóriay“ (PuvSv) 105

„První řeč Óraiy“ (PuvSv) 105
Sírachovec (Moudrost Sírachova,

Ecclesiasticus)

Sír 1,4 44

Sír 4,11–19 41

Sír 4,17–19 44

Sír 5,15 55

Sír 9,8 123

Sír 23,17 123

Sír 24,1–22 41

Sír 24,3 44

Sír 24,19 44

Sír 46,17 50

Skutky Ondřejoy (česky: NZA II,
 str. 245–265) 122

Skutky Pavla a Thekly (česky: NZA II,
 str. 185–197) 122

SkPaT 5 137, 146

SkPaT 25 145

Skutky Petrovy (česky: NZA II, str. 118–167)
 SkPt 31,2 59

Skutky Tomášovy (česky: NZA II, str.
 358–443) 122

SkTm 47 133

SkTm 147 58

Smrt Adamova
 v. 7 111

Šalomounova závěť (ed. J. H. Peterson, 1977)
 147

65 147

Vidění Izajášovo 84

viz též *Mučednictví a vidění Izajášovo*
Závěť Abrahamova

ZAbra 91

ZAbra 16,1–3 88

ZAbra 20,9 80, 96

Závěť Danova

ZDan V,10n 83

Závěť Léviho

ZLévi VIII 80

ZLévi XVIII,1–2 81

ZLévi XVIII,3 81

ZLévi XVIII,4 81

ZLévi XVIII,6 81

ZLévi XVIII,7 81, 92

ZLévi XVIII,8 81

ZLévi XVIII,9 81, 90

ZLévi XVIII,10 81, 93

ZLévi XVIII,12 81, 83, 93, 96

Závěť Šimeónova

ZŠimeón VI,6 93

Zjevení (Pseudo-)Methodiovo (M. R. James,
The Lost Apocrypha of the Old Testament,
 London 1920, str. 12,15) 111

Zjevení Mojžíšovo

ZjMojž 18 141

ZjMojž 20–21 140

Zjevení Petrovo (ZjPt^A = achmímský zlomek,
 ZjPt^E = etiopská verze, česky: NZA III,
 str. 333–348)

ZjPt^A 31 145

ZjPt^E 10 145

Eirenaíos z Lyonu (Irenaeus)

4. Patristická a další církevní literatura

Adversus haereses

Iren. haer. I,1,1 107

Iren. haer. I,2,3n 107

Iren. haer. I,3,5 136

Iren. haer. I,5,5 79

Iren. haer. I,6,1 133, 137

Iren. haer. I,7,2 139

Iren. haer. I,15,3 137

Iren. haer. I,20,1 143

Iren. haer. I,21,5 132, 138

Iren. haer. I,23,3n 143

Iren. haer. I,23,3 44

Iren. haer. I,24,2 89, 132

Iren. haer. I,24,3 89

Iren. haer. I,24,6 125, 144

Iren. haer. I,26,1 89

Iren. haer. I,28 122

Iren. haer. I,29 91

Iren. haer. I,29,2 91, 107

Iren. haer. I,29,4 141

Iren. haer. I,30,9 109

Iren. haer. III,8,1 145

Iren. haer. III,11,3 136

Iren. haer. III,11,9 143

Iren. haer. IV,30,1 145

O Ogdoadě 142

Epifánios ze Salamíny, *De haeresibus*

- Epiph. haer. 1,5,3 51
 Epiph. haer. 25,3,2 143
 Epiph. haer. 26,1,3–6 109
 Epiph. haer. 26,1,3 105, 108
 Epiph. haer. 26,1,7–9 110
 Epiph. haer. 26,1,9 54, 143
 Epiph. haer. 26,3,1 45, 50, 54
 Epiph. haer. 26,3,6 127, 143
 Epiph. haer. 26,4,5–8 143
 Epiph. haer. 26,4,5–7 110
 Epiph. haer. 26,9,4 54
 Epiph. haer. 26,10,7 132
 Epiph. haer. 26,10,10 59
 Epiph. haer. 26,11,1 143
 Epiph. haer. 28,1,3 131
 Epiph. haer. 28,6,6 89
 Epiph. haer. 33,6,3 138
 Epiph. haer. 37,2,6 128
 Epiph. haer. 37,5,3 140
 Epiph. haer. 37,7,1 128
 Epiph. haer. 37,8,1 128
 Epiph. haer. 39,5,2n 109
 Epiph. haer. 39,5,3 109
 Epiph. haer. 39,6,4 109
 Epiph. haer. 40 120
 Epiph. haer. 40,2,6–8 148
 Epiph. haer. 40,2,6 146
 Epiph. haer. 40,5,1–8 148
 Epiph. haer. 55,1,1 85
 Epiph. haer. 55,1,2 85
 Epiph. haer. 55,5,2 85
 Epiph. haer. 55,6,1 84
 Epiph. haer. 55,6,3n 82
 Epiph. haer. 55,7,3 84
 Epiph. haer. 55,8,1n 101
 Epiph. haer. 55,8,1 85
 Epiph. haer. 55,8,3 79
 Epiph. haer. 55,9,2 85
 Epiph. haer. 55,9,11–13 85
 Epiph. haer. 55,9,18 85
 Epiph. haer. 67 120
- Eusebios z Kaisareje, *Historia ecclesiastica*
 Eus. h.e. IV,28–29,1 122
 Eus. h.e. V,20 145
 Eus. h.e. V,22 142
- Filastrios, *Liber de haeresibus*
 I,33,3 108
- Hippolytos Římský, *Refutatio omnium*
haeresium
 Hipp. refut. IV 18,4–7 59
 Hipp. refut. V,7,41 132
 Hipp. refut. V,8,2 114
 Hipp. refut. V,16–17 128
 Hipp. refut. V,18,2–20,1 44
 Hipp. refut. VI,9–18 66
 Hipp. refut. VI,17 59
 Hipp. refut. VI,19 50
 Hipp. refut. VI,19,5 143
 Hipp. refut. VI,31,5–7 136
 Hipp. refut. VI,35,7 139
 Hipp. refut. VII,20,1 143
 Hipp. refut. VII,31 132
 Hipp. refut. VII,33,1 89
 Hipp. refut. VII,35n 85
 Hipp. refut. VII,38,2n 89
 Hipp. refut. VIII,20,1 122
 Hipp. refut. X,24 85
- Hippolytos, *Traditio Apostolica*
 21,9 94, 125
- Ignatios, *Epistulae*
 Ign. Eph. 7,1 89
 Ign. Eph. 7,2 89
 Ign. Rom. 2,2 125, 133
 Ign. Rom. 4,2 125, 133
 Ign. Trall. 9,1 89
- Iústinos Martyr (Iustinus)
Apologia I
 Iust. apol. I,19 143
Dialogus cum Tryphone Iudaeo
 Iust. dial. 35,3 143
 Iust. dial. 99 141
 Iust. dial. 103 140
- Jeroným (Hieronymus), *Epistulae*
 73,1,1n 85
 73,2,1 85
 73,5,4 84
- Kléméns Alexandrijský (Clemens Alexandrinus)
Excerpta ex Theodoto
 Cl. Al. exc. Theod. 5,4 137
 Cl. Al. exc. Theod. 23,3 137
 Cl. Al. exc. Theod. 42,1 136
 Cl. Al. exc. Theod. 54 142

Cl. Al. exc. Theod. 63	142	Or. Cels. VI,31–33	132
Cl. Al. exc. Theod. 66	88	Or. Cels. XIII,17–21	116
Cl. Al. exc. Theod. 76–81	142		
Cl. Al. exc. Theod. 77	94	Palladios, <i>Historia Lausiaca</i>	
Cl. Al. exc. Theod. 78	133, 136	13	146
Cl. Al. exc. Theod. 80	142, 145	19	146
<i>Protrepticus</i>		21	146
Cl. Al. protr. 12,120,1	145	35	146
<i>Stromata</i>		39	146
Cl. Al. strom. I,101	120	44	146
Cl. Al. strom. II,52,2	59	45	146
Cl. Al. strom. II,113,3–114,2	143	54	146
Cl. Al. strom. III	122	58	146
Cl. Al. strom. III,3,3n	143	60	146
Cl. Al. strom. III,7,2–8,4	135	61	146
Cl. Al. strom. III,12,2	131	62	146
Cl. Al. strom. III,59,3	89		
Cl. Al. strom. III,86,91–93	120	Pseudo-Athanasios, <i>Historia de Melchisedech</i>	
Cl. Al. strom. III,80,3–81,1	122	PG 25,525–530	94
Cl. Al. strom. III,89,1	122		
Cl. Al. strom. III,91–104	122	Tatiános, <i>Oratio ad Graecos</i>	
Cl. Al. strom. III,91–92	135	26	148
Cl. Al. strom. III,92,1	122		
Cl. Al. strom. III,92,2	122	Tertullianus	
Cl. Al. strom. III,93,3–94,1	122	<i>Adversus Marcionem</i>	
Cl. Al. strom. III,95,1	122	Tert. adv. Marc. 2,25	141
Cl. Al. strom. III,102,3n	122	Tert. adv. Marc. 4,20	141
Cl. Al. strom. III,104,1	122	<i>Adversus Valentinianos</i>	
Cl. Al. strom. IV,81	125	4	143
Cl. Al. strom. VI,53,2–5	143	30,1	125
Cl. Al. strom. VI,71–72	132	<i>De baptismo</i>	
Cl. Al. strom. VI,71,2	89	Tert. <i>De baptismo</i> 11,1	146
Cl. Al. strom. VI,110,4	148	<i>De carne christi</i>	
Cl. Al. strom. VII,93,7	139	Tert. <i>De carne Christi</i> 5	89
Kléméns Římský, 2. list Klémentův		Theofilos, <i>Ad Autolyicum</i>	
2Clem 7,6	145	Theophil. ad Autol. 2,26	141
2Clem 8,6	145		
2Clem 12,2–4	145	<i>Umučení Polykarpa</i>	
Órigenés, <i>Contra Celsum</i>		MPol 2,3	134
Or. Cels. I,30n	116	MPol 14,1n	133
Or. Cels. I,31	97	MPol 14,1	125
Or. Cels. V,65	122	M Pol 17,1	139

5. Řecko-římská literatura

Aelianos, *De natura animalium*

II,2,31 147

Albinus, *Didaskalikos*

10,3.5 115

Anthologia Palatina

VII,44 46

Aristotelés

Historia animalium

V,19,552b 147

Poetika

22, 1458a26 46

Diógenés Laertios

VIII,1,28 143

Diodóros Sicilský, *Bibliotheca historica*

I,27,4n 42

Hegemonius, *Akta Archeláova* 111

9 111

67 143

Hérakleón (A. E. Brooke, *The Fragments of Heraclion*, Cambridge 1891)

fragm. 8 (Brooke) 121, 132, 139

fragm. 20–22 (Brooke) 146

hymnus na Ísidu z Kýmé 42

41–42 50

Josephus Flavius, *Antiquitates Iudaicae* (*Židovské starožitnosti*)

Ant. 1,180 83

Ant. 1,65 110

Ant. 7,45–49 147

Ant. 14,72–73 147

Julianus Apostata, *Proti Galilejským* 128

75a–94a 128

94a 141

106,de 141

Minucius Felix, *Octavius*

8 148

Númenios

fragm. 17 115

Papyri graecae magicae

PGM II,231–232 106

PGM III,85 106

PGM IV,410 90

PGM IV,676 138

PGM IV,850–929 147

PGM IV,3040 147

PGM IV,3053–54 132

PGM XVIIIb. 1–7 106

PGM XII,184 90

PGM XIII,962 86

PGM XCI,1 90

Philo

De mutatione nominum

54 59

De obificio mundi

165 138

De somniis

II,219n 59

Legum allegoriae

II,74 121

III,51–53 141

III,72 121

III,79 83

III,80 84

Quaestiones in Genesim

I,39 140

I,45 121

I,53 79

III,48 121

Quis rerum divinarum heres sit

11 § 52 46

64 123

130–140 121, 136

Physiologus rec. A 123

31 147

Plinius, *Naturalis historia*

X,188 147

Platón
Politíkos
 272d–273a 138
Tímaios
 29e 141
 34a 138
Ústava 15, 19

Plótínos, *Enneády*
 5,3,5 115
 5,5,1 115

Plútarchos, *Platonicae quaestiones*
 999c–e 138
 1001c 138

Pseudo-Filón, *Liber antiquitatum biblicarum*
 108

Suda 147

6. Jiné spisy

babylónský Talmud
b. Gittin 68AB 147
b. Makkot 11A 146
b. Nedarim 32b 84
b. Sanhedrin 107A 146

Bruceho kodex 90, 92, 97

Berlínský papyrus 5565 106
 Berlínský papyrus 8313 106
 Berlínský papyrus 10587 106
 Berlínský papyrus 11858 106

fragment z káhirské genízy
 T.–S. K I,162 111
 fol. 1c/33–1d/1 111

Jeskyně pokladu (P. Riessler, *Altjüdisches Schrifttum ausserhalb der Bibel*, Heidelberg 1966, str. 942–1013) 84

Kniha Dinanuktova (6. kniha mandejské *Pravé Ginzy*) 47

Kniha o draku Apopovi
 IX 79

Kniha včely 128

Kniha vládců (ed. Budge, sv. II, str. 94n)
 85

Kniha zmrtvýchvstání (viz E. A. W. Budge, *Coptic Apocrypha in the Dialect of Upper Egypt*, London 1913)
 2a 86, 88
 9a 95

Kroniky Jerachmeelovy (přel. M. Gaster, *The Chronicles of Jerahmeel*, 1899) 111
 22 110
 25 111
 26,1 108

Londýnský orientální rukopis 5899(1) 106
 Londýnský orientální rukopis 5987 106
 Londýnský orientální rukopis 6794 106
 Londýnský orientální rukopis 6795 106
 Londýnský orientální rukopis 6796 106

midraše
Exodus raba 52,4 147
Genesis raba
 15, 7 128
 20,11 127
 23,3 (ke Gn 4,22) 110

Numeri raba 11,3 147
 midraš *Šemhazaje a Azaela* 111
Tanchuma (ed. M. Buber) 110
 dodatek ke kap. 1 110

papyrus Schmidt 1 106
 papyrus z Pierpont Morgan Library
 M662B22 106

papyrus Yale 1792	106	98,7–107,2	48
		178,31–32	132
<i>Pirkej rabi Eliezer</i>	110	195,21–23	132
22	110	206,10–207,42	47
		207,32–42	47
<i>Queen Mary's Prayerbook</i>	111	209,5–14	47
		211,36–41	108, 112
kumránské spisy		266,18–22	48
1QM 1Q <i>Válečný řád</i>		410,6–7	108, 112
XVII 4	100		
XVII 9	100		
11Q <i>Malkicedek</i>			
11QMelch ii,2–7	84		
11QMelch ii,8	84		
11QMelch ii,13–15,24n	83		
11QMelch ii,23	84		
<i>Pravá Ginza</i> (ed. M. Lidzbarski, <i>Der Schatz oder das Grosse Buch der Mandäer</i> , Göttingen 1925)	47, 112		
28,16–21	147		
46,4	108, 112		
46,13–18	147		
71,9–14	47		
		sínajský kodex	92
		targumy	
		<i>Neofyti</i> ke Gn 14,18	84, 90
		<i>Pseudo-Jonathan</i> ke Gn 14,18	83n
		<i>Texty pyramid</i>	
		výrok 527	79
		<i>Východní Adamova kniha</i>	84
		<i>Zóhar</i>	110
		I,55a	110
		III,76b	110

REJSTRÍK OSOBNÍCH JMEN

- Ábel 79n, 108
 Ábel Baruch 92, 97
 Abraham 80n, 83n, 96, 128
 Abram (Abraham) 82
 Adam 11, 45n, 80n, 84, 91, 94, 96, 116, 124n, 128, 139–141
 Adam (duševní) 79
 Adam (nebeský) 91
 Adam (prarodič) 107
 Adam (pravý) 93
 Adam (vnitřní) 116
 Adam, jeho božský původ 128
 Adam, jeho děti 108
 Adam, jeho hřích 96, 122
 Adam, jeho pokolení 125, 128, 142
 Adam, jeho potomci 108
 Adam, jeho sémě 144
 Adam, jeho syn Sét 90, 108
 Adam, jeho synové 94
 Adam a Eva 79, 93, 96, 127n, 140
 Adam a Eva (praví) 93
 Adam a Eva, jejich dcera 108
 Adam-Bůh 116
 Adama(s) (nebeský člověk) 107, 114n, 116
 Achamóth 48, 133
 Akraman 97n
 Akramas 97
 Alžběta 139
 Apellés 89
 Aquila 140
 Aristotelés 46
 Áron 82
 Áron, jeho hůl 128
 Ašmedaj 110
 Atum (egyptský bůh) 79
 Axionikos z Antiochie 126
 Axionikos (valentinovec) 143
 Azúra 109

 Barbeló (EvEg) 51
 Barbeló (Hrom) 44
 Barbeló (Melch) 77, 91, 97
 Barbeló (Nor) 110, 115
 Barthenos (Noemova žena) 110
 Basileídés (křesťanský gnostik, 2. stol. po Kr.) 89, 119, 126, 143,
- Beliál (viz též Beliár) 83
 Beliár 81, 83
 Beliár, jeho svázání 96
 Beróth 70
 Betenos (Noemova matka) 110

 Daveithe (Melch) 91, 98
 Daveithe (Nor) 107
 David 123, 146n
 David a Bat-šeba 147
 Démétrios z Alexandrie (patriarcha, 2./3.stol.) 34, 119
 Didymos (zv. Slepý, následovník Órigenův, 4. stol. po Kr.) 85
 Domedón Doxomedón (Melch) 91

 Eirénaios z Lyonu (Ireneus, 2. stol.) 66, 109
 Éléléth 91, 98, 107
 Elijáš 79
 Ennoia („Myšlenka“) 44, 107
 Epifanos ze Salamíny (4. stol.) 108–110, 120
 Epinoia („Myšlenka“) 44n, 107
 Estera (Eviná dcera) 111
 Estira (Istar, Istahar) 111
 Eusebius z Kaisareje (biskup, 3./4. stol. po Kr.) 122
 Eva 11, 45n, 48, 109, 128, 140
 Eva (duchovní) 46
 Eva (pozemská) 46
 Eva (pravá) 93
 Eva (starozákonní) 45, 109
 Eva (tělesná) 46
 Eva života 45
 Eva, její dcera 111

 Filón Alexandrijský 46, 84, 119, 121, 138, 140

 Gamaliél 78, 86, 90, 96

 Harmozél 91, 97, 107
 Hekaté 86
 Helena (družka Šimona z Gitty) 44, 48
 Henoch 79n, 82, 94, 108
 Henoch, jeho vidění 82

- Hérakleón (gnostik, žák Valentínův a učitel valentinovské školy) 121, 132, 139, 143
 Hibil Ziua (mandejský posel světla) 47
 Hierakás z Leontopole (asketa) 85, 120
 Hippolytos Římský (2./3. stol. po Kr.) 66, 85
 Hiuat-Ruha 47
 Hór (egyptský bůh) 106
 Hóraia 109n
 Hóraia (= Nórea) 108n
- Ísidóros (Basileidův syn) 119, 126, 143
 Ísis (Eset, egyptská bohyně) 42, 46, 50, 106
 Ísis, její aretalogie 41n, 50
 Izajáš (prorok) 123, 136
 Izák 80
 Izrael (kmen), Izraelci 132
- Jakub (zvaný Spravedlivý, bratr Ježíšův) 66
 Jan Křtitel 85, 121, 124n
 Jan Křtitel jako archón lůna 124, 132
 Jan Křtitel jako demiurg 121, 132
 Jan Křtitel, jeho křest 132, 136, 139
 Jaó 90
 Jethro 128
 Ježíš 20, 42, 44, 78–86, 88n, 98–100, 106, 123n, 126, 132n, 136–139, 144, 146
 Ježíš, jeho křest 132n
 Ježíš Kristus 78, 80, 88, 91n
 Julianus Apostata (římský císař, 331–363) 64, 71, 128, 141
 Julius Kassianus (alexandrijský enkratita, 2. stol.) 35, 119, 120, 122, 135
- Kain 108
 Kain, jeho rod 110
 Kérinthos 89
 Kléméns Alexandrijský (platónský filozof, 2./3. stol.) 120, 122
 Kristus 19, 65, 66, 70, 78, 81n
 Kristus jako velebněz 85, 88n, 98, 100, 106, 121
 Kristus jako slovo pravdy 125, 128, 133n, 136, 139, 141n, 148
 Kristus, jeho titul 83
 Kristus, učení o něm 90, 96
 Kristus zrozený z panny 123n
- Lámech 110
- Makarios 85
 Malkísedek (šálemský král) 82
 Marie (matka Ježíšova) 85, 106, 109, 123, 139
 Markión (2. stol. po Kr.) 122
 Melchisedek 77–86, 100n
 Melchisedek, jeho bohoslužba 83
 Melchisedek, jeho liturgie 80, 96
 Melchisedek, jeho pokolení 78
 Melchisedek, jeho rod 78
 Michael (archanděl) 83, 84, 91
 Mirocheirothetu (Melch) 32, 91
 Mirotheos 91
 Mojžiš 128, 141n
 Mojžiš, jeho hůl 127n
 Moše ben Nachman (Nachmanides, 12./13. stol.) 110
 Moudrost 42, 44, 46, 51, 57
 Mysl 114n
- Otec Mysli 107, 115
- Naama (žena Noemova) 110n, 113
 Nir (bratr Noemův) 84
 Nirija (nevěsta Noemova) 111
 Noaba (dcera Adamova) 108
 Noba (dvojče Sétovo) 108
 Noe 109–112
 Nórea 11, 34, 48, 105–111, 114–116
 Nórea jako Hóraia 108–110
 viz též Naama
 Nória (Noemova žena) 108–110
 N(h)uraita 108n, 112
 Nús (První Mysl) 115
- Óriaél 98
 Oróiaél 91, 107
- Pachómios (zakladatel egyptského klášterního mnišství, 3./4. stol.) 120
 Pavel 148
 Pavel, jeho epištoly 120n, 123
 Pigeradaman, Pigeradamas (aión) 91, 97n
 Pistis Sofia 45, 107, 109
 Pompeius 147
 Pronoia („Prozřetelnost“) 44
 Protennaio („První myšlenka“) 44
 Pthail (mandejský demiurg) 48

Ptolemaios (gnostik, žák Valentínův,
2. stol. po Kr.) 143

Pyrrrha (žena Deukaliónova, pramáti
lidského pokolení) 109

Ruha (mandejská démonka) 47n

Řekové 43, 53

Římané 123, 147

Sabaóth (spravedlivý bůh) 109, 112, 120,
148

Sabaóth (demiurg) 124, 148

Samařané 66

Sára 106

Sasabek 70

Satan 99, 125

Satorneilos (Saturninus) 89, 122

Sét (syn Adamův) 90, 108n, 128

Sét, jeho děti 77n, 90

Sét, jeho dvojče 108

Sét, jeho pokolení 88, 90, 109

Sét, jeho sémě 90

Sét, jeho žena 108, 111

Sét a Nórea (prarodiče gnostiků) 109

Sofia 34, 44, 48, 107, 109, 110

Sofia („Moudrost“) 44, 48

Sofia-Achamóth (Hrom) 51

Sofia Zóé (dcera Pistis Sofie) 45, 109

Šalomoun 123, 146, 147

Šamdan (anděl) 110

Šém 84, 112

Šemhazaj (padlý anděl) 111

Šimon Mág (Šimon z Gitty, gnostik, 1. stol.
po Kr.) 44, 59, 107

Šum viz Šém

Tatiános (2. stol.) 119, 122

Theodotos (valentinovec) 85, 143

Theofilos (alexandrijský biskup) 85

Tomáš z Margy 84

Tubal-kain 111

Tubal-kain, jeho sestra 110

Usir (egyptský bůh) 106

Uta-Napištim (babylónský Noe) 112

Valentínos (gnostický učitel, 2. stol. po Kr.)
119, 142

Valentínos, jeho pokračovatel 126

Valentínos, jeho učení 89, 126

Valentínos, jeho žáci 142

Velká Matka 47

Zóé viz Sofia Zóé

Zorokothora 86

REJSTRÍK MÍSTNÍCH NÁZVŮ

Alexandrie 35, 119n
Arábie 42
Bohaira 30
Claremont 16
Curych 15n
Deir el-Bala'izah 85n
Džebel el-Tárif 15
Egypt 29n, 41n, 53, 77, 85, 132
Egypt Horní 30
Hamra Dúm 15
Jeruzalém 82, 146n
Jordán 121, 123n, 132n, 136

Káhira 15n, 18, 20
Kémé 42, 50
Moábská hora 127
Nag Hammádí, vesnice 15, 63
nilská delta 30
Palestina 120
Sketis 85
Sodoma a Gomora 90
Šálem 82n
Šáve 82
Tyros 44

REJSTRÍK VYBRANÝCH POJMŮ

(vybrané výskyty)

- aión, aióny 68–71, 86, 88, 90n, 96–99,
107, 138
nepomíjivé aióny 71
tři aióny 64n, 69
tisíce tisíců a desetitisíce desetitisíců aió-
nů 90, 92
- alegorický výklad 84n, 121, 123
alegorický příběh o rozříznutí Izajáše 136
alexandrijská helénisticko-židovská tradice
121
alexandrijská židovská filosofie 119
alexandrijsko-židovské spekulace 136
alexandrijský biskup 119
alexandrijský enkratita 119
amen 80, 96, 101
    formule „na věky věků, amen“ 80, 90,
    97n
- anděl, andělé 56, 59, 68n, 78–80, 82, 84,
90n, 93, 96, 107n, 110–112, 128, 131,
137, 145, 148
anděl světla 96
andělé, kteří dali Zákon 148
    čtyři andělé 77
    čtyři hlavní andělé v setovské mytologii
    91
    šest andělů 111
    svedení andělů, padlí andělé 110n
- andělská bytost 84
andělský zjevovatel 79, 88, 94
androgynní 44, 51
androgynní člověk 46
antiketický 77
antihetická polemika 126, 145
antikrist 63
antikrist, jeho předchůdce 65
antikrist, jeho příchod 72
apokalyptické dílo 19, 36, 65n
apokalypsa 77
apokryfní literatura 121
apoštol, apoštolové 94, 148
arcidémon 110
aretalogie Ísidiny 41n
aretalogie v hádance 46
argumenty dovedné 148
archa 69, 109–111
- archanděl, archandělé 83, 84, 88, 91
archón 110
    archón lúna (označení Jana Křtitele)
    124, 132
    archón temnoty 124, 131, 134
    archón západu 71
    archón první 71, 109
archonti 45, 70n, 73, 78n, 81, 86, 88n,
93n, 100, 106, 108–112, 124–126, 131n,
137n, 141, 143, 146
archontikové 120, 146
asketa 85, 128, 137
asketismus raně křesťanský 137, 146
asketicky motivovaná polemika 120
asketický antinomismus 120
asketický život 125
barbaři 43, 53
    barbarka mezi barbary 53
    poznání barbarů 53
basileidovci, stoupenci Basileidovi 126,
143
bázeň 68
běh 134
    běh Valentínův 142
    „naplnit“ svůj marný běh 134
bezbožná, bezbožný 54, 89
    bezbožný / zbožný 95
bezmocná 70
bible 127, 147
biblická, biblický 64, 79, 81, 105n, 109,
110n, 121, 127n, 139n
blahoslavený 85, 98
blízko / daleko 56
bloudit 139, 142
bludné hvězdy 131, 134
bohatství 127
    bohatství / chudoba 52
bohatý 137, 144
bohoslužba 81, 83
bohové 56, 68, 69
    podsvětí bohové zkázy 109
bohyně s ohnivým dechem v egyptském ná-
boženství 109
borborité 45, 109
Boží 44, 85, 94, 106, 116

- Boží epiteta 92
 Boží hlas 128
 Boží jednota 59
 Boží jméno 111, 125
 Boží Moudrost 41, 44
 Boží obraz 107, 116
     člověk stvořený k Božímu obrazu 122
 Boží řeč 59
     dobré slovo Boží 111
 Boží spásný záměr 137
 boží jméno 106
 božská bytost 51, 86
     ženská božská bytost 41, 114
 božská část člověka 116
 božská moc 109
 božská přirozenost 91
 božská trojice setovské gnóze 91, 106, 107
 božský 43, 85, 106
     stát se božským 148
     Božský logos 85
     božský původ 128
     božský Samozrozenec 91, 107, 115
 božstva, ženská a mužská 88
 božství myslí 138
 božstvo 116
     božstvo ženské 19, 41
 bratr 88
 bratři 92
     bratři, kteří patří do pokolení života 80, 98, 101
     bratři, kteří sestoupili od živoucího pokolení 94
 brány nebes 70
 buď silný 100
 Bůh 43, 59, 78, 80, 84n, 92, 94, 96, 101, 112, 121, 124n, 135, 137, 141
     chválit Boha 79
     nejvyšší Bůh 48, 59, 80, 82n, 90, 92–94, 96, 99, 100, 105, 108, 114n
     nejvyšší Bůh, jeho družka 44
     poznání Boha 137
     pravý Bůh 59, 78, 107, 116, 124, 138
     starozákonní Bůh 68, 80
     známost Boží 81
 Bůh, který vládne pravdě 139
 Bůh obecné církve 120
 Bůh odmítající oběť 133
 Bůh pravdy 124, 137
 Bůh Starého zákona 124
 Bůh žárlivý 141
 Bůh živý 97
 bůh 54, 91, 139–141
     dobrý bůh příznivých světů 98
 bůh demiurg 137
 bůh nižší 128
 bůh Sabaóth 109
 bůh Starého zákona 124
 bůh stvořitel 124
 bůh vesmíru 72
     nižší bůh 128
     spravedlivý bůh Sabaóth 112, 124
 celibát 111, 120
 ctihodná 50
 církev 88, 90, 126
     církevní heresiolog 126
     církevní křesťanství 127, 145
 církev dětí Sétových 78, 90
 cizinec / občan 56
 cizinec / vlastní 95
 cizí 132, 144
 cizí Adam 91
 cizoložství 146n
 čarodějnice 111
 čarovat 106
 čas, časy 71, 72, 81, 86
 části 50, 55
 čistota 73
 čistý 72, 147
     nečistý 89
 čtyři 134
 ďábel 111, 140
     ďábel v židovské hagdě 124
 dcera 108
 dcera Adamova 108
 dcera Evy 108, 111
 dcera Lámechova 110
 dechnout 109
 demiurg 44, 59, 121, 123n, 132n, 137, 139
 demiurg Ptahil 48
 demiurg (starozákonní Bůh) 139
 demiurgovo provinění 59
 demiurgův řád světa 137
 desátek 82n
 démoni, démonický 71, 80, 83, 93, 96, 110, 127, 131, 133, 137
     Bůh Starého zákona jako závistivý démon 124
     vyléčení posedlých demony 133

- démoni pomáhali Šalomounovi
     stavět chrám 147
 démoni ve džbánech 146n
 démonka Ruha 47
 děti, dítě 50, 84, 111
 děti Nórey 109
 děti Sétovy 77
 děti velkého Seta 90
 dětství 55
 dlouhověkost 69
 dobrota 88
 doketismus, polemika proti 78
 dokonalá mysl 50, 55
 dokonalý 97, 138
     „učinit dokonalými“ (mučednickou)
     smrtí 134
 domýšlivost stvořitelova 141
 dovršit, dokončit 142
 drak Ur 47
 drak vnější temnoty 86
 duch 69, 81, 82, 136, 137
 Duch 86
 Duch svatý jako holubice 136
     Melchisedek jako Duch svatý 85
 Duch svatý – Ruha d-quďša 47
 duchové 56, 83, 93
 duchové, kteří vstali z mrtvých 59
 duchové nepřatelští 92
 duchovní 80, 142
 znát Krista duchovně 125
 duchovní bytost 65
 duchovní Eva 46
 duchovní pochopení 142
 duchovní prvek 133
 duchovní prvek v mandejském
     náboženství 48
 duchovní vzkříšení 134
 duchovní žena 45
 duše 65, 69n, 72n, 79, 86, 123, 131,
     134, 137, 146, 148
     nesmrtelná duše 90
     pád a spasení duše 19, 48
     spása duše 106, 108
     vidění duše 140
     zachránit duši 86
     žádost duše 57
 duše u mandejců 47
 duše zrozených bytostí 121
 duševní 137
     prvek duševní 133
 duševní Adam 79
 dva
     stát se dvěma 136
 dva, kteří byli vyvolení 95
 dvanáct 148
 dvojče Sétovo 108
 džbány 123, 146n
 egyptský 138
 egyptská magie 86, 106
 egyptská teogonie 77
 egyptské náboženství 109
 egyptský mnich, egyptské mnišství 82,
     120
 egyptský mýtus o zrození bohů 79
 egyptští čarodějové 128
 egyptští křesťané 29
 egyptština 29
 enkratický, enkratické, enkratismus 35,
     119–122, 126–128
 eschatologie, eschatologický 66, 81n, 93,
     95, 100, 135, 142
 eschatologická bitva 79, 81
 eschatologický boj 83
 eschatologický kněz 81
 eschatologický soudce 84
     eschatologický spasitel 82
 eschatologický velekněz a bojovník 83
 etymologie 91, 108, 110
 eucharistie 82
 eucharistický chléb a víno 80
 falešné nauky, falešná učení 78, 82
     falešné nauky o Kristu 81
 farizejové a zákoníci 131
 fíkovník, fíkové listy 128, 140
     fíkovník jako strom poznání v židovské
     tradiici 140
 gnosticismus 120
 gnostický 77, 79, 81, 85n, 88, 91, 95, 107,
     111n, 114, 120, 123n, 126–128,
     137–139, 141, 146n
     antignostický 111
 gnostická Eva 45
 gnostická hermeneutika 123
 gnostická mytologie 106, 111
 gnostická polemika proti idolatrii 146
 gnostická svátost 106
 gnostická teologie 112
 gnostické mytologické postavy, jejich

- syntéza 46
 gnostické mýty o pádu duše 45
 gnostické mýty o pádu ženské božské
 bytosti 44
 gnostický „midraš“ 127
 gnostičtí učitelé 119
 gnostik, gnostici 111*n*, 125*n*, 128, 135,
 137, 142
     pokolení gnostiků 111
     sekta gnostiků nebo borboritů 45
 gnóze 107, 109, 114, 137, 146
 had, hadi 106, 140*n*
     Adam, Eva a had 128
     bronzový had na poušti, identifikace
     Krista s ním 127*n*, 141
     bůh proklel hada a nazval jej
     ďáblem 140
     „gnostický midraš“ na hada 127
     Mojžíšova hůl, jež se stala hadem 127,
     128, 141
     moudrost hada 127
     příběh o hadovi z Gn 2–3 120*n*, 124,
     127, 139–141
     spásná role hada 128
     učinil ďábla hadem 141
 had jako nositel poznání 123
 had jako učitel 140
 had jako zjevovatel života a poznání 127
 hadí mágů 141
 hadí uštknutí 106
 hádanka, hádanky, hádankovitý 88, 106
 hádanka Disssaiova 47
 hádanka o Evě 46
 hádanka řecká 46
 Hádés 64, 69
     vládce Hádu 70
 hagada, hagadický 112, 127, 147
 hebrejská bible 82
 hebrejské slovní hříčky 111
 hebrejsky 116
 helénistická Ísis 46
 helénisticko-židovská tradice 140
 heretici 126*n*, 143
 hereze 70, 139, 142
 hereze anhoioionů 34
 hermetický 19, 29, 116
historiola 106
 hlad, mor, zemětřesení a smrt 112
 hlas 44, 50*n*, 137
     dva hlasy svatých 115
     hlas pravdy 107, 114
     hlas z Neporušitelnosti 109
     hlas nevyšlovný 107, 114
     hledání a nalezení 42, 50, 56
     hledat 145
         nehledat 73
     hluší 133, 137
     hněv archontů 71
     homiletický, homilie 120, 139
     hory 71
     hořet
         archonti hoří ve svých myslích
         v útrapách lásky 111
     hrob 99*n*
     hrom 50, 56
     hřešit 143
     hřích, hříchy 43, 59, 80, 83, 111, 126,
         128, 133
         kořen hříchu 57
     hřích Adamův 96, 122
     hřích andělů 145
     hříchy otců na děti 141
     hůl 51
     hůl Áronova 128
     hůl Mojžíšova 127*n*
     hvězda, hvězdy 72, 111, 131, 134, 138
         ti, kdo točí hvězdami 138
     chápání 138, 144
     cherubové a serafové 79, 93
     chléb 57
         chléb a víno 80, 82
     chrám 146*n*
     christianizace, christianizovaný 77, 128
     christologie 85
     christologie doketická 120
     christologie nedoketická 77
     chromí 133
     chudí 137
     idolatrie, Davidova náklonnost k ní 146
     invokace 78, 80, 90*n*, 106, 114
     „já jsem“ 41*n*, 44, 59
     jeden mezi desetitisíci 144
     jeden z tisíce a dva z deseti tisíců 144
     jho lehké 135
     jist 139, 140, 141
         Ježíš jedl a pil (a popírání toho) 89
     jméno, jména 51, 57–59, 68, 78, 80, 82*n*,
         89, 91, 96*n*, 105, 108–112, 114, 116

- dvě jména, která tvoří jméno jediné
106, 116
- jméno (Kristovo) 134
- kabalistické legendy 110
- kainitské ženy 110
- kapka 143
- kázání, kázat 71, 88, 148
- klam světa 143
- kněz 78, 81
- kněz Boha nejvyššího 82n, 94, 99
- kněz eschatologický 93
- kněz mesiášský 83
- kněz navěky podle Malkisedekova řádu 82
- kněz navždy 83
- kněz nebeský 86
- kněží
výčet pradávnych kněží 79
- kněží židovští 83
- kněžství 81, 85, 99
kněžská konsekrace 80, 97
konec kněžství 81
- kněžství Ježíšovo 81, 83
- kněžství Áronovo a lévjců 82
- kněžství levitské 83
- kněžství Melchisedekovo 83
- kněžství věčné 82
- kniha, knihy 135, 143
„První kniha Nórai“ 105
- kniha Exodus 141
- kniha „Nória“ 105
- kniha pokolení Adamova 125, 142
- knihy Mojžišovy 142
- knihy nepravé 85
- koddjáni 127, 143
- kodex I (Jungův kodex) 15–18, 30
- kodex II 16, 22n, 26, 28
- kodex III 15n
- kodex IV 27, 29
- kodex V 27, 29
- kodex VI 15–20, 22–25, 27, 29–31, 33, 35, 63–65
- kodex VII 16n, 33
- kodex VIII 27, 29
- kodex IX 15–17, 20–31, 33, 105, 119
- kodex X 16, 22–25, 30
- kodex XI 30
- kodex XII 17
- kodex XIII 15, 19
- kodexy z Nag Hammadí 18, 23–25, 27, 29n, 32–35, 105
- kojit 145
- konec 88
- Kopt, Koptové 29
- koptský 11, 17, 20, 29, 32n, 41n, 69, 138
- koptská literatura 29
- koptská nářečí, koptské dialekty 29–31
achmímština 31
bohairština 29, 30
dialekt jihosaidský 77, 105
jižní achmímština (lykopské nářečí) 31
saidština 30n, 41, 77
- koptský překlad 15, 17, 26, 30–35, 105
- koptština, koptský jazyk 25n, 28–32, 41, 49, 77
- koruna 47
- korunování nepomijivou korunou 139
- kožené suknice 79
- král, králové 47, 81n
- král David 146
- král sodomský 82
- král šálemský 82
- král Šálemu, pokoje, spravedlnosti (Melchisedek) 83
- králové pozemští 96
- kralovat 72
- království 47, 52
- království tělesného rození 121, 128, 132
- krása 73
- krasavice, krásná dívka 110–112
- křest 78–80, 83, 85, 90, 92, 94, 96n, 145, 146
gnostické odmítání křtu 146
otcové křtu 146
polemika proti křtu vodou 78
tři křty (vodou, ohněm, Duchem) 86
voda křtu života 86
zavrhování křtu 120
- křest duchovní 79
- křest gnostický 80
- křest Janův jako předobraz církevního křtu 124
- křest Ježíšův 123, 132
- křest obecné církve (vnější) / pravý (vnitřní)
křest gnostika 146
- křest ohněm 86
- křest pravdy 146

- křest pravý 124
 křest smrti 126, 142
 křest v Jordánu 124
 křest vodou 78, 86, 92, 125–127, 142, 146
 křesťan, křesťané 125, 132
 křesťan jako zápasník 139
 křesťané církevní 125
 křesťané raní 97
 křesťanský 29, 77, 81, 84, 66, 83, 88, 120,
     127, 128, 140, 145
     protikřesťanská propaganda 128
 křesťanské spekulace o Melchisedekovi
     83, 86
 křesťanství 81
 křesťanství rané 82
 křesťanství, střety mezi církevním
     a gnostickým 34
 kříž 99, 136
     rozdělující role kříže 121, 136
 křtít, pokřtít, pokřtěný 80*n*, 136, 146, 148
     konec věku, kdy se křtí vodou 125
     Syn člověka sám nekřtí 125
 kult gnostické komunity 83
 kumránský 81, 83, 100
 kvas 131
 látková oblast 137
 látkové živly 79
 levá strana 137
 lhát 146
 libertunistická etika 110
 libertunistická sekta 110, 127
 líbezná, líbezně 110, 111
 lidé 69, 71, 90, 93
 lidstvo, lidské rody 79
 literatura židovská 97
 liturgie, liturgický 77–78
 liturgie andělská 97
 liturgie gnostická 80, 96
 liturgie katolická 125
 liturgie synagogální 97
 liturgická invokace 83
 liturgické církevní modlitby 91
 loď 133
 logos 84, 85, 115, 136
 logos moudrosti pravdy 71
 lstivé úradky Satanovy 99
 lupiči 132, 137
 magicky, magický 80, 106, 116, 111, 147
 magické „ihned“ 106
 magické papýry 80, 90, 106
 magické texty 106, 111
 magie 141
 magie křesťanská 106
 magik Šalomoun v helénistických
     legendách 147
 Mág 59
 mágové 141
 malé a nepatrné / veliké 55
 malý 69
 malý chlapec 72
 mamon 145
 mandejský 47, 112, 132, 147
 mandejská antropologie 47
 mandejská démonka Ruha 47
 mandejské nebeské očiště 47
 mandejšťina 110
 manichejský, manicheismus 111*n*
 manžel 50
 manželka 50
 markionité 132
 martyrologické texty 125
 matka 50, 51, 70, 110
     bez matky 83
     mléko matky díla 70
     nesmrtelná Naama jako matka
     demonů 110
 matka aiónů Barbeló 91, 97
 matka ohně 70
 meč ohnivý 93
 melchisedekovci 84, 85
 melchisedekovský 77, 83
 mesiášství 88
 města 71
 milost 72
 milovat / nenávidět 51, 53
 místa nejposlednější 52
 místa spočinutí 59
 místo 71, 95, 98, 106, 112, 115, 132, 134,
     137, 138, 141, 143, 144
 místo narození 71
 místo strachu 145, 146
 místo trestu 143
 míšení nadpozemských bytostí s tělesnými
     64
 mlčení 51
 mlčet / promluvit 53
 mluvit
     ten, jenž mluví 137

- mluvit sedmdesátí dvěma jazyky 70
množit se 135
moc 53, 69, 70, 72, 73, 131, 132, 134, 136,
137, 138, 143, 144, 146, 148
dílo moci 69
druhá moc 70, 72
Jordán jako moc těla 132
Šalomounova moc nad demony 147
moc (tj. Bůh) 50
moc Boží 134
moc, která vytryskla na celý svět 138
moc uprostřed mocí 69
moc velká 63–66, 68, 70, 73
moc věčná 138
moci na výšinách 110
moci ohně 69
mocnosti 56, 72, 73, 89, 109, 133, 137,
144
modlit se 83, 93
modlitba, modlitby 20, 79, 80, 93, 99, 106,
114
modlitba *keduša* 97
modloslužebnictví, modloslužba, uctívání
model 85, 110, 146
monasticismus 146
moře 72, 133
Ježíš krácel po moři 133
Moudrost 46
Boží Moudrost 41, 44
Moudrost sapienciální literatury 44
Moudrost židovská 44
moudrost 43, 44, 72, 73, 120, 126, 137,
144
naplnění moudrostí 138
moudrost lži 71
moudrost Řeků 53
moudřejší 140
mrtvoly 71, 78, 99
mrtvý 78, 81, 133
křísit mrtvé 123
mučednictví, mučedníci 34, 120, 125n,
132–134, 139
křesťanské martyrologické texty 125
mučednictví, polemika proti 119
muž
mužové podílu Malkicedekova 84
učinit se mužem 137
Mysl 136
Mysl (součást božské trojice) 106n, 114
Mysl Neviditelného 116
Mysl první 115
Mysl vzpřímená 107, 114
mysl 57, 126, 135, 137, 141, 145
oči mysli 131
uši mysli 131
zdrženlivost mysli 57
mysl, která je mužem 138
mysl Otce 115
myšlení 68, 124, 135
Myšlenka 105
Myšlenka, družka nejvyššího Boha
v šimonovské gnózi 44
Myšlenka světla (součást božské trojice)
106n, 109, 114
Myšlenka nevýslovná 107, 115
myšlenka, myšlenky 51, 66, 84, 105, 116
myšlenka první (Protennoia) 44
myšlenky archontů, mocností a démonů
137
mytologický cyklus o Eseté, Usirovi a Horovi
106
mýtus o stvoření 79
naasejci 132
naděje 90
naděje spásy 125, 145
naděje prázdná 125, 134
Nag Hammádí, spisy z 15–20, 23–25, 27,
29–35, 42, 64, 66, 105, 110, 119, 122
nahý 128, 140
najít, nalézt 59, 69, 131, 144n
najít / nenajít 138
narodit se 84, 131
narození Kristovo 121, 123
narození a sestup Ježíšův 136
následovat 71, 72
naslouchající 50, 58
naslouchání 43, 50, 57
naslouchání / oslyšení 42
nenaslouchat 69
nauka 71
nebe, nebesa 71n, 79, 82, 84, 86, 88, 93,
95, 101, 111, 133, 135, 148
nebeský 86, 112, 132
nebeská bytost, nebeské bytosti 84, 86, 100
nebeský člověk 114
nebeská klenba 112
nebeská spasitelská bytost 86
nebeské zástupy 84, 96

- nebeský Adam 91
 nebeský bojovník 84
 nebeský svět 78, 100
 nečisté 124
 nedostatek 107, 116
 nechápající / moudrá 53
 nechápavost 54
 neměnný 73
 nemá, němí 57, 137
 neomezený 114
 neplodná, neplodný 50, 111
 neplodná / má hodně dětí 50
 nepomijíví 115
 Neporušitelnost 123, 125, 126, 132, 138
 neporušitelnost 64
 neposkvrněnost 124, 131, 144
 neposkvrněný 83, 144, 147
 neposkvrnit 109
 nepravá učení o Kristu 89
 nerodit 51
 nerozumnost 134
 nesmrtelný 91
 nestoudný 54
 neuchopitelný 73
 neumírat 78
 nevědomost 78, 92, 96, 121, 124–126,
 132n, 135, 147n
 nevědomý 124
 nevědomý stvořitel 128
 nevěsta 51, 93
 nevěsta Noemova 111
 neviditelný, neviditelní 68, 107, 116
 nevíra 78, 92
 nezávidět 147
 neznat Boha pravdy 137
 neznat Krista duchovně 142
 nezrozený 89, 138
 nikolaité 108
 noc 138
nomina barbara 86
 novozákonní 83, 131
 obcovat, obcování 122, 145
 obětovat, obětovat se 80, 83, 92, 126
 oběť, oběti 78, 80, 83, 92, 96, 97, 99, 101,
 135, 147
 mučednictví jako oběť 133
 oběť duchovní 81
 oběť Ježíšova 78, 136
 oběť krvavá 78, 80
 oběť lidská 125, 133
 oběť mrtvá 80
 oběť pro anděly a demony 80
 oběť starozákonní 78, 96
 oběť Veškerenstvu 92
 oběť za hříchy nevíry 92
 oběť zařiznutá 78
 oběť zvířecí 78, 96
 oběť živá 78, 80, 92, 96
 obhajoba 57
 oblast Hekaté 86
 obrácení vod Jordánu 124, 132
 obraz 73, 80n, 85, 94, 124
 předobraz 81
 obraz Boží 44, 94, 116
 obraz pravého velekněze Boha nejvyššího
 80
 obraz velké moci 65
 obraz velké moci jako otisk v duši 64, 69
 obřízka, obřezat 65, 72, 80
 obřízka Ježíšova (a její popírání) 89
 očista duší 72
 očista duší v tělech před koncem světa 79,
 95
 očištěné světlo 86
 očištění / pošpinění 68
 očistit 126, 137
 oděv 71
 oddělený 148
 oddělovat 135, 147
 oddělovat den od noci 136
 oddělovat muže od žen 136
 oddělovat světlo od temnoty 136
 oddělovat pomíjivé od nepomíjivého 136
 odmítnutí, odmítnout 108, 145
 odmítání křtu vodou 132
 odmítání světa pouze ústy 146
 odmítnutí archontů 94
 odmítnutí Satana v katolické liturgii křtu
 125
 odmítnutí sexuality 128
 odmítnutí světa 125n, 146
 odmítnutí zlých sil 94
 odmítnutí židovského Zákona 121
 odsoudit, odsouzení 53, 58, 70, 137n, 143,
 145n
 odstavit dítě 127
 ofíté, ofitský, ofitská gnóze 109, 120, 127n,
 132, 140

- ofitský diagram 132
 ofitský pramen 127
 Ogdoas, osmé nebe 121, 126, 142
 oheň 64n, 68–70, 72, 109, 147
 oheň netělesný 70
 oheň nehasnoucí 136, 143
 oheň, síra a asfalt 90
 oheň vášní 123
 ohnivá pec 147
 ohnivý dech 109
 oklamat 78, 80, 111
 oltář 86
 omyl 47, 85, 122, 126, 133, 135
 omyl andělů 136
 onen svět 109
 opásat se 140
 opilot střízlivá 84
 opustit dobro 142
 opustit vše levé 137
 osud 91
 osud duší 86
 osvobodit 58, 78, 86, 134, 137
 osvobození od smrti 109
 otáčivé pohyby světa 138
 otcové světa 146
 Otec 85n, 106n, 114–116, 124, 132n, 136n
 Otec (část božské trojice) 106n
 Otec – Matka – Syn 107, 114
 Otec Mysli 107, 114
 Otec Mysli, Adamas 115
 Otec Neuchopitelný 107, 114
 Otec pravdy 124, 138, 145
 Otec – Syn – Matka 91
 Otec veškerenstva 92, 96n, 107, 114, 116
 otec 83n, 90, 92
     bez otce 83
     Sét jako otec živoucího a nepohnutého
     pokolení 90
     voda jako otec tělesného 69
 otec Kristův 85
 otec Melchisedekův 94
 otec mamonu 145
 otec obcování 145
 otec světa 137
 otevření očí mysli 128, 140
 otisk 144
 otrocké jho Zákona 135
 ovoce 73, 132
     přinášení ovoce smrti 96
 ovoce stromu poznání 79, 124, 128, 140
 oženit se, vdát se 131
 oživující slovo 145
palindromy 90
 panenský
     Ježíš Kristus prošel panenským lůnem
     123, 139
 panenský stav 136
 panenství 111, 135
 panenství Mariino po porodu 139
 panna, panny 46, 50, 108–112, 123, 136,
     139
 mužská panna Barbeló 51
 zrození z panny 136
 panna, která zrodila světlo 138
 panna manichejská 112
 Panna světla 86, 112
 panny démonské 47
 Pán (titul Sofie-Achamóth) 51
 pán slávy 91
 paní hromu 41–47, 49, 51, 59
 paradoxy 41–43, 46
     paradoxní rodinné vztahy 45
 Pavlova problematizace Zákona 148
 pavlovský 131
 pavlovské spisy 121
 pec 123
 pečeť 57, 86, 94, 145, 146
     křest jako „pečeť života věčného“ 145
 pečeť kněžská 84
 pěkná 111, 112
 pila 123, 136
 pisář 112
 písařská poznámka 18, 26n, 35
 Pisma 68
 platonismus střední 114
 Plnost 106n, 112, 115n, 138, 142
 plodit, plození 69, 123n, 126, 133
 plodit a rozmnožit se jako písek moře 131
 počátek 95
     nemá počátek ani konec 68
 počít 139
 počítí slovem 136
 podoba 53, 68, 138
 podoby jiné 79, 95
 podobenství 70, 88
 podstata 90
     podstata / ta, která podstatu nemá 56
     podsvětí, Kristův sestup do něj 133

- podsvětí (u mandejců) 48
 pohanit 95
 pohřbit, být pohřben 84, 88
 pohřeb Ježíšův 88
 pohyb 91
 pochopení 106, 116
 pokoj 71, 73, 81
 pokolení 78, 80, 92, 112, 137, 141
 pokolení Adamovo 128, 142
 pokolení nejvyššího kněze 97
 pokolení nepohnuté 59
 pokolení Sétovo 88, 92, 109
 pokolení Syna člověka 125, 128, 143n, 145
 pokolení velekněze 92
 pokolení Zákona 142
 pokoutně 148
 polemika, polemický 120, 139
 polemika proti hromadění bohatství 144
 polemika proti křtu 120
 polemika proti mučednictví 119
 polemika protikřesťanská 141
 polemiky mezi různými křesťanskými skupinami na přelomu 2. a 3. století 121
 pomazat 143
     být pomazán Bohem 85
 pomíjivé tělo 137
 pomoc 109
     čtyři svatí pomocníci 107, 116
     pomocnice mnoha lidských pokolení 109
     zavolat o pomoc 108
 popřít / vyznat 52
 popírání Ježíšova zrození, tělesnosti a utrpení 89
 popírání tělesného zmrtvýchvstání 120
 popření Kristova utrpení 89
 porodit 109
     porodní bolesti 51
     pomáhat při porodu 51
 porozumění 54, 63, 66, 73, 68
 poskvrnění, poskvřnit 93, 121, 131n, 144, 146
 poskvrnění prvotní 69
 poskvrněnost 135
 poskvřňující požitek 135
 poslední drobný peníz 131n
 posmívat se 52
 postavit se jako moc 137
 posty 101
 pošetilí 132
 pošlapat cheruby a serafy s ohnivým mečem 93
 pošlapat zlé duchy 93
 potěšení 53
 potěšení pomíjivá 59
 potomek, potomci, potomstvo 51, 80, 96, 109, 147
 potomci Adamovi 108
 potomci božích synů a lidských dcer 69
 potomstvo archontů 93n
 potomstvo archontů, andělů a semene z Otce veškerenstva 93
 potomstvo Melchisedekovo 92
 potopa 64, 69, 84, 109
 potrestat 79, 95
 poučit 108
 poušť 71
 pouta 138
 pouto zapomnění 79
 pozemský svět, jeho stvoření 47
 poznání, poznat 43, 56n, 69, 93, 112, 125, 127n, 134n, 140, 143–145
     poznání / nepoznání 42
     poznání / nevědění 52
     poznat / nepoznat 56
     sebezpoznání 126
 poznání dobrého a zlého 140
 poznání Krista 142
 poznání Syna člověka 126, 134
 poznat pravého Boha 116
 poznání prázdné 126, 143
 poznání spásné 126
 poznat sebe sama 134, 138n
 požehnaný 92, 135, 147
 požitek, požítky 121, 132, 143
 pramen nesmrtnosti 147n
 prarodič Adam 107
 prarodiče gnostiků 109
 pravá 114
 pravá nauka 78, 83, 90
 pravá strana, napravo 137
 Pravda (mandejský termín) 47
 pravda 88, 90, 123, 125n, 131n, 138n, 144
     hledat pravdu 131
     mluvit pravdu / lhát 52
     poznat pravdu, poznání pravdy 71, 92
     pravda / nepravost 58
     zjevit pravdu 92

- pravý 139, 144
 pravý Adam, pravá Eva 79, 93
 pravý člověk, jeho příchod 93
 pravý gnostik 144, 146
     salamandr jako obraz pravého gnostika 123
 prázdný 133*n*, 139
 probuzení, probudit se 44, 70
 probouzet mrtvé 65, 70
 prodejná / ctihodná 50
 projít kolem 148
 pronásledovat 54, 79, 108
 pronásledování křesťanů 119
 propast 72
 proroci starozákonní 78
 prorocství, prorokovat 78, 88, 136
 provinění 122, 137
 prozřetelnost 124
     bůh nemá prozřetelnost 140*n*
 prozřetelnost (Pronoia) 44
 první i poslední 50
 první Mysl 115
 prvotiny 133
 přátelé / nepřátelé 95
 přátelství 88
 představitelé církve 126
 přeříznutí Izajáše pilou 136
 příbytek 65, 68, 70
 příjemce
     čtyři příjemci světla 86
     Melchisedekovi příjemci 86
     velký příjemce světla 86
 přikázání, přikázat 56, 95, 138–140
 přirozenost, přirozenosti 88, 91, 93*n*, 96, 147
     Kristova lidská přirozenost 85
 přirozenost archontů 108
 přirozenost člověka 79
 přirozenost nepřátelská 95
 přirozenost žen 93
 psychický 69*n*
 ptáci 71
 půjčovat peníze na úrok 145
 radovat se, radost 69, 79, 100
 ráj 127, 140
 reinkarnace 79, 148
 rod Melchisedekův 78
 rodit démony 110
 rouhání, rouhat se 109, 144
 roucho 58, 72, 88, 137
 rozdělit 124
     rozdělující síla logu 136
     Syn člověka rozděljuje slovem kříže 136
 rozříznutý Izajáš 123
 řecky, řecký, řečtina 29–33, 41, 46, 66, 77, 91, 105, 110, 119, 140
 řeka Jordán 121, 136
 řeky se navrátí k pramenům 72
 Řekové 43, 53
 Římané 123, 147
 říše světla a říše tmy (u mandejců) 47
 salamandr 123, 147
 samařská tradice 84
 samojediná 59
 sapienciální 41
scriptio continua 25, 28
 sebezjevení 41
 sedm dní 68
 sedm džbánů 146
 sedm správců osudu 138
 sedm vládců nebeských pólů 138
 semeno, sémě 71, 79, 93*n*, 110
 sémě Adamovo 144
 sémě jiné 109
 sémě Sétovo 90
 semeno Otce Veškerenstva 79
 sen, sny 70, 144
 sestra Sétova 108
 sestra Tubal-kainova 110
 sestup 132*n*
     sestupovat / vystupovat 57
     trojí sestup Pronoiy do podsvětí 44
 sestup Ježíšův do podsvětí 123
 sestup Ježíšův na řeku Jordán 123
 sestup Protennoiy 44
 sestup Spasitele do světa 132
 setovci 108*n*
 setovská gnóze 41, 77, 80, 88, 90, 107, 114
 setovská mytologie 91
 setovské prostředí 35
 setovské učení 91
 setovský systém 115
 setovský text, texty 35, 41, 45, 77
 sexuální, sexualita 122, 124, 127
 sexuální touha 132
 sexuální zdrženlivost 122
 shodnout se / neshodnout 143

- síla 69
 síly 51–53, 69, 78
 síly hněvu 69
 síly Sabaóthovy 148
 skrytý, skrýt se 95, 138, 140
     skrýt se / ukázat se 54
 slepí, slepota 133, 137, 141, 143
 slepí vůdci 133
 slepota v mysli 93
     oslepnutí mysli 141
 slova 59, 71
     mnoho slov, množství slov 138, 142, 145
 slova / skutky 146
 slova a řeč 95
 slova moci života 70
 slova Páně 81
 slova svědectví 133
 slova života 115
 slovní pŕtky 138, 145
 slovní vyznání 125, 146
     vyznání pouze slovy 132
 slovo 51, 70n, 115, 121, 136, 143
     zrození slovem, skrze slovo 123, 139
 slovo kříže 136
 slovo nedotknutelné 107, 114
 slovo oživující 89, 124–126, 134n
 slovo pravdy 124n, 131n
 slovo Syna člověka 123, 136
 slovo živé 115
 slunce 71n
 slyšet, slyšení 50, 57n
 smrt 43, 46n, 53, 78–80, 88, 109, 112, 122n, 128, 132–135, 137, 140, 142, 145
     být oklamán Smrtí 96
     nesmrtelný 82, 94
     smrt / nesmrtelnost 122
     šlapat po smrti a mocnostech 93
     zničit smrt 84, 95
     zrušit smrt 96
 smrt gnostika Valentína 119
 smrt Ježíšova 78, 80–82
 smrt „pro jméno“ 124n
 smrt ve vodách 142
 smrtelnost 122
 smyslové vnímání 138
 sobota 99
 soteriologie 66
 soud, soudit 59, 69n, 82
 soud ohně 72
 soud poslední 82
 soudní sluhové 89
 soudce 58, 70
 spálit 70, 72, 109, 110
     trojí spálení archy Noemovy 110
 spása 66, 79, 82, 85, 112, 115n, 125n, 133, 137, 145
 spasit, být spasen 133n, 139, 141
 spasitel, spasitelský 64, 89, 95, 109, 112, 122, 132n, 144
 spásné poznání 132
 spásný plán 121, 137
 spásný princip ve světě 48
 spát 70
 sperma 143
 spočinutí, spočinout 43, 56, 73, 100, 115, 134, 145
 spočinutí zbožných 81
 spojení / rozloučení 57
 spoutání, spoutat 79, 81, 93, 134, 137
 spravedlivý, spravedliví 89, 109
 srdce 124
 starozákonní 83n, 88
 starý 124
 starý Adam 91
 starý kvas farizejů a zákoníků 131
 stát pevně 71
     ten stojící 59
 sto dvacet let 68n, 71
 stoický 64
 stoupenci Satorneila a Markióna 122
 strach, strachy 52n, 98
 strom 136, 139
     pět rajsckých stromů 86
     pět stromů pokladu světla 86
 strom bezprávi 73
 strom poznání 128, 141
     jeden z něj 93
 strom studu 128
 strom uprostřed ráje 140
 strom života 140n
 středoplatónský 138
 středověké legendy 111
 střežit 144
 stříbrný 144
 stud / nestoudnost 55
 stvoření 68n, 73
     dějiny od stvoření do konce světa 19, 65

- malá první stvoření 55
 Moudrost při stvoření 51
 stvoření Adama 84
 stvoření člověka 46
 stvoření duchů 57
 stvoření Evy 51
 stvoření Evy u mandejců 48
 stvoření světa 69
 stvoření světa a člověka v mandejském náboženství 48
 stvořit 58*n*, 121
     stvořit svět 138
 stvořitel 112
 svatba 73
 svatý 80, 83, 90*n*, 94*n*, 97*n*, 100, 106, 138
 svatá jména 96
 svátosti 86
 svěst 111
 svědčit 133, 144
 svědeckví
     prázdňé svědeckví (mučednictví) obecných křesťanů 139
 svědeckví o Ježíšově sestoupení 132
 svědeckví pravdy, o pravdě, pravé svědeckví 131, 138, 139
 svědek 133
     dva svědci 70, 95
     prázdňé svědkové 133
 svět 64, 71, 78, 82, 86, 88, 91, 94–96, 106, 115, 123, 125*n*, 131–133, 137*n*, 144, 146
     tělesnost světa 79
     opustit svět 138
 svět archontů 93
 svět nedostatku 107
 světská potěšení 143
 světské věci 94
 světelný 91, 98
 světla 86
     čtyři světla 90*n*, 107
 světlo 47, 58, 68*n*, 72*n*, 86, 94, 107, 109*n*, 112, 114, 131, 137*n*, 144
     částičky světla 112
 světlo aiónů 98
 světlo jako moc, dech, slzy a pot archontů 86
 svoboda, svobodný 147*n*
 syn, synové 80*n*, 108
 syn Adamův 90, 109, 128
 syn Basileidův 119, 126, 143
 syn Boží 81, 83*n*, 88, 91
 Syn člověka 82, 123–126, 132–136, 143–147
 syn Davida a Bat-šeby 147
 syn Davidův 146
 syn Otce 115
 synové Adamovi 94, 108
 synové látky 72
 synové lidí 94
 synovství 88
 syrská tradice Tatiánova 119
 šimonovci 64, 66, 126, 143
     učení Šimona Mága 59
 šimonovská gnóze 44, 66
 šimonovská skupina 64
 šimonovské hnutí 66
 šimonovské prostředí 66
 šimonovský spis 66
 šimonovští reformátoři 36
 špatnost 142, 144*n*
 špina, pošpinit, pošpinění 52, 69, 70
 tajemství 89, 123, 135, 139, 147
 tělesné, tělesný 65, 69*n*, 72, 81, 86, 106, 133*n*, 148
     netělesné věci 101
     netělesný oheň 70
     soud nad tělesným i netělesným 70
     voda, otec tělesného 69
 tělesné plození 121
 tělesné rození 124
 tělesné uší 131
 tělesné zmrtvýchvstání 120
 tělesný Adam 91
 tělesnost Ježíšova a její popírání 89
 tělo 47, 69*n*, 73, 79*n*, 95, 100*n*, 122–124, 126, 132–134, 136*n*, 148
     hmotná těla 79
     osvobození od těla 144
 tělo mrtvé 99
 těla velká 69
 temnota, tma 47, 64, 69, 72, 86, 98, 107, 124, 137
     skutky temnoty, temné skutky 132
 ten, který vpravdě je 91
 teogonická pasáž 79
 teologie 123
 tesané věci 148
 texty toamášovského okruhu 122

- theodotiáni 85
 ti, kdo jsou Kristovi 134
 Tóra 127, 131
 touha 123, 132, 137, 143n
 touha archontů, démonů a hvězd 131
 touha, která je zlá 145
 touha ve zření / zdrženlivost mysli 57
 trápení 54
 trest, trestat 65, 72n, 121, 143
 trishagion 97
 trpělivost 138
 trpět 89, 137
 trůn 72, 82
 třetího dne 78, 89
 třicet stadií 133
 tvoření Adama 79
 tvůrce nebe a země (u mandejců) 47
 učedník, učedníci 78, 94, 133, 138, 143n,
 146, 148
 učitel 140
 ukřižování, ukřižovat 81, 99, 124
 hodina ukřižování 99n
 umučení Izajáše 136
 umučit 125
 utrpení 70, 134
 utrpení Kristovo 89
 uvěřit 141
 uvěznit 86, 146
 uvnitř / vně 58
 činit vnější jako vnitřní 145
 uzdravovat 124
 uznání / pohrdání 42
 valentinismus 120
 valentinovci 44, 121, 126, 142n
 valentinovská gnóze 107, 137
 valentinovská nauka 89, 139
 valentinovská škola 143
 valentinovská terminologie 121
 valentinovské formule 121
 valentinovské přijetí Ježíšova učení
 o neodporování 138
 valentinovské učení 44, 123, 136
 valentinovský křest 142
 valentinovský motiv 107
 valentinovský termín 142
 valentinovský vliv 107, 121
 vašeň, vášně 112, 121, 123, 125, 131n,
 136–139
 vašeň mučednická 134
 vegetariánství 122
 velebněz 83, 90
 nebeský velebněz Kristus 96
 obraz pravého velebněze 96
 pokolení velebněze 92
 pravý nebeský velebněz 82
 pravý velebněz Kristus 81
 velebněz Boha nejvyššího (Melchisedek)
 100
 velebněz Boha nejvyššího (Melchisedek je
 jeho obraz) 80, 83, 96
 věnec 139
 věřící 124, 126, 142
 věřící praví / věřící obecné církve 125
 věřit 141
 věřit v Krista 142
 veškerenstvo 89, 98n, 134
 vězení 96, 147
 věznit 146
 věžňové 83
 vidění 80–82, 99n, 128
 viditelný / neviditelný 95
 víno 84
 měnit víno na vodu 86
 víra 142, 145
 vláda, vlády 70, 133, 135
 vláda Zákona, její konec 124, 125
 vládce tohoto světa 121
 vládcové temnoty 125, 133
 vládcové světa 88
 vládcové světa temnoty 143
 vlády a mocnosti 88
 vnitřní člověk 116
 vnitřní Adam 116
 voda 132
 voda Jordánu 132n
 vody 142
 vody mořské 133
 vojevůdce
 vrchní vojevůdce 84, 97n
 vrchní vojevůdce veškerenstva 80, 98
 vrchní vojevůdcové světél 91
 volat 114
 vstát z mrtvých 89, 100, 134
 vyhnat z ráje 140n
 výklad Písem 134n
 vykoupění 142
 vyléčit 133
 výstup na nebesa 148

- vysvobození 114
 vyvolení 94*n*, 143
 Vyvýšený 107, 115
 vyvýšit 95
 vyznání 132
 vyznání víry 98, 146
 vyznat / nevyznat 98
 vzkríšžený, vzkríšit, vzkríšeni 81, 133*n*
 vznikání 123
 vzpřímený 137
 zabítí zvířete 96
 záchrana, zachránit 69, 79*n*, 84, 105–107, 112, 116
 zadržet 144
 základy 72, 146*n*
 zákon 73
     zákon / nezákonnost 43
 zákon aiónu 70
 zákon v Kristu 148
 zákony dokonalé 96, 97
 zákony železa, zákony mědi a zákony olova 111
 Zákon 53, 125*n*, 131, 139, 142
     poskvrnění Zákona 131
     přestupník Zákona 89
     zachovat Zákon 148
 zamilovat se 112
 zápas / mír 52, 56
 zapečetit 146
 zařikadlo, zařikání 106, 111, 147
 zářivý 91
 zatvrdit srdce 141
 závist, závidět 69, 124, 137, 144, 148
     bůh jako škodolibý závistník 141
 závist stvořitelova 128
 zahrnout, zavržení 52, 55
 zázraky 72
 zbožnost, zbožný 69
 zdědit první mysl 115
 zdědit živé slovo 115
 zdrženlivost, zdrženlivci, zdržovat se své přirozenosti 52, 57, 121*n*, 126, 143
 země 68, 70–72, 79, 89, 93, 95*n*, 135, 147
     střed země 84
     ten, který stvořil zemi 137
 zemřít, zemřelý 84, 96, 109, 126, 135, 140–142
 zjevit, zjevit se, zjevení 57, 68, 71, 78, 81*n*, 84, 86, 88, 94–96, 98, 101, 110, 123
 zjevovatel, zjevovatelská bytost 70, 78, 81, 90, 101
 zkáza 71
 zkoumat sám sebe 137
 zlato 144
 zlo, zlý 70–72, 78, 93, 146
     znát zlé i dobré 140
 zlé oko 141
 zlost 69
 zmlknout 145
 zmrtvýchvstání 120, 123, 132
     pravé zmrtvýchvstání duše 126
 zmrtvýchvstání duchovní 121
 zmrtvýchvstání Ježíše Krista 78
 zmrtvýchvstání prázdné 134
 zmrtvýchvstání tělesné 125*n*, 134
 znamení 72
 znamení konce věku 124
 znát 55, 72
     znát / neznat 52
 zničení, zničit 72, 79, 92, 100, 134
     Syn člověka zničil své tělo křížem 133
 znovuzrození 122
 zplodit 51, 106, 109, 137, 145*n*
 zrada 65
 zrodit, zrodit se 69, 79, 85, 93, 136, 139, 147
 zrodit sám sebe 115
 zrodit spasitele 139
 zrozené tělo 122
 zrození 73, 109
     znovuzrození skrze slovo 136
 zrození Jana Křtitele a Ježíše 139
 zrození Janovo ze staré ženy 124, 139
 zrození Ježíšovo 123
 zrození Ježíšovo (a jeho popírání) 89
 zrození Kristovo z panny 121, 123*n*
 zrození slovem skrze pannu Marii 139
 zrození slovem skrze ženu Alžbětu 139
 ztichnout 145
 ztotožnění Melchisedeka se Synem Božím 82
 ztotožnění Melchisedeka se Šěmem 84
 zvěstovat 43, 72, 91
 zvítězit 100, 147
 zvířata 80, 96, 122, 127, 140
 zvuk 51, 58
 žádostivost 122
 žárlit 133, 148

- žárlivý demiurg 128
 žena, ženský 139
 žena Deukaliónova 110
 žena Kainova 108
 žena Noemova 109–112
 žena Sétova 108n
 ženich 51, 111
 židovský 83n, 110, 140
 židovská filosofie 84, 119n, 127n
 židovská hagada 146
 židovská legenda 84, 147
 židovská teologie 127
 židovské převyprávění gnostického mýtu
     111
 židovské spekulace o Melchisedekovi 77,
     83
 židovský mýtus o padlých andělech 108
 žít 132
     ten, který je živ 68
 žít a nezemřít znovu 59
 žít navěky 140n
 živly 122, 133
 život 43, 46n, 53, 69, 71, 91, 96, 126, 134,
     137, 146
     dary života 90
     život naplněný 134
     život věčný 135
     život získat 141
 živý, živoucí 91, 96, 100
 živé Slovo 115
 živoucí pokolení 94
 1468 let 72

EDIČNÍ POZNÁMKA

Přeložili a úvody, komentáři a rejstříky opatřili:

Růžena Dostálová
kap. „Úvod“ (str. 15–38) – překlad z němčiny

Radka Fialová
rejstřík spisů

Wolf B. Oerter
kap. „Úvod“ (str. 15–38)
rejstřík osobních jmen
rejstřík místních názvů

Pavel Rynes
Porozumění naší velké moci – úvod, překlad
z koptštiny a komentář

Zuzana Vítková
Hrom: dokonalá mysl – úvod, překlad
z koptštiny a komentář
Melchisedek – úvod, překlad z koptštiny
a komentář
Nóra – úvod, překlad z koptštiny
a komentář
Svědectví pravdy – úvod, překlad z koptštiny
a komentář
rejstřík vybraných pojmů

POZNÁMKA K ÚPRAVĚ PŘEKLÁDANÝCH TEXTŮ

Původní paginace kodexů je vyznačena kurzívnými čísly v závorkách, řádkové údaje pak kurzívou v dolním indexu:

(84) číslo strany v kodexu
5, 10 *atd.* číslo řádku

Vzhledem k rozdílům mezi koptským a českým slovosledem mohou být některé předěly stránek a řádků vyznačeny jen přibližně. Nadpisy v hranatých závorkách jsou redakční a byly připojeny dodatečně. Nemají a leckdy ani nemohou beze zbytku vystihnout obsah jimi vyznačených úseků.

Ve shodě se zvyklostmi ve většině uvedených edic užíváme zjednodušeného leydenského systému:

- [ ] rekonstruované slovo nebo jeho část
- ( ) slovo doplněné překladatelem pro lepší srozumitelnost
- ... nerekonstruovatelná část textu (bez ohledu na délku)
- < > návrh na doplnění textu badateli
- { } písmena či slova, jež má původní text navíc

V textech z Nag Hammádí jsme upustili od kurzívního zvýrazňování biblických aluzí – na biblické a další odkazy upozorňujeme v poznámkách pod čarou. Při přepisu osobních a místních jmen se zpravidla držíme původního znění. Výjimku představují zavedená jména biblických postav, kde se přizpůsobujeme Českému ekumenickému překladu. Při užívání velkých písmen jsme brali ohled na kontext. Pravopis fiktivních geografických názvů jsme nepřizpůsobovali pravopisu skutečných lokalit ani nesjednocovali. Některé termíny jsme v příslušných oddělech ponechali v podobě, kterou preferovali jednotliví autoři.

U autorů edic a překladů odkazujeme na jména jejich autorů a zkrácený titul, paginaci vynecháváme – pokud bude čtenář chtít, lehce si nalezne příslušné místo podle paginace traktátu, k němuž se poznámka vztahuje.

RUKOPISY Z NAG HAMMÁDÍ •2•

TATO PUBLIKACE JE VÝSLEDKEM BADATELSKÉ ČINNOSTI V RÁMCI GRANTU
GA ČR Č. 401/06/1790 – „VÝZKUM A INTERPRETACE TEXTŮ Z NAG HAMMÁDÍ (II.)“
A VYCHÁZÍ S JEHO FINANČNÍ PODPOROU

USPOŘÁDALI W. B. OERTER A Z. VÍTKOVÁ

Z KOPTSKÝCH ORIGINALŮ PŘELOŽILI A ÚVODY A KOMENTÁŘI OPATŘILI
WOLF B. OERTER, PAVEL RYNEŠ A ZUZANA VÍTKOVÁ

PŘÍSPĚVEK W. B. OERTERA Z NĚMČINY PŘELOŽILA RŮŽENA DOSTÁLOVÁ

TYPOGRAFIE ZBYNĚK KOČVAR

FOTOGRAFIE KODEXŮ VI A IX BYLY POUŽITY S LASKAVÝM SVOLENÍM
INSTITUTE FOR ANTIQUITY AND CHRISTIANITY V CLAREMONTU

VYDALO NAKLADATELSTVÍ VYŠEHRAD, SPOL. S R. O.,

ROKU 2009 JAKO SVOU 921. PUBLIKACI

VYDÁNÍ PRVNÍ. AA 9,47. STRAN 208

ODPOVĚDNÁ REDAKTORKA RADKA FIALOVÁ

VYTISKLA TISKÁRNA S-TISK, VIMPERK

DOPORUČENÁ CENA 248 Kč

NAKLADATELSTVÍ VYŠEHRAD, SPOL. S R. O.

PRAHA 3, VÍTA NEJEDLÉHO 15

E-MAIL: INFO@IVYSEHRAD.CZ

WWW.IVYSEHRAD.CZ

ISBN 978-80-7429-017-6